

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης,
Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης

ΟΔΗΓΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Ειδικότητα: Τεχνικός Συντήρησης
Έργων Ζωγραφικής

Κωδικός: 24-01-27-1

ΣΑΕΚ

Ημερομηνία Έκδοσης
Σεπτέμβριος 2024

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**Συγγραφή Οδηγού Κατάρτισης
στην Ειδικότητα:
«Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής»**

Συγγραφική ομάδα

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΑΥΡΟΜΑΤΗ

ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΚΑΡΑΚΟΥΡΤΗ

ΜΑΡΙΑ ΓΙΑΝΝΙΚΟΥ

Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης

του οδηγού κατάρτισης

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΙΝΙΚΑΣ

Το περιεχόμενο του Οδηγού Κατάρτισης της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» [κωδικός ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5069281] του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε από σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων, και ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρος της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ, καθώς και από τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ).

Περιεχόμενα

1. Πρόλογος	6
2. Εισαγωγή	7
Μέρος Α΄ – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ	10
1. Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1.1 Τίτλος ειδικότητας	11
1.2. Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2. Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2.1 Ορισμός ειδικότητας	12
2.2 Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	14
2.3 Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	15
3. Προϋποθέσεις εγγραφής και διάρκεια προγράμματος κατάρτισης	18
3.1 Προϋποθέσεις εγγραφής	18
3.2. Διάρκεια προγράμματος κατάρτισης	18
4. Χορηγούμενοι τίτλοι – Βεβαιώσεις – Πιστοποιητικά	19
5. Κατατάξεις τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ειδικότητα	19
5.1 Κατάταξη στην ειδικότητα αποφοίτων άλλων ειδικοτήτων της ίδιας ομάδας προσανατολισμού	19
5.2 Κατάταξη αποφοίτων της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ειδικότητα	19
6. Πιστοποίηση αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης αποφοίτων ΙΕΚ	20
7. Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων	20
8. Πιστωτικές μονάδες	21
9. Επαγγελματικά δικαιώματα	22
10. Σχετική νομοθεσία	22
11. Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	25
Μέρος Β΄ – ΣΚΟΠΟΣ & ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ	26
Μέρος Γ΄ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ & ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	36
Γ1 – ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	37
1. Ωρολόγιο πρόγραμμα	37
2. Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	39
2.1 ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	39

2. 1. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	39
2. 1. Β. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	40
2. 1. Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ	41
2. 1. Δ. ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	43
2. 1. ΣΤ. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	45
2. 1. Ζ. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΧΗΜΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ	46
2. 1. Η. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	48
2. 1. Θ. ΑΓΓΛΙΚΑ-ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	49
Η μαθησιακή ενότητα μελετά την Αγγλική γλώσσα που κυριαρχεί διεθνώς στην επιστήμη της Συντήρησης και περιλαμβάνει τη μελέτη της ορολογίας και των εξειδικευμένων όρων επί θεμάτων Συντήρησης Έργων Τέχνης. Μελετώνται άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά συντήρησης, παρουσιάσεις (poster), ανακοινώσεις σε συνέδρια, στα οποία αναπτύσσονται μελέτες, τεκμηριώσεις και εργασίες επεμβατικής συντήρησης.	
2.2 ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	50
2. 1. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	50
2. 2. Β. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ	51
2. 2. Γ. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ	53
• Περίληψη της μαθησιακής ενότητας	53
2. 2. Δ. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	55
2. 2. Ε. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	57
2. 2. ΣΤ. ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ	58
2. 2. Ζ. ΑΓΓΛΙΚΑ- ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	59
2. 2. Η. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	60
2.3 ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄	62
2. 3. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	62
2. 3. Β. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΧΑΡΤΙΟΥ, ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	63
Θ: 2 Ε: 4 Σ: 6	65
2. 3. Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΩΝ	65
2. 3. Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ	66
2.4 ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄	68
2. 4. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	68
2. 4. Β. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΦΟΡΗΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	70
2. 4. Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΦΑΣΜΑ	72
2. 4. Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ	74

Γ2 - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	76
1. Αναγκαίος και Επιθυμητός Εξοπλισμός & Μέσα Διδασκαλίας	76
2. Διδακτική μεθοδολογία	77
3. Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	78
3.1 Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	78
3.2 Μέσα ατομικής προστασίας	79
Μέρος Δ' – ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	80
1. Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	80
2. Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/η	82
2.1 Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	82
2.2 Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/ης/	82
2.3 Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	83
3. Οδηγίες για τους εργοδότες που προσφέρουν θέση πρακτικής άσκησης	86
4. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/τριας της πρακτικής άσκησης	88
5. Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Προφίλ εκπαιδευτών/τριών	97
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	101
A. Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	101
B. Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των Οδηγών Κατάρτισης	105
Γ. Σχετική εθνική νομοθεσία	107

1. Πρόλογος

Ο Οδηγός Κατάρτισης της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)¹» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 24-01-27-0] του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε από σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων, και ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρος της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ, καθώς και από τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ).

Το έργο αυτό αποτέλεσε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μια περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση Covid-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων, καθώς και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Καθώς εμπερικλείει μια καινοτομική δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών, επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης.
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια, για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών.
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.
- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της εκπαίδευσης και της πιστοποίησής της, λαμβάνοντας υπόψη του το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

¹ Όπου αναφέρεται ο όρος «Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης» ή το αρκτικόλεξο «ΙΕΚ», νοούνται οι Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης ή το αρκτικόλεξο «Σ.Α.Ε.Κ», αντίστοιχα, παρ. 2 άρθρο 3 του ν. 5082/2024(Α'9)

- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό επίπεδο, αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των Οδηγών Κατάρτισης, των Εγχειριδίων και των Τραπεζών Θεμάτων, έτσι ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2. Εισαγωγή

Στόχος του παρόντος εγχειριδίου είναι η περιγραφή των εκπαιδευτικών και λοιπών προδιαγραφών υλοποίησης ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στην ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής»² και η ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών του, λαμβάνοντας υπόψη τα περιεχόμενα των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς στο πεδίο.

Απευθύνεται κυρίως στα στελέχη σχεδιασμού, στους/στις εκπαιδευτές/τριες των προγραμμάτων, καθώς και στους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους – στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τους/τις καταρτιζόμενους/ες αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων δυνάμει συντελεστών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας.

Ο Οδηγός αυτός αποτελεί μια συστηματική βάση η οποία περιλαμβάνει σημαντικές πληροφορίες για την κατανόηση του ίδιου του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας αλλά και των απαραίτητων προϋποθέσεων για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση ενός οποιουδήποτε προγράμματος που στοχεύει στην ποιοτική και αποτελεσματική κατάρτιση μιας ομάδας εκπαιδευομένων.

Στην κατεύθυνση αυτή, για το κάθε πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο δύναται να υλοποιηθεί, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη τα εκπαιδευτικά περιεχόμενα αλλά και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται.

Ειδικότερα, ο Οδηγός Κατάρτισης αποτελείται από τέσσερα (Α΄-Δ΄) Μέρη.

- Το Μέρος Α΄ παρέχει όλες τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας, τόσο ως ενεργό πεδίο εργασιακής εμπειρίας όσο και ως πεδίο υλοποίησης σχετικών προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.

² Ο τίτλος «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» αντιστοιχεί στον τίτλο «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής», με βάση την Υ.Α. 206968/Κ1/ ΦΕΚ 3573/ Β/ 31.12.2014 «Ειδικότητες Ι.Ε.Κ.».

https://gpalifts.com/wp-content/uploads/2020/06/3573_%CE%92_31_12_2014.pdf.

Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των βασικών εργασιακών καθηκόντων της, των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, τη σχετική νομοθεσία και τα αναγνωρισμένα επαγγελματικά της δικαιώματα, τις ισχύουσες αντιστοιχίσεις της, τις προϋποθέσεις εγγραφής και τη διάρκεια κατάρτισης των υλοποιούμενων προγραμμάτων, τις κατατάξεις εγγραφής άλλων τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ειδικότητα, καθώς και την κατάταξη του προγράμματος στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων, συνοδευόμενα από την παράθεση προτεινόμενων πηγών πληροφόρησης για την ειδικότητα.

- *Το Μέρος Β' επικεντρώνεται στον καθορισμό των ευρύτερων αλλά και των επιμέρους Ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.*

Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι καταρτιζόμενοι/ες μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- *Το Μέρος Γ' εστιάζεται στο περιεχόμενο και στη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και στις εκπαιδευτικές προδιαγραφές της υλοποίησής του.*

Περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, καθώς και την περίληψη, τους εκπαιδευτικούς στόχους και τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα της κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται σε μια σειρά άλλων προδιαγραφών, όπως στον αναγκαίο εξοπλισμό, στους απαραίτητους κανόνες υγείας και ασφάλειας, στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία.

- *Το Μέρος Δ' εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.*

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις καταρτιζόμενους/ες, τους εργοδότες και τους/τις εκπαιδευτές/τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται, επίσης, οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης.

Τέλος, στο παράρτημα του Οδηγού Κατάρτισης περιλαμβάνεται το προσήκον, ανά μαθησιακή ενότητα, προφίλ εκπαιδευτών.

Οι Οδηγοί Κατάρτισης ολοκληρώθηκαν σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης & Νεολαίας και ιδιαίτερα με τους Όλγα Καφετζοπούλου, Δημήτρη Σουλιώτη και Αθανάσιο Τσαγκατάκη. Στηρίχθηκαν σε ένα σύνολο πηγών και κειμένων αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων των προηγούμενων Οδηγών Κατάρτισης (σπουδών) των ειδικοτήτων, καθώς και σε μια ειδικά προσαρμοσμένη Μεθοδολογία Ανάπτυξης των Οδηγών Κατάρτισης. Για τη σύνταξή τους συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Χρήστος Γούλας, Ελένη Θεοδωρή, Ιάκωβος Καρατράσογλου, Κωνσταντίνος Μαρκίδης, Δέσποινα Μπαμπανέλου και Παναγιώτης Νάτσης.

Μέρος Α' – ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 Τίτλος ειδικότητας³

Ο τίτλος του επαγγέλματος στον οποίον αναφέρεται ο παρών Οδηγός Σπουδών είναι «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» και αφορά στην ειδικότητα με κωδικό 24-01-27-0, σύμφωνα με την κατάσταση παρεχόμενων ειδικοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης από Ι.Ε.Κ. (Ειδικότητες εγκεκριμένες από Νόμους και Υπουργικές Αποφάσεις έως και 25.08.2016) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων/ Γενική Γραμματεία δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς/ Διεύθυνση δια Βίου Μάθησης/ Τμήμα Εποπτείας και Αδειοδότησης Φορέων και Περιφερειακών Δομών δια Βίου Μάθησης, όπως ισχύει κάθε φορά, για τους απόφοιτους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Συγκεκριμένα, με την ΥΑ 206968/Κ1/ ΦΕΚ 3573/ Β' / 31-12-2014) «Ειδικότητες Ι.Ε.Κ.» αποφασίστηκε η έγκριση και υλοποίηση μεταξύ άλλων της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής».

<https://gpalifts.com/%CF%86%CE%B5%CE%BA-3573-%CE%B2%CE%84-31-12-2014/>.

Ο Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής αντιστοιχεί στο επίπεδο σπουδών της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης (μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης μη ανώτατης εκπαίδευσης) των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης Ι.Ε.Κ. σύμφωνα με το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης (Ν.4763/ ΦΕΚ 254/ Α' / 21-12-2020).

1.2. Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η Ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» αποτελεί μέρος της Ομάδας Προσανατολισμού «Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών» και ανήκει στον «Τομέα Καλλιτεχνικών Σπουδών και Εφαρμοσμένων Τεχνών»⁴.

Ο Οδηγός Σπουδών δεν έχει πιστοποιηθεί από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., σύμφωνα με τον πίνακα ειδικοτήτων ιδιωτικών Ι.Ε.Κ. της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας⁵.

³ ΦΕΚ 2661/Β'/30-5-2022

⁴ Σε εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 18 «Επαγγελματικά περιγράμματα και προγράμματα σπουδών» του Ν.4186/2013, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει και κατόπιν της επικύρωσης των αποτελεσμάτων ελέγχου από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. (ΔΑ/32521, ΔΑ/35965, ΔΑ/44022, ΔΑ/22098, ΔΑ/49459/24-09-2018, ΔΠ/3376/21-02-2020 αποφάσεις των υπ' αριθμ. 272/29-6-2017, 275/27-07-2017, 331/12-09-2018, 312/17-05-2018 και 333/24-09-2018 συνεδριάσεων του Δ.Σ. του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.), <http://www.gsae.edu.gr/el/toppress/1427-odigoi-spoudon-eidikotiton-iek-tou-n-4186-2013>.

⁵ <http://www.gsae.edu.gr/el/adiesiiek/1437-eidikotites-idiot-iek-2018>.

2. Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 Ορισμός ειδικότητας

Υπό τον όρο «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» συμπεριλαμβάνεται ο κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας, εξειδικευμένος τεχνικός ο οποίος έχοντας τη θεωρητική και τεχνική κατάρτιση στην επιστήμη της συντήρησης, την τεχνογνωσία στα υλικά συντήρησης και την ικανότητα εφαρμογής της κατάλληλης μεθοδολογίας, εργάζεται στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, τεκμηριώνει τις πληροφορίες των έργων ζωγραφικής, συντηρεί και αποκαθιστά τα έργα ζωγραφικής με στόχο την αειφορική διατήρησή τους, οργανώνει τους χώρους εργασίας και προμηθεύεται τα υλικά και τον εξοπλισμό του εργαστηρίου, γνωρίζει τον χειρισμό των εργαλείων και λαμβάνει μέτρα ασφαλούς χρήσης, συντήρησης και αποθήκευσης. Συμμετέχει στον προγραμματισμό και την εκτέλεση των εργασιών για την άρτια υλοποίηση ενός έργου συντήρησης και γνωρίζει τα πρώτα σωστικά μέτρα στα κινητά ή ακίνητα έργα ζωγραφικής (ανασκαφής, μνημείων και ιστορικών κτιρίων, όπου υφίσταται εργοτάξιο). Παράλληλα καθορίζει πρόγραμμα διατήρησης και συντήρησης των έργων ζωγραφικής, λαμβάνει μέριμνα ελαχιστοποίησης των παραγόντων φθοράς κατά την έκθεση, αποθήκευση, συσκευασία, και διαμορφώνει τις συνθήκες προστασίας των έργων ζωγραφικής κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, του δανεισμού και για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών.

Η εκτέλεση μέτρων συντήρησης από τον/την Τεχνικό Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής, στον χώρο στον οποίον εργάζεται (μουσείο, αίθουσα τέχνης, ιδιωτικό ή δημόσιο εργαστήριο συντήρησης κλπ.) έχει ως σκοπό την σταθεροποίηση της χημικής και φυσικής δομικής υπόστασης των έργων ζωγραφικής, σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των αντικειμένων και σε συνάρτηση με την προκαθορισμένη αξιολόγηση των αισθητικών, ιστορικών και επιστημονικών χαρακτηριστικών τους.

Ο/Η Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής (Technician of Conservation) είναι υπεύθυνος/-η για την εκτέλεση των εργασιών συντήρησης και αποτελεί επίπεδο ιεραρχίας στο επάγγελμα του/της Συντηρητή /-ριας Έργων Ζωγραφικής.

Τα επίπεδα επαγγελματικής ιεραρχίας στο επάγγελμα της Συντηρήτριας/-ή είναι τα εξής:

1. Συντηρητής /-τρια (Conservator ή Art Conservator⁶) απόφοιτοι σχολών Συντήρησης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής και ισότιμων και αντίστοιχων σχολών της αλλοδαπής και με δύο διαφορετικές κατευθύνσεις⁷:
 - Συντηρητής/-τρια Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης με κατεύθυνση Α (Conservator of Antiquities and Works of Art in Greece and internationally)
 - Συντηρητής/-τρια Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης με κατεύθυνση Β (Conservator of Antiquities and Works of Art in Greece and internationally)
2. Τεχνικός Συντήρησης απόφοιτος ΙΕΚ (Conservation Technician) με δυο διαφορετικές κατευθύνσεις⁸:
 - Τεχνικός Συντήρησης Έργων Τέχνης και Αρχαιοτήτων με κωδικό 24-01-24.1-1 (Conservation Technician)⁹.
 - Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής με κωδικό 24-01-27-1 (Paintings Conservation Technician)¹⁰.

⁶ Esco, 2621.3 – conservator, https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation_main. Σύμφωνα με τον Esco, υπάρχει και ο 2651.2 - art restorer, https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation_main, καθώς και ο 7323.3 - book restorer, https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation_main και 7522.6 - furniture restorer.

⁷ Ανάλογα με το υλικό συντήρησης και με ενιαίο πτυχίο Συντήρησης, <https://cons.uniwa.gr/courses/undergraduate/>. Το επάγγελμα του Συντηρητή Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης αποτελεί διακριτό επάγγελμα, το οποίο στην Ελλάδα ασκείται νόμιμα και αποκλειστικά μέσω βασικού τίτλου σπουδών συντήρησης που διαθέτουν απόφοιτοι προερχόμενοι από: 1. το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ), 2. Το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του ΤΕΙ/ΑΤΕΙ Αθήνας, 3. το Τμήμα Τεχνολόγων Περιβάλλοντος/ Κατεύθυνση Προστασίας και Συντήρησης Πολιτισμικής Κληρονομιάς του ΑΤΕΙ Ιονίων Νήσων (<https://europa.eu/europass/el/courses/qualification/774653b1-386b-435b-9e44-4abd6e372671>, <http://www.teiion.gr/index.php/el/anaouncements/73--q-a-q-.html> 2009 - 2010) και το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του ΑΤΕΙ Ιονίων Νήσων, όπως η πρώτη κατεύθυνση μετονομάστηκε. Η εισαγωγική κατεύθυνση «Συντήρησης Πολιτισμικής Κληρονομιάς» του Τμήματος Τεχνολόγων Περιβάλλοντος Τ.Ε. της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών του Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων, που θεσπίστηκε με την περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 3 του π.δ. 103/2013 (Α' 136), μετονομάζεται σε εισαγωγική κατεύθυνση «Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης», χωρίς μεταβολή του γνωστικού της αντικειμένου. β) Τα πτυχία που έχουν χορηγηθεί από το Τμήμα Τεχνολόγων Περιβάλλοντος Τ.Ε., εισαγωγική κατεύθυνση «Συντήρησης Πολιτισμικής Κληρονομιάς», είναι ισότιμα και αντίστοιχα ως προς κάθε συνέπεια με τα χορηγούμενα από το Τμήμα Τεχνολόγων Περιβάλλοντος Τ.Ε., εισαγωγική κατεύθυνση «Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης». γ) Οι πτυχιούχοι της κατά την περίπτωση α' μετονομαζόμενης εισαγωγικής κατεύθυνσης έχουν τα επαγγελματικά δικαιώματα των ομότιτλων τμημάτων (άρθρο 75, παρ. 5 Ν. 4485/ΦΕΚ 114/ Α'/ 04-08-2017). 3. 4. πανεπιστημιακές σχολές/τμήματα συντήρησης της αλλοδαπής αναγνωρισμένες και ισότιμες από τον ισχύοντα αρμόδιο φορέα (πρώην ΔΙΚΑΤΣΑ νυν ΔΟΑΤΑΠ).

⁸ Σύμφωνα με το Ν.2009/ ΦΕΚ 18/ Α'/14-02-1992, στην Ομάδα συντήρησης του Τομέα Εφαρμοσμένων Τεχνών υπήρχαν οι εξής ειδικότητες: Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής, κωδικός 11.05.02.12, Τεχνικός Συντήρησης βιβλιακού και αρχειακού υλικού, χωρίς κωδικό καταχώρησης, Τεχνικός συντήρησης έργων τέχνης, κωδικός 11. 05. 01.12 (Art Conservation Technician ,<https://proson.eoppep.gr/en/Qualifications/Details/1309>) και Τεχνικός συντήρησης έργων ζωγραφικής, http://www.gsae.edu.gr/internal_iek/phpdata/view/eidikotites2.php.

⁹ ΥΑ 206968/ Κ1/ ΦΕΚ 3573/Β/18-12-2014 σε αντικατάσταση της ειδικότητας συντηρητές έργων τέχνης και αρχαιοτήτων, <https://proson.eoppep.gr/en/qualifications/Details/1308>, <https://www.eoppep.gr/images/EP/EP45.pdf>, σελίδα 6.

¹⁰ ΥΑ 206968/ Κ1/ ΦΕΚ 3573/ Β'/ 31-12-2014, Paintings conservation technician <https://proson.eoppep.gr/en/qualifications/Details/1308>.

3. Τεχνίτης Συντήρησης Έργων Τέχνης και Αποκατάστασης απόφοιτος ΕΠΑΛ/ΥΠΑΙΠΘ/Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών¹¹.
4. Τεχνίτης Συντήρησης Έργων Τέχνης και Αποκατάστασης απόφοιτος ΕΠΑΣ/ΔΥΠΑΣ (πρώην ΟΑΕΔ)¹².
5. Συντήρηση Έργων Τέχνης και Αρχαιολογικών Ευρημάτων ΤΕΛ, όπως αυτό ίσχυε έως το 2006,
http://users.sch.gr/convichat/wp-content/uploads/2012/11/TEL_Texniko_Lykeio.pdf.

2.2 Αρμοδιότητες/Καθήκοντα

Ο/Η «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» ασκεί (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) τις παρακάτω αρμοδιότητες/ καθήκοντα, στο εργαστήριο και στο έργο πεδίου, σε συνεργασία και υπό την επίβλεψη του Συντηρητή/ -τριας Έργων Ζωγραφικής και υπό τις υποδείξεις του εργοταξίαρχη και του υπευθύνου του έργου:

Προσδιορίζει τις βασικές πληροφορίες και τα φυσικά χαρακτηριστικά του έργου.

Εκτιμά την κατάσταση διατήρησης των έργων ζωγραφικής που έχουν ιστορική, καλλιτεχνική και συναισθηματική αξία.

Λαμβάνει μέτρα άμεσης διάσωσης των αντικειμένων αμέσως μετά την αποκάλυψή τους στο έργο πεδίου.

Γνωρίζει τον τρόπο άμεσης προστασίας, ανάσυρσης και μεταφοράς των αντικειμένων.

Εφαρμόζει τις αναγκαίες μεθόδους και τεχνικές για τη συντήρηση και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής.

Συμβάλλει και αναπτύσσει τη στρατηγική αντιμετώπισης και ακολουθεί τη μεθοδολογία των επεμβάσεων σύμφωνα με το πρόγραμμα συντήρησης.

¹¹ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Επαγγελματική Εκπαίδευση, <https://www.minedu.gov.gr/texniki-ekpaideusi-2/stoixeia-epal-p-epal-ek/perigrafi-tomeon-eidikotiton/tomeas-efarmosmenon-texnon>. Σύμφωνα με την Απόφαση Φ12/ 57421/ Δ4/ ΦΕΚ 1301/ Β'/ 16-04-2019, Χορήγηση αντιστοιχίας επαγγελματικών δικαιωμάτων των κατόχων τίτλων ειδικοτήτων που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο του «Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας» με τα επαγγελματικά δικαιώματα κατόχων αντίστοιχων τίτλων ειδικοτήτων της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, επιπέδου 5, στους κατόχους Πτυχίου Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου 5 που χορηγείται στους απόφοιτους του «Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας» του ν. 4386/2016, ειδικότητας «Συντήρηση Έργων Τέχνης - Αποκατάστασης», χορηγούνται τα επαγγελματικά δικαιώματα που απονεμήθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 2 του π.δ. 73/ ΦΕΚ 55/ Α'/ 2002, όπως ισχύει, στους κατόχους διπλώματος επιπέδου μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Τέχνης».

¹² ΕΠΑΣ, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ). Οι σχολές ΕΠΑΣ ανήκουν πλέον στη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης ΔΥΠΑ, Η ΔΥΠΑ βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/211371_i-metexelixa-toy-palaiou-tel-sto-simerino-epal, http://mathitia.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=513&lang=el.

Εκτελεί επεμβάσεις συντήρησης και αποκατάστασης των έργων ζωγραφικής με σκοπό τη βιωσιμότητα τους.

Εντοπίζει και καταγράφει τις ανάγκες του χώρου εργασίας για υλικά, εργαλεία και χημικές ουσίες.

Ελέγχει και μεριμνά για την προμήθεια των υλικών/ εργαλείων και χημικών ουσιών συντήρησης.

Γνωρίζει τις αρχές της προληπτικής συντήρησης και λαμβάνει μέτρα ασφαλούς αποθήκευσης των υλικών, των χημικών ουσιών και των εργαλείων συντήρησης.

Ακολουθεί τις υποδείξεις του εργοταξιάρχη και υπεύθυνου ασφαλείας και εκτελεί τις αναγκαίες εργασίες για την προστασία της υγείας των εργαζομένων.

Εκτιμά τους κινδύνους υποβάθμισης που απειλούν τη βιωσιμότητα του έργου ζωγραφικής.

Διαμορφώνει τις συνθήκες προστασίας των έργων ζωγραφικής σε κατάσταση έκθεσης, διατήρησης και αποθήκευσης.

Διαμορφώνει τις συνθήκες αποθήκευσης, έκθεσης κλπ. των έργων ζωγραφικής.

Ακολουθεί τις διαδικασίες για την ασφαλή μεταφορά, τον δανεισμό.

Εφαρμόζει τις συνθήκες προστασίας των έργων ζωγραφικής κατά τη διάρκεια μεταφοράς και δανεισμού.

Λαμβάνει μέτρα για την προστασία των έργων ζωγραφικής σε περιόδους έκτακτης ανάγκης.

2.3 Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Ο/Η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» μπορεί να εργαστεί στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Η εργασία του γίνεται υπό την εποπτεία του Συντηρητή Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, πανεπιστημιακής ή τεχνολογικής εκπαίδευσης είτε στο εργαστήριο συντήρησης του φορέα, είτε κατά τη διάρκεια των εργασιών συντήρησης από ιδιώτη Συντηρητή και δεν μπορεί να ασκήσει ελεύθερο επάγγελμα.

Ειδικότερα οι προοπτικές απασχόλησης του/της Τεχνικού Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής έχουν διαμορφωθεί ως εξής:

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ¹³	ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Βουλή των Ελλήνων		Τμήμα Διατήρησης και Συντήρησης Έντυπου Υλικού και Έργων Τέχνης

¹³ Σε οποιαδήποτε Υπηρεσιακή μονάδα προκηρύσσεται θέση της ειδικότητας και προκηρύσσεται θέση της ειδικότητας και κυρίως στις αναφερόμενες Διευθύνσεις και τα αντίστοιχα Τμήματα.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Κεντρική Υπηρεσία ¹⁴	Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού	
	Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Υπαγόμενες Κεντρικές Υπηρεσιακές Μονάδες (κυρίως Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων)
	Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων	Υπαγόμενες Κεντρικές Υπηρεσιακές Μονάδες
	Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης	Αρχείο της αναφερόμενης Υπηρεσίας
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Περιφερειακή Υπηρεσία	Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Υπαγόμενες Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες (Εφορείες Αρχαιοτήτων)
	Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Υπαγόμενες Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες (Μουσεία, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων, Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας)
	Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων	Υπαγόμενες Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες (Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων).
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού		Ειδικές υπαγόμενες Περιφερειακές Υπηρεσίες ¹⁵
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ)	Κεντρική και Περιφερειακές μονάδες ΓΑΚ

¹⁴ Για περισσότερες πληροφορίες δείτε το οργανόγραμμα του ΥΠΠΟΑΘ, <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/structure.aspx>.

¹⁵ Βλέπε Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Οργανόγραμμα, <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iid=1304>.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας		Πολεμικό Μουσείο Αθηνών
Υπουργείου Εξωτερικών		Διπλωματικό και Ιστορικό αρχείο
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κυρίως Δήμοι της Ελληνικής Επικράτειας		Πινακοθήκες, Μουσεία και Συλλογές ¹⁶ Βιβλιοθήκες ¹⁷
Πανεπιστήμια της Ελληνικής Επικράτειας		Μουσεία, αρχεία, Βιβλιοθήκες και Συλλογές που ανήκουν στα Πανεπιστήμια ¹⁸
Εθνικές και κρατικές Βιβλιοθήκες και Αναγνωστήρια ¹⁹		
Νομικά πρόσωπα		Μουσεία, Πινακοθήκες, Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Συλλογές ²⁰
Εκκλησία, εκκλησιαστικές αρχές, ιδρύματα, ιεροί ναοί, ιερές μονές, μονές Αγίου Όρους		
Οργανισμοί, εταιρείες, τράπεζες, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας		Μουσεία αρχεία και συλλογές ²¹
Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ιδρύματα Απόδημου Ελληνισμού		Μουσεία, αρχεία, Βιβλιοθήκες και Συλλογές, που ανήκουν στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ		
Ιδρύματα		Βιβλιοθήκες και Αρχεία ²²
Πολιτιστικά Ιδρύματα Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων		Μουσεία, αρχεία, και συλλογές ²³

¹⁶ Βλέπε Μουσείο Ιστορίας Δήμου Βύρωνα, Μουσεία και συλλογές Δήμου Αθηναίων κλπ.

¹⁷ Βλέπε Περιφερειακές Βιβλιοθήκες Δήμου Θεσσαλονίκης.

¹⁸ Βλέπε Λαογραφικό Κέντρο Κίτσου Μακρή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

¹⁹ Βλέπε Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

²⁰ Βλέπε Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου και αρχεία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

²¹ Βλέπε Σιδηροδρομικό Μουσείο Θεσσαλίας, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.

²² Βλέπε Βιβλιοθήκη Καίτης Λασκαρίδου.

²³ Βλέπε Συλλογή Έργων Τέχνης της Alpha Bank.

Νομικά πρόσωπα		Μουσεία, Πινακοθήκες, Αρχεία και Συλλογές ²⁴
Αρχεία ²⁵		
Θρησκευτικές κοινότητες, θρησκευτικές αρχές		Μουσεία, ναοί, βιβλιοθήκες, αρχεία και συλλογές ²⁶
Ιδιώτες, και φορείς φύλαξης ιδιωτικών αρχείων		Ιδιωτικά εργαστήρια τέχνης και συντήρησης, αίθουσες τέχνης, μουσεία, αρχεία και συλλογές
Φορείς στο εξωτερικό		Όλες οι κατηγορίες που αναφέρονται παραπάνω ²⁷

3. Προϋποθέσεις εγγραφής και διάρκεια προγράμματος κατάρτισης

3.1 Προϋποθέσεις εγγραφής

Προϋπόθεση εγγραφής των ενδιαφερομένων είναι να είναι κάτοχοι απολυτηρίων τίτλων, εκπαιδευτικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ως ακολούθως: Γενικό Λύκειο (ΓΕΛ), Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ), Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο (ΤΕΛ), Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο (ΕΠΛ), Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο (ΤΕΕ) Β' Κύκλου σπουδών, καθώς και οι ισότιμοι προς τους προαναφερόμενους τίτλους.

Οι γενικές προϋποθέσεις εγγραφής στα ΙΕΚ ρυθμίζονται στον εκάστοτε ισχύοντα «Κανονισμό Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)».

3.2. Διάρκεια προγράμματος κατάρτισης

Η επαγγελματική κατάρτιση στα Ι.Ε.Κ. ξεκινά κατά το χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο, διαρκεί κατ' ελάχιστον τέσσερα (4) και δεν δύναται να υπερβαίνει τα πέντε (5) συνολικά εξάμηνα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης συμπεριλαμβανομένης σε αυτά της περιόδου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας.

Η συνολική διάρκεια της κατάρτισης που υλοποιείται στο Ι.Ε.Κ. είναι 1200 ώρες ενώ της πρακτικής άσκησης είναι 960 ώρες.

²⁴ Βλέπε Μητροπολιτικός Οργανισμός Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης (ΜΟΜus), Τελλόγλειο ίδρυμα Πανεπιστημίου ΑΠΘ.

²⁵ Βλέπε αρχεία πολιτικών κομμάτων και αρχεία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

²⁶ Βλέπε Τζαμί του Βοτανικού, Αθήνα.

²⁷ Βλέπε Ευρωπαϊκή Ένωση, Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας.

4. Χορηγούμενοι τίτλοι – Βεβαιώσεις – Πιστοποιητικά

Οι απόφοιτοι των ΙΕΚ μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της κατάρτισής τους λαμβάνουν Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΒΕΚ) και μετά την επιτυχή συμμετοχή τους στις εξετάσεις πιστοποίησης αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που διενεργεί ο ΕΟΠΠΕΠ λαμβάνουν Δίπλωμα Ειδικότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου πέντε (5). Οι απόφοιτοι των ΙΕΚ οι οποίοι πέτυχαν στις εξετάσεις πιστοποίησης αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης που διενεργεί ο ΕΟΠΠΕΠ μέχρι την έκδοση του διπλώματος λαμβάνουν Βεβαίωση Πιστοποίησης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

5. Κατατάξεις τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ειδικότητα

5.1 Κατάταξη στην ειδικότητα αποφοίτων άλλων ειδικοτήτων της ίδιας ομάδας προσανατολισμού

Η κατάταξη της συγκεκριμένης περίπτωσης πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 4763/ ΦΕΚ 254/ Α'/ 21-12-2020 και του άρθρου 8 της με Αριθμ. Κ5/160259/ ΦΕΚ 5837/ Β'/ 15-12-2021 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας.

Ειδικότερα: α) Οι κάτοχοι ΒΕΚ των ΙΕΚ και του Μεταλυκειακού Έτους-Τάξη Μαθητείας δύνανται να κατατάσσονται σε συναφείς ειδικότητες των ΙΕΚ με απαλλαγή από τα μαθήματα τα οποία ήδη έχουν διδαχθεί ή κατατάσσονται σε εξάμηνο έβραν του Α' και σε συναφείς ειδικότητες ΙΕΚ σύμφωνα με τους Οδηγούς Κατάρτισης και ύστερα από έγκριση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Εφαρμογής Επαγγελματικής Κατάρτισης της ΓΓΕΕΚΔΒΜ&Ν. Για τον λόγο αυτό, υποβάλλουν σχετική αίτηση στο ΙΕΚ στο οποίο επιθυμούν να φοιτήσουν από την 1η έως την 15η Σεπτεμβρίου κάθε έτους, συνοδευόμενη από έγγραφο ταυτοποίησης και τη Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης που κατέχουν. β) Σε περίπτωση που ο υποψήφιος κατατάσσεται σε εξάμηνο που δεν λειτουργεί την τρέχουσα περίοδο κατάρτισης, διατηρεί το δικαίωμα εγγραφής στο εξάμηνο της ειδικότητας στην οποία κατατάχθηκε.

5.2 Κατάταξη αποφοίτων της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ειδικότητα

Η κατάταξη αποφοίτων της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 4763/ΦΕΚ 254/ Α/ 21-12-2020).

Ειδικότερα: α) Η κατάρτιση των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ), καθώς και των κατόχων ισότιμων τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης διαρκεί σε ΙΕΚ από δύο (2) μέχρι τρία (3) εξάμηνα, συμπεριλαμβανομένης σε αυτά περιόδου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας, εφόσον πρόκειται για τίτλο σε ειδικότητα του επαγγελματικού τομέα από τον οποίο αποφοίτησαν από το ΕΠΑΛ ή ισότιμη δομή δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. β) Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα ΕΕΚΔΒΜ & Ν (σύμφωνα με την

παρ. 18, άρθρο 34 του Ν. 4763/ΦΕΚ 254/Α'/21-12-2020) καθορίζονται οι αντιστοιχίες ανά ειδικότητα για την εγγραφή σε ΙΕΚ από ΕΠΑΛ και κάθε άλλο ειδικότερο θέμα.²⁸

6. Πιστοποίηση αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης αποφοίτων ΙΕΚ

Η διαδικασία πιστοποίησης αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης αποφοίτων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» διενεργείται από τον ΕΟΠΠΕΠ σύμφωνα με το Ν.4763/20 (254 Α'). Το εξεταστικό σύστημα καθώς και η Τράπεζα Θεμάτων δύνανται να υιοθετούν τις αρχές του διεθνές προτύπου EN ISO/IEC 17024 ως προς την εγκυρότητα, την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητα.

7. Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων

Το «Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων» κατατάσσει τους τίτλους σπουδών που αποκτώνται στη χώρα σε οκτώ (8) επίπεδα. Το Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης που χορηγείται στους αποφοίτους ΙΕΚ έπειτα από πιστοποίηση αντιστοιχεί στο πέμπτο (5ο) από τα οκτώ (8) επίπεδα.

Τα επίπεδα των τίτλων σπουδών που χορηγούν τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και η αντιστοίχισή τους με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων είναι τα παρακάτω:

Πίνακας 1. Τύποι προσόντων

²⁸ Η υπάρχουσα απόφαση για την κατάταξη των αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα ΙΕΚ είναι η με Αριθμ. πρωτ.: Κ1/149167/23-09-2015 του Γενικού Γραμματέα Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς, όπως αυτή συμπληρώθηκε με τις Κ1/47016/18-03-2016, Κ1/157361/26-09-2016 και Κ1/160215/ 26-9-2018, και όπως αυτή μπορεί να τροποποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 4763/ΦΕΚ 254/Α'/21-12-2020) και θα ισχύει.

Η δράση υλοποιείται με συγχρηματοδότηση της Ε.Ε. Πρόγραμμα ERASMUS+
(Δράσεις 2018-2020 του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. για το Εθνικό Σημείο Συντονισμού του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων, EQF-NCP).

<https://www.eoppep.gr/index.php/el/qualification-certificate/national-qualification-framework>.

8. Πιστωτικές μονάδες

Οι πιστωτικές μονάδες προσδιορίζονται με βάση το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ECVET) από τον φορέα που έχει το νόμιμο δικαίωμα σχεδιασμού και έγκρισης των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το ECVET είναι ένα από τα ευρωπαϊκά εργαλεία που αναπτύχθηκαν για την αναγνώριση, συγκέντρωση και μεταφορά πιστωτικών μονάδων (credits) στον χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Με το σύστημα αυτό μπορούν να αξιολογηθούν και να πιστοποιηθούν οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες (μαθησιακά αποτελέσματα) που απέκτησε ένα άτομο κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής του εκπαίδευσης και κατάρτισης, τόσο εντός των συνόρων της χώρας του όσο και σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι πιστωτικές μονάδες για τις ειδικότητες των ΙΕΚ θα προσδιοριστούν από τους αρμόδιους φορείς όταν εκπονηθεί το εθνικό σύστημα πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

9. Επαγγελματικά δικαιώματα

Το επάγγελμα του «Τεχνικού Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» εγκρίθηκε με την Απόφαση 206968/ Κ1/ ΦΕΚ 3573/ Β/ 31.12.2014 και εντάσσεται στα επαγγέλματα που αφορούν την υγεία, την ασφάλεια και το δημόσιο συμφέρον, σύμφωνα με την Κατηγοριοποίηση Επαγγελμάτων Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Μεταδευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.

Οι απόφοιτοι της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» σπουδάζουν στα Ι.Ε.Κ. και μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της κατάρτισής τους λαμβάνουν Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (Β.Ε.Κ.), κατά το πρότυπο που εμπεριέχεται στην Απόφαση Κ5/160259/ ΦΕΚ 5837/ Β'/ 15-12-2021, με την οποία έχουν το δικαίωμα εργασίας σε ιδιώτες και συμμετοχής στις εξετάσεις που διενεργεί ο Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. για την απόκτηση Διπλώματος επαγγελματικής κατάρτισης της υποπ. στ., της παρ. 1 του άρθρου 12 του Ν.4283/ ΦΕΚ 189/ Α'/ 10-09-2014.

Μετά την επιτυχή συμμετοχή τους στις εξετάσεις πιστοποίησης λαμβάνουν Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου 5, ειδικότητας Ι.Ε.Κ και έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν μέρος στις προκηρύξεις για εργασία σε Φορείς του Ελληνικού Δημοσίου, όπου ζητείται η ειδικότητα.

Για το επάγγελμα του «Τεχνικού Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής», δεν ρυθμίζονται επαγγελματικά δικαιώματα, δεδομένου ότι η επαγγελματική δραστηριότητα ασκείται ελεύθερα, με την κατοχή του αντίστοιχου τίτλου σπουδών σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 4763/ ΦΕΚ 254/ Α'/ 21-12-2020.

Οι Τεχνικοί Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής των Ι.Ε.Κ. εργάζονται σε δημόσιους φορείς υπό την καθοδήγηση πτυχιούχων σχολών Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης των Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. ή ισότιμων αναγνωρισμένων πτυχίων του εξωτερικού και σε ιδιώτες υπό την καθοδήγηση πτυχιούχων σχολών Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης των Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. ή ισότιμων αναγνωρισμένων πτυχίων του εξωτερικού, κατόχων της άδειας της περ. α, της παρ. 6, του άρθρου 9, του Ν. 2557/ΦΕΚ 271/Α'/24-12-1997 (Κωδικοποιημένος) για να εκτελούν εργασίες συντήρησης.

Στο εξωτερικό σύμφωνα με το E.C.C.O - ENCoRE οι απόφοιτοι Συντήρησης – Αποκατάστασης Πολιτιστικής Κληρονομιάς με πτυχίο επιπέδου 4 μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο (Master 5) και να εργαστούν σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς υπό την επίβλεψη απόφοιτου Συντήρησης και Αποκατάστασης επιπέδου Master 5 (<https://www.ssaette.gr/system/files/20020925.pdf>) .

10. Σχετική νομοθεσία

Παρατίθεται παρακάτω το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που αφορά τη λειτουργία των ΙΕΚ, καθώς και τις συγκεκριμένες ρυθμίσεις που αφορούν την ειδικότητα:

- «Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία, Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας (ΓΓΕΕΚΔΒΜ & Ν)», όπως εκάστοτε ισχύει.
- ΦΕΚ 220/Α'/19-11-2021. Ν. 4858/2021 Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- ΦΕΚ 4146/Β'/9-9-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3. Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας.
- ΦΕΚ 3938/Β'/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- ΦΕΚ 254/Α'/21-12-2020. Νόμος υπ' αριθμ. 4763/2020. Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις.
- ΦΕΚ 3520/Β'/19-9-2019. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 40331/Δ1.13521/2019. Επανακαθορισμός Όρων Ηλεκτρονικής Υποβολής Εντύπων Αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).
- ΦΕΚ 114/Α'/04-08-2017. Ν. 4485/2017. Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις.
- ΦΕΚ 2440/Β'/18-7-2017. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/118932/2017. Ρύθμιση Θεμάτων Επιδότησης και Ασφάλισης της Μαθητείας των Σπουδαστών των Δημόσιων και Ιδιωτικών Ινστιτούτων

Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ).

- ΦΕΚ 1245/Β'/11-04-2017. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/54877/2017. *Τροποποίηση του Κανονισμού Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).*
- ΦΕΚ 3573/Β'/31-12-2014. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/206968/2014 *Ειδικότητες ΙΕΚ.*
- ΦΕΚ 1807/Β'/2-7-2014. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 5954/2014. *Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που Υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).*
- ΦΕΚ 2262/Β'/20-08-2014. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Φ.Α.2.1./20464/2014. *Κατάργηση συστήματος αδειοδότησης για τα επαγγέλματα του Τεχνικού Συντήρησης Έργων Τέχνης και του Τεχνίτη Συντήρησης Έργων Τέχνης– Αποκατάστασης.*
- Απόφαση Υφυπουργού υπ' αριθμ. 5955/23-06-2014, Αντιστοίχιση Παλαιών Ειδικοτήτων με Νέες Ειδικότητες των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Δ.Β.Μ.) [,Τεχνικός εφαρμογών πληροφορικής - ΙΕΚ \(tep1iek.blogspot.com\).](http://www.minedu.gov.gr)
- ΦΕΚ 566/Β'/8-5-2006. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 110998/8-5-2006. *Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων.*
- ΦΕΚ 382/Β'/24-03-2000. *Κώδικας Δεοντολογίας Συντηρητή Αρχαιοτήτων κλπ.*

Σε κάθε περίπτωση, ανατρέξτε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (<http://www.minedu.gov.gr>), καθώς και της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας (<https://gsvetlly.minedu.gov.gr/>).

11. Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, <https://www.eoppep.gr/index.php/el/>.
- Ινστιτούτο Εργασίας - ΙΝΕ ΓΕΣΕΕ, <https://www.inegsee.gr/>.
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας, (<https://gsvetlly.minedu.gov.gr/>)
- Πανελλήνια Ένωση Συντηρητών Αρχαιοτήτων, <https://pesa.gr/>.
- Σύλλογος Συντηρητών Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, <https://www.ssaette.gr/>.
- Ενιαίος Σύλλογος Υπαλλήλων ΥΠ.ΠΟ. Αττικής, Στερεάς και Νήσων, <https://eniaiosyppo.gr/>.
- Σύλλογος Υπαλλήλων Υπουργείου Πολιτισμού Βορείου Ελλάδος, <https://www.silyppo.gr/>.
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων Υπουργείου Πολιτισμού Π.Ο.Ε - ΥΠ.ΠΟ., <https://www.poeyppo.gr/>.
- Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Πρόγραμμα Διαύγεια, <https://diavgeia.gov.gr/>.
- Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, <https://www.culture.gov.gr/el/SitePages/contact.aspx>.
- E.C.C.O., European Confederation of Conservator-Restorers Organisations, <https://www.ecco-eu.org/>.
- ESCO, European Skills, Competences, Qualifications and Occupations, <https://esco.ec.europa.eu/el>.

***Μέρος Β' – ΣΚΟΠΟΣ & ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΗΣ
ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ***

1. Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις καταρτιζόμενους/ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής». Επιδιώκεται, μέσω της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης αλλά και της πρακτικής άσκησης να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την άσκηση της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής».

2. Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που θα αποκτήσουν οι καταρτιζόμενοι/ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που καλύπτουν το σύνολο του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, για την ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» διακρίνουμε τις παρακάτω ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων:

- (α) «Καταγραφή και τεκμηρίωση των έργων ζωγραφικής»
- (β) «Συντήρηση και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής στο εργαστήριο και στο πεδίο έργου»
- (γ) «Οργάνωση και διαχείριση του εργαστηρίου, του εργοταξίου και των υλικών συντήρησης»
- (δ) «Προληπτική συντήρηση, διατήρηση, μεταφορά, και δανεισμός των έργων ζωγραφικής»
- (ε) «Αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών».

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα, που προσδιορίζουν με σαφήνεια όσα οι καταρτιζόμενοι/ες θα γνωρίζουν ή/και θα είναι ικανοί/ές να πράττουν, αφού ολοκληρώσουν το πρόγραμμα κατάρτισης της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Πίνακας 2. Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:
Α «Καταγραφή και τεκμηρίωση των έργων ζωγραφικής»	Περιγράφει τις στοιχειώδεις πληροφορίες του έργου ζωγραφικής, καταγράφοντας στο ειδικό Δελτίο

	Συντήρησης τα συμπεράσματα της μακροσκοπικής παρατήρησης (είδος, τύπος, διαστάσεις, τεχνοτροπία, στοιχεία ιδιοκτησίας, σφραγίδες, υπογραφές, διακοσμητικά στοιχεία κλπ.). • Αναζητά τα στοιχεία προέλευσης ανατρέχοντας σε καταγεγραμμένες αναφορές και βιβλιογραφικές πηγές (τίτλος, ημερομηνία/χρονολογία, καλλιτέχνης κλπ.). • Φωτογραφίζει ή ψηφιοποιεί το έργο με σκοπό την τεκμηρίωση της κατάστασης διατήρησής του, ρυθμίζοντας τις βέλτιστες συνθήκες (φωτιστικές πηγές, φωτογραφικές μηχανές και μηχανήματα ψηφιοποίησης) με στόχο τη λήψη του επιθυμητού αποτελέσματος, πριν κατά τη διάρκεια και μετά τη συντήρηση. • Αποτυπώνει σχεδιαστικά το έργο και τις φθορές με σκοπό την τεκμηρίωση της κατάστασης διατήρησής του, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία και μέσα που διατίθενται στο εμπόριο για ελεύθερο και γραμμικό σχέδιο.
Β. «Συντήρηση και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής στο εργαστήριο και στο πεδίο έργου²⁹»	• Προσδιορίζει τις αναγκαίες άμεσες επεμβάσεις εφαρμόζοντας πρώτα σωστικά μέτρα πριν τη μετακίνηση του έργου ζωγραφικής. • Διατηρεί τις περιβαλλοντικές συνθήκες στις οποίες βρέθηκε το έργο ζωγραφικής, μετριάζοντας τους κινδύνους που προέρχονται από την αλλαγή του περιβάλλοντος. • Διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες διατήρησης και αποθήκευσης in situ ή στο εργαστήριο, επιλέγοντας τα κατάλληλα υλικά σύμφωνα με το είδος του έργου ζωγραφικής και τον περιβάλλοντα χώρο. • Προσδιορίζει τους κατάλληλους τρόπους και υλικά απομάκρυνσης του έργου ζωγραφικής από τον εργοταξιακό χώρο, επιλέγοντας τον τρόπο απομάκρυνσης και τα υλικά προστασίας του. • Εκτιμά την αναγκαιότητα ή μη διατήρησης των ξένων υλικών που το περιβάλλουν απομακρύνοντας επικαθίσεις και υλικά κατάχωσης. • Στερεώνει και ενισχύει τα επισφαλή τμήματα επιλέγοντας τα κατάλληλα στερεωτικά και φροντίζει για την τοποθέτηση και επισήμανση τμημάτων που συνανήκουν, αποκαθιστώντας αισθητικά το έργο ζωγραφικής.

²⁹ Αφορά τόσο εργασίες στο εργαστήριο όσο και στο εργοτάξιο.

	• Ορίζει με ακρίβεια την τεχνολογία κατασκευής και τα υλικά εξετάζοντας λεπτομερώς με οπτική παρατήρηση (μακροσκοπικά, με μεγεθυντικό φακό και μικροσκόπιο) τη ζωγραφική επιφάνεια των έργων ζωγραφικής. • Καθορίζει την παθολογία των έργων ζωγραφικής, εντοπίζοντας το είδος της υποβάθμισης και των φθορών, καθώς και τα αίτια που τις προκάλεσαν. • Προσδιορίζει την έκταση της προσβολής και των φθορών, εκτιμώντας την κατάσταση διατήρησης με σκοπό τον καθορισμό προτεραιοτήτων προληπτικής και επεμβατικής συντήρησης. • Προετοιμάζει τον τεχνικό εξοπλισμό και τα αναγκαία υλικά για τις τεχνικές φυσικοχημικής διερεύνησης (μικροσκόπιο, χημικά υλικά, όργανα και μηχανήματα), εφαρμόζοντας τις αρχές καλής λειτουργίας, χρήσης και συντήρησης του εξοπλισμού, καθώς και την ασφαλή χρήση και αποθήκευση των υλικών, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA). • Εφαρμόζει τις κατάλληλες μεθόδους διερεύνησης (φυσικοχημικές αναλύσεις και ενόργανες μετρήσεις), σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών και τις οδηγίες του Συντηρητή Έργων Ζωγραφικής και βέλτιστα, με την καθοδήγησή του. • Αναγνωρίζει τις επιζωγραφίσεις και τις μεταγενέστερες, από τη δημιουργία, προσθήκες και επεμβάσεις, εξετάζοντας μακροσκοπικά ή μικροσκοπικά με εξοπλισμό (μεγεθυντικό φακό και μικροσκόπιο) το έργο ζωγραφικής. • Προτείνει τα στοιχεία που πρέπει να απομακρυνθούν (επιζωγραφίσεις, μεταγενέστερες επεμβάσεις, προσθήκες), κρίνοντας ότι προσβάλουν τις αξίες και την αισθητική του έργου ζωγραφικής, με καθοδήγηση από τον επιβλέποντα Συντηρητή Έργων Ζωγραφικής. • Επιλέγει τα στοιχεία που κρίνει ότι πρέπει να διατηρηθούν, σύμφωνα με την αρχή της διαφύλαξης των ιστορικών φάσεων και τεκμηρίωσης των επεμβάσεων και προσθηκών που δεν μετέβαλαν τη μορφή και σύστασή του και επίσης, δεν προσβάλλουν τις αξίες και την αισθητική του έργου. • Εφαρμόζει τα υλικά συντήρησης και τις χημικές ουσίες στα έργα ζωγραφικής, επιλέγοντας τη βέλτιστη μέθοδο σύμφωνα με τα ειδικά θέματα χημείας στη συντήρηση και εκτελώντας ειδικές τεχνικές επεμβάσεων, σύμφωνα με το πρόγραμμα
--	--

	συντήρησης, βέλτιστα, με την επίβλεψη του Συντηρητή Έργων Ζωγραφικής. • Μεριμνά για την ορθή εφαρμογή των υλικών και χημικών ουσιών συντήρησης στα έργα ζωγραφικής, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία και εξοπλισμό, ακολουθώντας τις τεχνικές οδηγίες, βέλτιστα, με την επίβλεψη του Συντηρητή Έργων Ζωγραφικής. • Χειρίζεται τα εργαλεία, τον εξοπλισμό και τα υλικά/χημικές ουσίες συντήρησης και λαμβάνει μέτρα για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές κατασκευής και τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (ECHA). • Αποτιμά την εφαρμογή διαφορετικών τεχνικών, υλικών και χημικών ουσιών συντήρησης, συγκρίνοντας την αποτελεσματικότητα δοκιμαστικών επεμβάσεων συντήρησης (π.χ. στερέωση, καθαρισμός κλπ.). Μετά τη συντήρηση και σε βάθος χρόνου, ελέγχει το έργο ζωγραφικής, εκτιμώντας την κατάσταση διατήρησής του, αξιολογώντας τις επεμβάσεις συντήρησης.
Γ. «Οργάνωση και διαχείριση του εργαστηρίου, του εργοταξίου και των υλικών συντήρησης»	• Προετοιμάζει τον κατάλληλο χώρο για την εύρυθμη διενέργεια των εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης, τηρώντας την τάξη και καθαριότητα, καθώς και το πρωτόκολλο ενεργειών ασφάλειας και υγείας στην εργασία. • Εντοπίζει και καταγράφει τις ανάγκες του χώρου εργασίας και των εργαζομένων για εξοπλισμό προστασίας και υγιεινής, σύμφωνα με τον προγραμματισμό εργασιών του εργαστηρίου ή εργοταξίου, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης έκτακτης ανάγκης. Εξασφαλίζει την καταλληλότητα τους σύμφωνα με τις προδιαγραφές χρήσης (π.χ. μάσκες για οργανικούς διαλύτες) • Αναγνωρίζει τις υλικά συντήρησης και την ονομασία τους (χημική και εμπορική), ταξινομώντας τα ανά είδος (π.χ. χημικοί διαλύτες, ρητίνες, κόλλες κλπ.) σύμφωνα με τις εργασίες συντήρησης. • Οργανώνει την προμήθεια των κατάλληλων υλικών συντήρησης, χημικών ουσιών και εξοπλισμού, τηρώντας αρχείο καταλόγων για τη διενέργεια συστηματικής απογραφής. Επίσης, εκτελεί την προμήθεια ακολουθώντας τις προδιαγραφές μεταφοράς και αποθήκευσης. • Αναζητά τα αναγκαία υλικά/ εργαλεία και υλικά συντήρησης των έργων ζωγραφικής, σύμφωνα με τις

	προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας, που έχουν τεθεί από τον Συντηρητή Έργων Ζωγραφικής. • Ελέγχει τις περιβαλλοντικές συνθήκες, οργανώνει το χώρο, τοποθετεί και αποθηκεύει με ασφάλεια τα υλικά και εργαλεία συντήρησης, ακολουθώντας πρωτόκολλο ενεργειών για την αποτροπή προσωπικού ατυχήματος, πρόκλησης βλάβης εξοπλισμού, συλλογής και κτιρίου, πυρκαγιάς και οποιουδήποτε είδους κινδύνου. • Λαμβάνει ειδικά μέτρα³⁰ και μέτρα ατομικής προστασίας για την ασφάλεια φροντίζοντας τον προσωπικό εξοπλισμό, τη διαβροχή του εδάφους και την απομάκρυνση των επικίνδυνων υλικών³¹. • Γνωρίζει και ελέγχει την κατασκευή και αποξήλωση των ικριωμάτων, χρησιμοποιώντας σε πληρότητα τα κατάλληλα υλικά και δεσίματα, για την ασφαλή έδραση και στήριξή τους . • Επιβλέπει τη διακίνηση των υλικών, φροντίζοντας τη σωστή περίδεση και μετακίνηση για να μην κινδυνεύουν εργαζόμενοι και διερχόμενοι. • Γνωρίζει τις ενδείξεις λειτουργίας και συντήρησης των μηχανημάτων του εργοταξίου, τηρώντας τον ενδεδειγμένο χειρισμό και τις αποστάσεις ασφαλείας. • Δημιουργεί προσωρινό εργαστήριο και αποθήκη συντήρησης εξασφαλίζοντας τις κατάλληλες συνθήκες και εξοπλισμό για τη διενέργεια άμεσων επεμβάσεων συντήρησης και αποθήκευσης υλικών.
Δ. «Προληπτική συντήρηση, διατήρηση, μεταφορά και δανεισμός των έργων ζωγραφικής»	• Ερμηνεύει τους παράγοντες υποβάθμισης λόγω της ίδιας της σύστασης των υλικών κατασκευής των έργων ζωγραφικής σε συνδυασμό με τις περιβαλλοντικές παραμέτρους (θερμοκρασία, υγρασία, ακτινοβολία, ατμοσφαιρική ρύπανση, ήχος και δονήσεις), με βάση τα διεθνή πρότυπα και τη βιβλιογραφία. • Διενεργεί τακτικούς ελέγχους όσον αφορά στη λειτουργία των χώρων έκθεσης, διατήρησης και αποθήκευσης, ρυθμίζοντας τον εξοπλισμό περιβαλλοντικών παραμέτρων σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έχει θέσει ο Συντηρητής Έργων Τέχνης.

³⁰ Πρόκειται για προσδοκώμενα αποτελέσματα που ακολουθούν και αφορούν εργασίες σε εργοτάξιο, αντιστηρίξεις, περιφράξεις, προστασία από κατεδαφίσεις, αποξηλώσεις, πτώσεις, επιθεώρηση πρανών, χρήση ατομικών μέσων ασφαλείας.

³¹ Βλέπε χρήση μάσκας, γαντιών και ειδικής ένδυσης κλπ., διαβροχή υλικού για την αποφυγή εισπνοής σκόνης και αμιάντου.

	• Επιθεωρεί τακτικά, τους χώρους έκθεσης και αποθήκευσης ή οποιοδήποτε άλλο χώρο με εγκαταστάσεις και μηχανολογικό εξοπλισμό για τη διατήρηση των έργων τέχνης, τηρώντας ημερολόγιο συμβάντων σε περίπτωση βλάβης, ζημιάς, ατυχήματος κλπ. • Διενεργεί, συστηματικά ενόργανες μετρήσεις των περιβαλλοντικών συνθηκών στους χώρους έκθεσης και αποθήκευσης ή οποιοδήποτε άλλο χώρο στον οποίο φυλάσσονται τα έργα τέχνης με τα κατάλληλα όργανα³², τηρώντας ημερολόγιο καταγραφής με σκοπό την αξιολόγηση των τιμών και των διακυμάνσεών τους από τον Συντηρητή Έργων Τέχνης. • Επιθεωρεί, περιοδικά, σύνολα συλλογών και έργα ζωγραφικής, καταγράφοντας την κατάσταση διατήρησης τους, με σκοπό τον καθορισμό προτεραιοτήτων διατήρησης και συντήρησης από τον Συντηρητή Έργων Τέχνης. • Συμβάλλει στη διαμόρφωση κατάλληλων χώρων και εξοπλισμού αποθήκευσης, έκθεσης ή οποιουδήποτε άλλου χώρου που φυλάσσονται τα έργα τέχνης, εφαρμόζοντας σύγχρονες μεθόδους και συστήματα προτυποποιημένης ταξινόμησης και αποθήκευσης³³ με κριτήριο την καταλληλότητα των υλικών κατασκευής, την αντοχή και την εργονομία³⁴. • Δημιουργεί το βέλτιστο μικροκλίμα αποθήκευσης και έκθεσης για σύνολα συλλογών ή μεμονωμένα έργα ζωγραφικής, χρησιμοποιώντας κατάλληλα, ανθεκτικά και ασφαλή υλικά συσκευασίας και φύλαξης σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές για τα διαφορετικά είδη έργων ζωγραφικής³⁵, υιοθετώντας, παράλληλα, καλές πρακτικές χειρισμού, όπως αναφέρονται στη βιβλιογραφία³⁶. • Χρησιμοποιεί ψηφιακά εργαλεία διαχείρισης συλλογών (π.χ. βάσεις δεδομένων, πλατφόρμες) καταχωρώντας πληροφορίες για την αποθήκευση και έκθεση των έργων τέχνης, που αφορούν στην προληπτική συντήρηση.
--	---

³² π.χ. θερμοϋγρόμετρο, φωτόμετρο, μετρητής στάθμης ήχου (dbmeter) κ.ά.

³³ ερμάρια, ραφιέρες, συρταριέρες, κινητά συστήματα, προθήκες κλπ.

³⁴ καταλογράφηση, REORG, logistics κλπ.

³⁵ φορητή εικόνα, έργο ζωγραφικής, χαρτί, ύφασμα, τοιχογραφία κλπ.

³⁶ βλ. εγχειρίδια UNESCO κλπ.

	• Μεριμνά για τις βέλτιστες συνθήκες, διαμορφώνοντας την κατάλληλη και ασφαλή μεταφορά και δανεισμό των έργων ζωγραφικής. • Αποδελτιώνει τις πληροφορίες του Δελτίου καταγραφής υποδομών, εγκαταστάσεων, εξοπλισμού και συνθηκών (Facility Report), με σκοπό την αξιολόγηση της καταλληλότητας του δανειζόμενου φορέα για τη φύλαξη και έκθεση των έργων ζωγραφικής του οικείου φορέα, από τον Συντηρητή Έργων Τέχνης. • Τεκμηριώνει την κατάσταση διατήρησης φωτογραφίζοντας τα έργα ζωγραφικής και συντάσσοντας Δελτίο Κατάστασης Διατήρησης (Condition Report). • Συμπληρώνει ή συντάσσει Δελτίο Μεταφοράς ή Δανεισμού πριν και μετά τη μεταφορά ή τον δανεισμό, χρησιμοποιώντας έντυπα και ψηφιακά εργαλεία διαχείρισης των έργων ζωγραφικής. • Χρησιμοποιεί κατάλληλα υλικά και επιλέγει ή κατασκευάζει ειδικά μέσα προστασίας για την ασφαλή μεταφορά και τον δανεισμό των έργων ζωγραφικής, σύμφωνα με τις οδηγίες του Συντηρητή Έργων Τέχνης. • Τοποθετεί τα έργα ζωγραφικής στους χώρους αποθήκευσης μεταφέροντας τα με ασφάλεια και χρησιμοποιώντας ή δημιουργώντας τα κατάλληλα μέσα μεταφοράς³⁷. • Εποπτεύει τις διαδικασίες μεταφοράς και συνοδεύει επικουρικά, μαζί με τον Συντηρητή Έργων Τέχνης τα έργα ζωγραφικής, προς και από τον προορισμό δανεισμού. Σε περίπτωση φθοράς, ζημιάς ή ατυχήματος συντάσσει Δελτίο Καταστροφής (Damage Report), φωτογραφίζοντας το έργο ζωγραφικής και το χώρο του συμβάντος. • Συσκευάζει/αποσυσκευάζει τα έργα ζωγραφικής για τη μεταφορά και το δανεισμό τους, λαμβάνοντας μέτρα, όπως την χρήση γαντιών και εφαρμόζοντας καλές πρακτικές χειρισμού, όπως αναφέρονται στη βιβλιογραφία³⁸. • Κατασκευάζει ειδικά μέσα ανάρτησης και υποστήριξης των έργων ζωγραφικής,³⁹ για τη
--	--

³⁷ Η μεταφορά γίνεται πάντοτε, με ειδικά μέσα (καρότσια, τρόλεϊ κλπ.) ή/και μηχανήματα μεταφοράς (παλετοφόρα, αναβατόρια κλπ.) για μέγιστη ασφάλεια και δημιουργούνται προσαρμοσμένα στο αντικείμενο πλαίσια και κυτία μεταφοράς.

³⁸ βλ. εγχειρίδια UNESCO κλπ.

³⁹ Υποστρώματα, βάσεις, αναλόγια κλπ.

	βέλτιστη τοποθέτηση, υποστήριξη και συγχρόνως, ανάδειξη των έργων ζωγραφικής, χρησιμοποιώντας κατάλληλα και ασφαλή υλικά, σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές, με την καθοδήγηση του Συντηρητή Έργων Τέχνης. • Αναρτά/απομακρύνει τα έργα ζωγραφικής σε/από τοίχους, προθήκες, ειδικές κατασκευές στους χώρους έκθεσης, διαμορφώνοντας προσωρινούς σταθμούς εργασίας για την απρόσκοπτη και ασφαλή μεταχείριση των έργων. • Μεταφέρει με ασφάλεια τα έργα ζωγραφικής χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα μέσα μεταφοράς ή δημιουργώντας νέα.
Ε. «Αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών»	• Συνδράμει στην προετοιμασία προστασίας και διάσωσης των έργων ζωγραφικής, προσδιορίζοντας τους φυσικούς⁴⁰ και ανθρωπογενείς⁴¹ κινδύνους, με βάση τα αποτελέσματα της Ανάλυσης και Εκτίμησης της Διακινδύνευσης⁴². • Γνωρίζει, σύμφωνα με τα παραπάνω, εκ των προτέρων, τις προτεραιότητες διάσωσης των έργων ζωγραφικής, και εντοπίζει τις χώρους και τις θέσεις όπου αυτά βρίσκονται. • Συμμετέχει στην οργάνωση του Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης, σύμφωνα με τα 3 στάδια που σχετίζονται εξ ορισμού με τις χρονικές φάσεις εμφάνισης ενός κινδύνου⁴³. • Στο στάδιο της πρόληψης, συμβάλλει στην προετοιμασία των χώρων, του εξοπλισμού και των αναλωσίμων που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια του καταστροφικού γεγονότος και της ανάκαμψής του, καθώς και στη λήψη μέτρων για την ασφαλή αποθήκευση και έκθεση των έργων ζωγραφικής, σε ενδεχόμενη απειλή. • Στο στάδιο της αντιμετώπισης, χειρίζεται τον εξοπλισμό και τα μέσα αντίδρασης και αντιμετώπισης του κινδύνου,⁴⁴ συνεργάζεται με τις συγκροτημένες Ομάδες του ΣΑΚ,⁴⁵ τον Συντονιστή

⁴⁰ Σεισμός, καιρικά φαινόμενα, πυρκαγιά κλπ.

⁴¹ Εμπρησμός, κλοπή, βανδαλισμός, τρομοκρατική ενέργεια, χημική απειλή, πολεμική σύρραξη κλπ.

⁴² Μέθοδος που εξετάζει την πιθανότητα και συχνότητα εμφάνισης συγκεκριμένων κινδύνων σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις τους σε συγκεκριμένα μνημεία, συλλογές και χώρους αποθήκευσης, έκθεσης κλπ., η οποία έχει διεξαχθεί από τον Συντηρητή Έργων Τέχνης σε συνεργασία με τον Επιμελητή της συλλογής έργων ζωγραφικής.

⁴³ Πρόληψη, αντίδραση και αποκατάσταση (Disaster planning).

⁴⁴ π.χ. πυροσβεστήρες, disaster kit κλπ.

⁴⁵ Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών.

	και τους Φορείς αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών, ελαχιστοποιώντας τις επιπτώσεις της καταστροφής. • Συμμετέχει στις εργασίες ανάκαμψης και σταθεροποίησης των έργων ζωγραφικής, συμβάλλοντας στις εργασίες αποτίμησης της καταστροφής στο κτήριο και τις εγκαταστάσεις φωτογραφίζοντας τα έργα ζωγραφικής και καταγράφοντας τα σε καταλόγους πριν την μεταφορά τους στους κατάλληλους χώρους συντήρησής και αποκατάστασής τους και μεριμνώντας για τη λήψη πρώτων σωστικών μέτρων. • Συμμετέχει στις εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των έργων ζωγραφικής, φωτογραφίζοντας όλα τα στάδια των εργασιών και συμβάλλοντας στην σταθεροποίηση τους και στην ομαλή λειτουργία του πολιτιστικού οργανισμού.
--	---

***Μέρος Γ' – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ &
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ***

Γ1 – ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

1. Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ) και εργαστηρίων (Ε), καθώς και του συνόλου (Σ) αυτών ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 3. Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
A/A	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	2		2	2		2	2		2	2		2
2	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	1	1	2									
3	ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ		3	3									
4	ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ		3	3									
5	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ				2	1	3						
6	ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ				2		2						
7	ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	1		1									
8	ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ				2		2						
9	ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ		3	3		3	3						
10	ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΧΗΜΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ	2		2									
11	ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΦΟΡΗΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ										2	4	6

12	ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΦΑΣΜΑ										2	4	6
13	ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΧΑΡΤΙΟΥ, ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ							2	4	6			
14	ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ										2	4	6
15	ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ :ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ				2	2	4						
16	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	2		2									
17	ΑΓΓΛΙΚΑ-ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	2		2	2		2						
18	ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΩΝ							2	4	6			
19	ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ							2	4	6			
20	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ				2		2						
	ΣΥΝΟΛΟ	10	10	20	14	6	20	8	12	20	8	12	20

2. Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2. 1. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

• Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την καλλιτεχνική δημιουργία (έργα, καλλιτέχνες, τεχνικές και τεχνοτροπίες) από την Παλαιολιθική μέχρι τους αρχαϊκούς χρόνους της ελληνικής τέχνης. Μελετώνται η τέχνη της Παλαιολιθικής εποχής [ζωγραφικές παραστάσεις (σπηλαιογραφίες), αγαλματίδια από πηλό ή λίθο, κοσμήματα (περιδέραια, βραχιόλια, σκουλαρίκια), όπλα κ.ά.], η τέχνη της Νεολιθικής εποχής (οικισμοί, πήλινα αγγεία, ειδώλια) καθώς και τα ίχνη του Παλαιολιθικού και Νεολιθικού ανθρώπου στον ελλαδικό χώρο.

Ακολουθούν οι σημαντικοί πολιτισμοί που άκμασαν στη Μεσοποταμία (Σουμέριοι, Ασσύριοι, Βαβυλώνιοι) και στην Αίγυπτο, ώστε να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ανατολικής Μεσογείου, μέσα από την προσέγγιση των σημαντικότερων χρονικών περιόδων και των κυριότερων καλλιτεχνικών επιτευγμάτων [(ναοί, πυραμίδες, τάφοι, έργα γλυπτικής και ζωγραφικής (τοιχογραφίες, ταφική ζωγραφική, πάπυροι), αγγειοπλαστική, υφαντική τέχνη και κοσμηματοποιία].

Στη συνέχεια μελετώνται ο πολιτισμοί, που αναπτύχθηκαν στην ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου και συγκεκριμένα ο κυκλαδικός, μινωικός και μυκηναϊκός. Μέσα από τις διάφορες μορφές της τέχνης αυτών των πολιτισμών (αρχιτεκτονική, πολεοδομία, ζωγραφική, γλυπτική, κεραμική, σφραγιδογλυφία, χρυσοχοΐα, κ.ά.) επιδιώκεται η προσέγγιση των διαχρονικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των πολιτισμών αυτών και του ελληνικού καθώς και η κατανόηση της μακραίωνης παρουσίας του ελληνισμού στην περιοχή αυτή. Η διδαχθείσα ύλη της μαθησιακής ενότητας ολοκληρώνεται με τη μελέτη της ελληνικής τέχνης στους Γεωμετρικούς και Αρχαϊκούς χρόνους, περιγράφοντας τις νέες μορφές και τρόπους τέχνης που αναπτύχθηκαν στις πόλεις-κράτη στην Ελλάδα (αρχιτεκτονική, πλαστική, κεραμική-αγγειογραφία).

• Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι ικανοί να:

- αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά κάθε εποχής, τις τεχνικές κατασκευής των έργων τέχνης και το πολιτιστικό πλαίσιο, στο οποίο δημιουργήθηκαν
- εξοικειώνονται με την καλλιτεχνική δημιουργία των διαφόρων εποχών

- έχουν αναπτύξει μια κριτική στάση τόσο απέναντι στα έργα τέχνης ζωγραφικής όσο και απέναντι στις αξίες που εμπεριέχουν
 - προσεγγίζουν τα αντικείμενα που θα συντηρήσουν με τον δέοντα σεβασμό και με πολιτιστική συνείδηση ως προς τη διατήρηση και συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**
- Θ: 2 Ε: 0 Σ: 2

2. 1. Β. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τους βασικούς τύπους φωτογραφικών μηχανών (αναλογικές - ψηφιακές), που χρησιμοποιούνται για την καταγραφή και τεκμηρίωση των εργασιών συντήρησης ενός έργου τέχνης. Γίνονται αναφορές στα είδη των φωτογραφικών μηχανών, τα είδη των φακών (ευρυγώνιος, στάνταρ, τηλεφακός, φακοί ζουμ και macro), στις ιδιότητές τους και στον εξοπλισμό (παρασολείγ, φίλτρα κλπ.). Αναλύονται οι τεχνικές παράμετροι της φωτογράφισης (εστίαση, βάθος πεδίου και έκθεση, διάφραγμα-ταχύτητα, ευαισθησία (ISO), ισορροπία λευκού κλπ.) στους βασικούς τύπους φωτογραφικών μηχανών και η σημασία τους στους σκοπούς της συντήρησης. Αναφέρονται τα όργανα μέτρησης του φωτός (φωτόμετρο - κελβινόμετρο - φλασόμετρο) και διερευνώνται τα χρωματικά συστήματα φωτογράφισης για τις ανάγκες της συντήρησης έργων τέχνης. Συγκεκριμένα μελετώνται η φωτογράφιση με φυσικό φωτισμό και οι χρωματικές εναλλαγές του, και με τεχνητό φωτισμό και οι διαφορετικές χρώματος πηγές του. Ειδικότερα επισημαίνονται οι απεικονιστικές τεχνικές, που εκμεταλλεύονται ακτινοβολίες απ' όλο το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα για τη μελέτη και την προστασία των έργων τέχνης, όπως η διαδικασία φωτογράφισης με την χρήση διαφορετικών τύπου φωτιστικών πηγών στην υπεριώδη και υπέρυθη περιοχή του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος. Από τα εξαρτήματα αναφέρονται τα φίλτρα σε σχέση με το ορατό φάσμα και κυρίως τα πολωτικά φίλτρα, η σημασία του τρίποδου και η χρήση τους στην φωτογραφία της συντήρησης. Κατακτώντας σταδιακά την τεχνική της φωτογραφίας στη συντήρηση, μελετώνται στο πεδίο και στο εργαστήριο η χρήση του πλέγματος, του αλφαδιού και του κανόνα των τρίτων, η διόρθωση γεωμετρικών και οπτικών σφαλμάτων στη φωτογράφιση, η αποθήκευση και η επεξεργασία των φωτογραφιών.

Τα εργαστηριακά μαθήματα περιλαμβάνουν ασκήσεις φωτογράφισης έργων τέχνης κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων συντήρησης και τη σύνταξη του Δελτίου Κατάστασης του έργου ζωγραφικής τέχνης, τεκμηριώνοντας φωτογραφικά τα υλικά κατασκευής, τις φθορές και τα στάδια συντήρησης με την χρήση προγραμμάτων επεξεργασίας εικόνας.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αναγνωρίζουν τα μέρη, τη χρήση (ρυθμίσεις) και τους φακούς μια φωτογραφικής μηχανής.
- χειρίζονται τις φωτογραφικές μηχανές και τους φακούς της
- διακρίνουν τις διαφορετικές πηγές φωτισμού και το είδος της ακτινοβολίας που εκπέμπουν στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα
- εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές παραμέτρους στην φωτογράφιση των έργων τέχνης για τους σκοπούς της συντήρησης
- προτείνουν τα κατάλληλα είδη φωτογραφίας για δισδιάστατα και τρισδιάστατα αντικείμενα με σκοπό τη διερεύνηση των υλικών κατασκευής των φθορών, των επιζωγραφίσεων και των παλαιότερων επεμβάσεων του έργου τέχνης
- αξιολογούν τα αποτελέσματα των φωτογραφιών τους
- συμπεριλαμβάνουν στα ειδικά Δελτία Συντήρησης των έργων την φωτογραφική τεκμηρίωση, με λήψεις όλων των σταδίων συντήρησης, την φωτογραφική τεκμηρίωση άλλων φυσικών χαρακτηριστικών (π.χ. υδατόσημα στο χάρτινο υπόστρωμα) καθώς και άλλων στοιχείων των έργων ζωγραφικής (π.χ. υπογραφή καλλιτέχνη)
- έχουν υιοθετήσει ως επαγγελματική στάση πως για την συντήρηση και προστασία των έργων τέχνης κρίνεται απαραίτητη η κατάρτιση στην τέχνη της φωτογραφίας.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 1 Ε: 1 Σ: 2

2. 1. Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα περιλαμβάνει σχεδιάσεις αντικειμένων, φυσικών μορφών και συνθέσεων με την χρήση διαφόρων μέσων και υλικών. Κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών μαθημάτων οι καταρτιζόμενοι/ες γνωρίζουν τα υλικά, τα εργαλεία σχεδίασης και τις τεχνικές του ελεύθερου σχεδίου. Συγκεκριμένα ασκούνται σε ασκήσεις οργάνωσης του θέματος στη σχεδιαστική επιφάνεια, με την χρήση των βασικών μετρήσεων (βασικοί άξονες σχεδίασης) και την χρήση των πλαστικών στοιχείων που διαμορφώνουν τη σύνθεσή τους (το σημείο, η γραμμή, η φόρμα, το

σχήμα, το επίπεδο, ο τόνος, το χρώμα, η υφή). Υλοποιούνται ασκήσεις με αρμονικές χαράξεις (γεωμετρικές αναλογίες και προσεγγίσεις σύνθεσης σε έργα καλλιτεχνών), ασκήσεις για την κατανόηση της φωτοσκίασης (διαφοροποίηση τόνων στα πέντε βασικά στερεά, αντιθέσεις και εντάσεις φωτός και σκιάς, φυσικός και τεχνητός φωτισμός) και ασκήσεις για την απόδοση του βάθους και της τρίτης διάστασης (γραμμική, ατμοσφαιρική και αναγεννησιακή προοπτική, σημεία φυγής και ορίζοντας παρατήρησης, τονική προοπτική). Κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών μαθημάτων κρίνεται σκόπιμο οι καταρτιζόμενοι/ες να επισκεφτούν μουσεία και πινακοθήκες και να σχεδιάσουν εκ του φυσικού έργα ζωγραφικής, για την ουσιαστική προσέγγιση και αναπαράστασή τους καθώς και να σχεδιάσουν τις φθορές, που παρατηρούν μακροσκοπικά.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι ικανοί να:

- χρησιμοποιούν τα όργανα, τα υλικά και τα μέσα σχεδίασης
- εφαρμόζουν τους κανόνες σχεδίασης με αποτελεσματικό τρόπο
- καλλιεργούν την παρατηρητικότητα και την ικανότητα εστίασής τους στα έργα ζωγραφικής
- αποδίδουν με τρόπο ρεαλιστικό την υφή και τα υλικά των επιφανειών, τους όγκους και τα επίπεδα των αντικειμένων
- τοποθετούν τις μορφές-αντικείμενα της σύνθεσης ισόρροπα και σε σχέση με τον περιβάλλοντα χώρο
- μεταφέρουν κατ' αναλογία τα τρισδιάστατα αντικείμενα στη δισδιάστατη ζωγραφική επιφάνεια
- χρησιμοποιούν τα πλαστικά στοιχεία για τη σχεδίαση των έργων ζωγραφικής
- κατανοούν τις ιδιότητες του φωτός και της σκιάς για την απόδοση των όγκων τμημάτων και του συνόλου της σύνθεσης
- χρησιμοποιούν τις αρμονικές χαράξεις για την απόδοση του βάθους και των γεωμετρικών αναλογιών στη δισδιάστατη επιφάνεια
- σχεδιάζουν, ως οπτικά στοιχεία, τις φθορές των έργων ζωγραφικής μέσω των πλαστικών στοιχείων του ελεύθερου σχεδίου

έχουν αναπτύξει την αυτοπεποίθησή τους και την αυτοέκφρασή τους μέσω της σχεδιαστικής τους ικανότητας.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 0 Ε: 3 Σ: 3

2. 1. Δ. ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα περιλαμβάνει σχεδιάσεις αντικειμένων και μορφών σε διάφορες κλίμακες κατόψεων, όψεων και τομών. Κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών μαθημάτων οι καταρτιζόμενοι/ες γνωρίζουν τα υλικά, μέσα και όργανα σχεδίασης και ενημερώνονται για τον τρόπο συντήρησής τους. Συγκεκριμένα ασκούνται σε ασκήσεις με γραμμές (είδη, πάχη και μεθοδολογία χάραξης γραμμών και καμπύλων), με γράμματα και αριθμούς (σχεδίαση και επιλογή κατάλληλου πάχους γραμμής, υπομνήματα), με γεωμετρικά σχήματα και ασκήσεις με προβολές (κατόψεις, όψεις και τομές) ως μέθοδοι σχεδιαστικής απόδοσης τρισδιάστατων αντικειμένων. Οι καταρτιζόμενοι/ες εξασκούνται στη σχεδιαστική απόδοση των αντικειμένων για να αποδώσουν σχηματικά την πραγματικότητα του τρισδιάστατου χώρου στο χαρτί των δύο διαστάσεων. Για τις απαιτήσεις της συγκεκριμένης ειδικότητας δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη σχεδιαστική τεκμηρίωση και γραφική αποτύπωση των φθορών των έργων ζωγραφικής.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- χρησιμοποιούν τα κατάλληλα μέσα και όργανα σχεδίασης
- επιλέγουν κατάλληλες κλίμακες σχεδίασης, σύμφωνα με το πραγματικό μέγεθος του αντικειμένου
- αποτυπώνουν σχεδιαστικά, με διακριτά πάχη γραμμών τη μορφή των έργων ζωγραφικής
- σχεδιάζουν γράμματα σε κατάλληλα μεγέθη για τη δημιουργία κατάλληλων υπομνημάτων
- αναγνωρίζουν τη μορφή και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα απλών γεωμετρικών σχημάτων και γεωμετρικών στερεών από τη σχεδιαστική τους αναπαράσταση
- σχεδιάζουν όλες τις όψεις ενός τρισδιάστατου αντικειμένου
- προσδιορίζουν τα βασικά στοιχεία ενός έργου ζωγραφικής και αποτυπώνουν τις φθορές σχεδιαστικά

- έχουν αναπτύξει αυτοπεποίθηση ως προς την μεθοδολογία σχεδίασης γεωμετρικών σχημάτων και κατασκευών.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 0 Ε: 3 Σ: 3

2. 1. Ε. ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που ορίζει τις βασικές διαδικασίες υγείας και ασφάλειας, εστιάζοντας κυρίως στις ιδιαίτερες ανάγκες και τη φύση του επαγγέλματος του Συντηρητή έργων ζωγραφικής. Αναφέρονται τα θεσμικά όργανα της εργασίας (εργοδότης, ο τεχνικός ασφαλείας, ο γιατρός εργασίας και η επιτροπή υγιεινής και ασφάλειας) και οι ρόλοι και οι υποχρεώσεις τους προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων/συντηρητών. Θα μελετηθεί η μεθοδολογία εκτίμησης της «επικινδυνότητας» (Risk assessment) της έκθεσης σε κάθε χημική ουσία, το Διεθνώς Εναρμονισμένο Σύστημα Ταξινόμησης και Επισήμανσης των Χημικών Ουσιών (GHS), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA), ο Ελληνικός Οργανισμός για την Υγιεινή και Ασφάλεια στην Εργασία (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), η χρησιμότητα του Ευρωπαϊκού Κανονισμού REACH, τα Φύλλα Δεδομένων Ασφαλείας (ΔΔΑ-MSDS) και το είδος των πληροφοριών που περιέχουν κυρίως, ως προς την ασφάλεια των διαφόρων υλικών. Παρουσίαση του ελληνικού νομοθετικού πλαισίου σχετικά με το περιβάλλον και τη διάθεση των αποβλήτων, που παράγονται από τις εργασίες συντήρησης, καθώς και οι ορθές πρακτικές των εργαστηρίων που παράγουν επικίνδυνα απόβλητα (παραδείγματα συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων από εργαστήρια συντήρησης). Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στα μέσα ατομικής προστασίας και στον τεχνικό εξοπλισμό του εργαστηρίου συντήρησης καθώς και στη λήψη των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας για οποιαδήποτε χρήση εργαλείου, μηχανήματος ή χημικού, όσο και στην παροχή πρώτων βοηθειών. Αναφέρονται κανονισμοί και αρχές που τείνουν διεπιστημονικά να διασφαλίσουν τη δημιουργία ενός υγιούς, ασφαλούς και εργονομικού περιβάλλοντος εργασίας, στον τομέα της συντήρησης έργων ζωγραφικής, συμπεριλαμβάνοντας και τα υλικά που είναι φιλικά προς το περιβάλλον.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αναγνωρίζουν τους κινδύνους (χημικούς-βιολογικούς)

- ο αξιολογούν όλους τους πιθανούς κινδύνους κατά την χρήση, αποθήκευση και απόρριψη επικίνδυνων υλικών
- ο διαχειρίζονται τους κινδύνους κατά την άσκηση των εργασιών συντήρησης και λαμβάνουν μέτρα για την αποφυγή ατυχημάτων
- ο εφαρμόζουν τους ισχύοντες κανονισμούς και τις επιστημονικές αρχές για τη διαχείριση καθημερινών θεμάτων ασφαλείας και μέτρων υγιεινής στο εργαστήριο ή στο εργοτάξιο
- ο έχουν εμπεριστατωμένη άποψη σχετικά με τους κινδύνους, που ενέχει το επάγγελμα του Συντηρητή
- ο είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ασφαλείας στο χώρο εργασίας τους

έχουν αναπτύξει κριτική άποψη και στάση όσον αφορά τη διαχείριση και μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που απορρέουν από τις εργασίες τους.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 1 Ε: 0 Σ: 1

2. 1. ΣΤ. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα εστιάζει σε αντικείμενα/θεματικές ενότητες, οι οποίες ενημερώνουν τους καταρτιζόμενους/ες για ζητήματα ιστορίας τέχνης/κατασκευής έργων ζωγραφικής και κυρίως ζητήματα συντήρησης. Το μάθημα γίνεται είτε με τη μορφή διαλέξεων είτε με εκπαιδευτικές επισκέψεις σε Μουσεία, Αρχεία, Βιβλιοθήκες, Συλλογές κλπ. για να γνωρίσουν το πολυδιάστατο έργο που διενεργείται για την έρευνα, τη συντήρηση και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Διαλέξεις με θέματα που ωθούν τους καταρτιζόμενους/ες σε μια πιο συστηματική προσέγγιση του μουσείου και της αποστολής του και επισημαίνουν πως η πολιτιστική κληρονομιά απαιτεί στρατηγική προστασίας και συντήρησης και γενικότερα μια «πολιτική διαχείρισης συλλογών» (collections management policy). Προβολή video με θέμα τη συντήρηση έργων ζωγραφικής σύμφωνα με τη Δεοντολογία συντήρησης /αποκατάστασης ζωγραφικών έργων και την έρευνα που διεξάγεται σε συνεργασία με άλλα εργαστήρια και ακαδημαϊκούς φορείς. Επισημαίνεται ότι η συντήρηση απαιτεί ευρύτερη συνεργασία πολλών και διαφορετικών επιστημονικών κλάδων, για τον σωστό προσδιορισμό των προληπτικών και επεμβατικών διαδικασιών στα ζωγραφικά έργα. Παράλληλα οι καταρτιζόμενοι/ες επισκέπτονται μουσεία για να κατανοήσουν τα διαφορετικά τεχνολογικά στοιχεία των έργων και τον τρόπο εικαστικής έκφρασης των καλλιτεχνών καθώς και το ιστορικο-κοινωνικό πλαίσιο δημιουργίας τους. Κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών επισκέψεων συζητούν τον

τρόπο έκθεσης/παρουσίασης έργων ζωγραφικής καθώς και το αποτέλεσμα της συντήρησής τους. Επιδιώκουν να επισκεφτούν και τα εργαστήρια συντήρησης ζωγραφικών έργων στα μουσεία και να συζητήσουν με το εξειδικευμένο προσωπικό των εργαστηρίων, αποκομίζοντας σημαντικές πτυχές του επαγγελματικού περιγράμματος του συντηρητή έργων ζωγραφικής.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- έχουν υιοθετήσει πολιτιστική συνείδηση των έργων που θα κληθούν να συντηρήσουν
- έχουν αναπτύξει την αισθητική τους αντίληψη ώστε να μπορούν να κατανοήσουν την τεχνοτροπία των έργων ζωγραφικής
- αναγνωρίζουν τις εργασίες συντήρησης στα ζωγραφικά έργα
- έχουν υιοθετήσει τη στάση να εργάζονται με διάφορες επαγγελματικές ομάδες, καθώς η επιστήμη της συντήρησης χαρακτηρίζεται από διεπιστημονικότητα
- έχουν συνειδητοποιήσει ότι ο χειρισμός όλων των έργων τέχνης απαιτεί ειδικό πλαίσιο γνώσεων κατά τη διάρκεια της ανάρτησης, έκθεσης, αποθήκευσης και μεταφοράς τους.
- έχουν ευαισθητοποιηθεί σε θέματα που αφορούν τη διαχείριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς

έχουν αναπτύξει κριτική στάση όσον αφορά στις εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των ζωγραφικών έργων, σύμφωνα με τη δεοντολογία της επιστήμης της συντήρησης.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 0 Ε: 3 Σ: 3

2. 1. Ζ. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΧΗΜΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα εστιάζει σε γενικές γνώσεις χημείας που συνδέονται με τις χημικές και φυσικές ιδιότητες των υλικών ζωγραφικής και των υλικών που χρησιμοποιούνται στη συντήρηση, αποκατάσταση και διατήρηση των έργων

ζωγραφικής. Μελετώνται η δομή και οι μορφές της ύλης, ο περιοδικός πίνακας των στοιχείων, ο αριθμός οξείδωσης, η ονοματολογία των χημικών στοιχείων, τα είδη χημικών δεσμών και τα είδη των χημικών αντιδράσεων. Περιγράφεται η δράση των οξέων, βάσεων, αλάτων και οξειδίων στα έργα ζωγραφικής (θεωρία Arrhenius και κλίμακα pH) και η δράση των διαλυτών (υδρογονάνθρακες, αλκοόλες, αμίνες, κετόνες, αιθέρες, εστέρες), οι τύποι διαλυμάτων, η διαδικασία διάλυσης και η επιλογή του κατάλληλου διαλύτη με την χρήση του τριγωνικού διαγράμματος Teas. Επίσης μελετώνται η χημική σύσταση των φυσικών ρητινών, στερεωτικών και συνδετικών μέσων, που εφαρμόζονται ως υλικά συντήρησης.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- κατανοούν τη σύσταση, τις ιδιότητες και την χρήση των υλικών που χρησιμοποιούνται στη συντήρηση των έργων ζωγραφικής
- αναγνωρίζουν την ονοματολογία των οργανικών και ανόργανων ενώσεων, ταξινομώντας τα ανά είδος στην οργάνωση και προμήθειά τους, καθώς και κατά τη διάρκεια των εργασιών συντήρησης στο εργαστήριο
- χρησιμοποιούν το τριγωνικό διάγραμμα διαλυτότητας (διάγραμμα Teas), η αρχή του οποίου στηρίζεται στη διαλυτική ικανότητα των οργανικών διαλυτών, που εν προκειμένω χρησιμοποιούνται στη συντήρηση των έργων ζωγραφικής
- παρασκευάζουν διαλύματα, υπολογίζουν τις συγκεντρώσεις τους και τη διαλυτική ικανότητα τους, με βάση την χημική τους σύσταση και την πυκνότητά τους στο τριγωνικό διάγραμμα διαλυτότητας
- χρησιμοποιούν τα κατάλληλα εργαλεία και εξοπλισμό για την ορθή εφαρμογή των υλικών και χημικών ουσιών συντήρησης στα έργα ζωγραφικής, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας
- έχουν υιοθετήσει κριτική σκέψη και επιστημονική γνώση για την επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογίας και των σωστών υλικών που θα χρησιμοποιηθούν για τη συντήρηση και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής
- έχουν ευαισθητοποιηθεί ως προς την κατανόηση της συμβατότητας των φυσικών και χημικών ιδιοτήτων των υλικών συντήρησης με τη δομή των έργων ζωγραφικής.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ:2 Ε:0 Σ:2

2. 1. Η. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

• Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τις έννοιες/ορισμούς της πολιτιστικής κληρονομιάς, τους φορείς/οργανισμούς και τις διεθνείς συμβάσεις /χάρτες που προστατεύουν την πολιτιστική κληρονομιά. Ειδικότερα γίνονται αναφορές στις έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς (υλικά, άυλα, κινητά και ακίνητα πολιτιστικά αγαθά), στη διάκριση των πολιτιστικών αγαθών βάσει χρονολογίας και στις κατηγορίες (πολιτιστική-φυσική κληρονομιά, αρχαιολογική κληρονομιά, ενάλιες αρχαιότητες-σπήλαια-αρχιτεκτονική κληρονομιά-βιομηχανική κληρονομιά). Αναφέρεται ο Αρχαιολογικός Νόμος, όπως ισχύει σήμερα (3028/2002 και 4858/2021) για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι φορείς προστασίας και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς (UNESCO, ICOM, ICOMOS, ICCROM, TICCIH, COUNCIL OF EUROPE κ.ά.), οι Διεθνείς Συμβάσεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς: [Σύμβαση της Χάγης (1954, 1999), Σύμβαση των Παρισίων (1972), Σύμβαση της Γρανάδας (1985), Διάσκεψη της Μάλτας (1992), Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), Γενική Διάσκεψη της Unesco (Παρίσι, 1999)], καθώς και οι προϋποθέσεις/διαδικασία ένταξης των μνημείων στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της ανθρωπότητας (UNESCO) και ο Κατάλογος της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Γίνεται αναφορά στο ιστορικό των μέτρων προστασίας των πολιτιστικών αγαθών στον εικοστό αιώνα [(Ο Χάρτης της Αθήνας (1933), το Σύμφωνο της Ουάσιγκτον (1935)], και συγκεκριμένα στα διεθνή μέτρα προστασίας των πολιτιστικών αγαθών κατά τη διάρκεια του Β' παγκόσμιου πολέμου [(Σύμβαση της Χάγης (1954), Σύσταση του Νέου Δελχί (1956), Χάρτης της Βενετίας (1964), Διεθνής Επιτροπή της Μπλε Ασπίδας (ICBS)], αναφέροντας και τα μέτρα διάσωσης/προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα. Παράλληλα μελετώνται περιπτώσεις διεκδίκησης και επαναπατρισμού έργων τέχνης, που έχουν παράνομα εξαχθεί από την χώρα προέλευσης (π.χ. έργα μοντέρνας τέχνης που άρπαξαν οι Ναζί για τα γερμανικά μουσεία (1937), εμπλεκόμενοι φορείς και τίθενται προβληματισμοί σχετικά με την αποκατάσταση και ιστορική τεκμηρίωση πληγέντων μνημείων (π.χ. στην Παλμύρα Συρίας).

• Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- κατανοούν τις έννοιες και την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και διακρίνουν τους φορείς προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς ανάλογα με την αποστολή τους
- διακρίνουν τα πολιτιστικά αγαθά σε αρχαία και νεότερα έργα ζωγραφικής

- αναγνωρίζουν τους κινδύνους που απειλούν τα ζωγραφικά έργα τέχνης
- είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίπτωση κινδύνου-απειλής
- εφαρμόζουν τους τρόπους προστασίας σε περίπτωση απειλής των πολιτιστικών αγαθών
- απευθύνονται στους αρμόδιους φορείς/οργανισμούς για τη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς
- αποκτούν συνείδηση του ρόλου τους, στη διατήρηση και συντήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ:2 Ε:0 Σ:2

2. 1. Θ. ΑΓΓΛΙΚΑ-ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την Αγγλική γλώσσα που κυριαρχεί διεθνώς στην επιστήμη της Συντήρησης και περιλαμβάνει τη μελέτη της ορολογίας και των εξειδικευμένων όρων επί θεμάτων Συντήρησης Έργων Τέχνης. Μελετώνται άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά συντήρησης, παρουσιάσεις (poster), ανακοινώσεις σε συνέδρια, στα οποία αναπτύσσονται μελέτες, τεκμηριώσεις και εργασίες επεμβατικής συντήρησης.

Οι καταρτιζόμενοι/ες ασκούνται σε ασκήσεις μελέτης και κατανόησης αγγλικών κειμένων με ορολογία υλικών, νέων τεχνολογιών, παθολογίας και εργασιών συντήρησης, ιστορίας τέχνης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, βελτιώνοντας όλες τις δεξιότητες της αγγλικής γλώσσας (listening, speaking, reading, writing), ώστε να μπορούν να διαβάζουν διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με την επιστήμη της συντήρησης, να χρησιμοποιούν τη γλώσσα στο πεδίο εργασίας, να συνεργάζονται με αντίστοιχους εκπροσώπους ξένων φορέων και να συμμετέχουν σε προγράμματα ERASMUS και συνέδρια συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Προτείνεται η κατάρτιση ενός λεξικού απόδοσης των φθωρών των έργων ζωγραφικής βασισμένο στην ορολογία του International Institute for Conservation (IIC) και International Network for the Conservation of Contemporary Art (INCCA).

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- χρησιμοποιούν την αγγλική ορολογία στο γνωστικό επίπεδο της ειδικότητάς τους
- κατανοούν τη διεθνή βιβλιογραφία στην αγγλική γλώσσα
- κατανοούν και αποδίδουν την ορολογία παθολογίας και την τεκμηρίωση των υλικών και των εργασιών συντήρησης των έργων ζωγραφικής σε αγγλική ορολογία
- διαβάζουν και συντάσσουν τα Πρωτόκολλα Παράδοσης, τα Δελτία Διατήρησης, τα Δελτία συντήρησης των έργων ζωγραφικής στην αγγλική γλώσσα
- έχουν υιοθετήσει μια στάση συμμετοχής σε σεμινάρια και σε Ευρωπαϊκά προγράμματα.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 0 Σ: 2

2.2 ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2. 1. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τα χαρακτηριστικά της Κλασικής εποχής μέχρι την Αναγέννηση. Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της κλασικής εποχής, τα οποία έχουν αποκρυσταλλωθεί καίρια στα γλυπτά του Παρθενώνα καθώς και το έργο άλλων γλυπτών στην ώριμη και ύστερη κλασική εποχή. Εξετάζονται η αρχιτεκτονική, πλαστική, ζωγραφική και τα ψηφιδωτά της ελληνιστικής περιόδου και στη συνέχεια οι καταρτιζόμενοι/ες πληροφορούνται τα κύρια χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής, αλλά και τις καινοτομίες της γλυπτικής (όπως η εικονιστική προτομή και το ανάγλυφο) και τα ιδιαίτερα τεχνοτροπικά γνωρίσματα των τοιχογραφιών και των ψηφιδωτών της εποχής αυτής. Γίνεται ειδική αναφορά και ανάλυση του τρόπου αναπαράστασης και των τεχνικών των νεκρικών πορτρέτων (πορτρέτα Φαγιούμ), που ανακαλύφθηκαν στην Αίγυπτο και χαρακτήριζαν τον ελληνορωμαϊκό κόσμο. Ακολουθεί η Βυζαντινή τέχνη, ειδικότερα η διάκρισή της σε τρεις βασικές περιόδους (Παλαιοχριστιανική, Βυζαντινή, Υστεροβυζαντινή) και η περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της, όσον αφορά τη ναοδομία, γλυπτική, ζωγραφική και ψηφιδογραφία, με ιδιαίτερη έμφαση στις τεχνικές και στα τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά των φορητών εικόνων και τοιχογραφιών. Η μαθησιακή ενότητα

ολοκληρώνεται με τη ρομανική και γοτθική τέχνη, εστιάζοντας κυρίως στη νωπογραφία, στις φορητές εικόνες, στα ιστορημένα χειρόγραφα και στην τοιχοποιία.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αναγνωρίζουν τα ζωγραφικά και πλαστικά έργα τέχνης της κλασικής και ελληνιστικής τέχνης
- κατανοούν την περιοδολόγηση της βυζαντινής τέχνης και τις βασικές αρχές της
- κατανοούν τις διακριτές μορφές τέχνης (αρχιτεκτονική και πολεοδομία, μνημειακή ζωγραφική, εικόνες, εικονογραφημένα χειρόγραφα, κεραμική, γλυπτική κ.ά.)
- αναγνωρίζουν τα υλικά, τις τεχνικές και την τεχνολογία των έργων τέχνης της κλασικής, ελληνιστικής και βυζαντινής τέχνης
- έχουν υιοθετήσει πολιτιστική συνείδηση στα θέματα διατήρησης και συντήρησης των έργων τέχνης της κλασικής και βυζαντινής τέχνης.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 1 Σ: 3

2. 2. Β. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τις λειτουργίες της «Διαχείρισης Συλλογών», που αφορούν τον χειρισμό και τη μεταφορά των έργων τέχνης. Περιγράφονται γενικές αρχές διαχείρισης και ασφάλειας των έργων τέχνης (τρισετάσια αντικείμενα, πίνακες ζωγραφικής, εικόνες, έργα τέχνης σε χαρτί και βιβλία, υφάσματα) και οι διαδικασίες εισαγωγής, πρόσκτησης και μετακίνησής τους. Αναφέρονται οι διαδικασίες τεκμηρίωσης (αναδρομικές και παρούσες), καταλογογράφησης, ελέγχου θέσεων και μετακίνησης, δανεισμού, ανταλλαγής και εξόδου του αντικειμένου. Εξετάζεται η οργάνωση, η προσβασιμότητα, η ασφάλεια, ο εξοπλισμός της αποθήκης και η προετοιμασία των αντικειμένων, που πρόκειται να αποθηκευτούν. Εν συνεχεία μελετάται ο σχεδιασμός και η κατασκευή μέσων μεταφοράς με την επιλογή κατάλληλων/ ασφαλών υλικών καθώς και τρόποι συσκευασίας για την αποθήκευση των έργων τέχνης ζωγραφικής. Αναφέρονται ειδικότερα τα κριτήρια επιλογής των

υλικών και οι δυνητικοί κίνδυνοι από την εσφαλμένη επιλογή τους, καθώς και τα κριτήρια επιλογής συσκευασίας για την ασφαλή μεταφορά των έργων τέχνης (μεμονωμένες συσκευασίες-κιβώτιο με σύστημα εγκοπών ή εσοχών -συστήματα πολλαπλής συσκευασίας-σύστημα τρισδιάστατων αντικειμένων κ.ά.), ανάλογα με το υλικό και το μέσο μεταφοράς (μέσω οδικού, σιδηροδρομικού δικτύου, μέσω θαλάσσης, μέσω αεροσκάφους). Παράλληλα μελετάται η διαδικασία (κανόνες), με την οποία το μουσείο διαχειρίζεται ζητήματα δανεισμού, ανταλλαγής και διάθεσης αντικειμένων προς και από τις συλλογές του.

Στα εργαστηριακά μαθήματα δίνονται οδηγίες και τεχνικές συσκευασίας για διάφορες κατηγορίες αντικειμένων τέχνης (πίνακες ζωγραφικής σε ύφασμα, εικόνες, έργα τέχνης σε χαρτί, χειρόγραφα, βιβλία, φωτογραφικές συλλογές, τρισδιάστατα αντικείμενα). Επίσης εξετάζονται επιτυχείς μελέτες περιπτώσεων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αναγνωρίζουν τα στάδια και τις λειτουργίες που περιλαμβάνει η διαχείριση συλλογών (πρόσκτηση, καταγραφή, τεκμηρίωση, αποθήκευση, ανάδειξη-έκθεση, συντήρηση, αναπαραγωγή, ψηφιοποίηση, μεταφορά και δανεισμός)
- αναγνωρίζουν τα κριτήρια επιλογής ασφαλών υλικών συσκευασίας/αποθήκευσης για διάφορες κατηγορίες αντικειμένων τέχνης
- λαμβάνουν μέτρα προκειμένου τα έργα τέχνης να μεταφέρονται και να αποθηκεύονται με ασφάλεια
- κατασκευάζουν θήκες/κουτιά για τη μεταφορά ή αποθήκευση
- επιλέγουν τα κατάλληλα υλικά συσκευασίας και μεταφέρουν τα έργα ζωγραφικής με το ενδεικνυόμενο τρόπο μεταφοράς, σύμφωνα με τις βασικές αρχές ασφαλούς μετακίνησης
- καταγράφουν τις ετικέτες στις συσκευασίες/κιβώτια των έργων τέχνης υπό μετακίνηση, σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές
- συντάσσουν Πρωτόκολλο Παράδοσης-Παραλαβής, Βιβλία-Καρτέλες αντικειμένων, Δελτία Κατάστασης Διατήρησης (Condition Reports), Έντυπο Αξιολόγησης Υποδομών και Εγκαταστάσεων (Facility Report), Δελτία μετακίνησης των αντικειμένων εσωτερικά και εξωτερικά του μουσείου, Δελτίο Καταστροφής κ.λπ.

- καταγράφουν την κατάσταση των έργων ζωγραφικής πριν και μετά τη μεταφορά τους για δανεισμό, με σχεδιαστική και φωτογραφική αποτύπωση των έργων
 - καταγράφουν την κατάσταση των αντικειμένων που έχει δανειστεί το μουσείο από άλλα ιδρύματα ή των αντικειμένων που έχει δανείσει σε άλλα ιδρύματα
 - μεριμνούν για την κατάλληλη και ασφαλή μεταφορά των έργων ζωγραφικής που πρόκειται να δανειστούν
 - έχουν ευαισθητοποιηθεί σε θέματα διαχείρισης των συλλογών και ειδικότερα στις λειτουργίες της τεκμηρίωσης και επιμέλειας αυτών
- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**
- Θ: 2 Ε: 1 Σ: 3

2. 2. Γ. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα έχει ως αντικείμενο την ενημέρωση και εκπαίδευση των καταρτιζόμενων σε διαδικασίες που απαιτούνται για την επιτυχή διαχείριση καταστροφών -ανθρωπογενούς ή φυσικής προέλευσης-, που ενδέχεται να πλήξουν έναν πολιτιστικό οργανισμό. Μελετάται ο σχεδιασμός εκτάκτων αναγκών (Disaster planning), ο σκοπός, οι στόχοι του και περιγράφονται οι ενέργειες που διενεργούνται στα τέσσερα στάδια του:

α. Αναγνώριση του είδους των καταστροφών που μπορούν να απειλήσουν τον φορέα,

β. Σχεδιασμό και αξιολόγηση στρατηγικής: πρόβλεψη κινδύνων, ελαχιστοποίηση ζημιών, μεγιστοποίηση αποτελεσματικής ανάκαμψης,

γ. Οδηγίες κατά τη διάρκεια και μετά από το έκτακτο περιστατικό και

δ. Αξιολόγηση και εκπαίδευση.

Ορίζεται ο σκοπός και οι στόχοι του Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών (Σ.Α.Κ.) και δίνονται οδηγίες για τον σχεδιασμό των σταδίων του σχεδίου. Συγκεκριμένα κατά το στάδιο της Προετοιμασίας επισημαίνεται η ανάγκη αναγνώρισης των ενδεχόμενων κινδύνων και η ανάλυση διακινδύνευσής τους, οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες του προσωπικού και λαμβάνονται προληπτικά μέτρα για την προστασία των συλλογών.

Κατά το στάδιο της Αντίδρασης δίνονται οδηγίες για ενέργειες που πραγματοποιούνται κατά την διάρκεια εκτύλιξης του συγκεκριμένου καταστροφικού γεγονότος. Στο στάδιο της Ανάκαμψης παρέχονται όλες οι απαραίτητες διαδικασίες για τη διάσωση και σταθεροποίηση των συλλογών και του κελύφους του πολιτιστικού οργανισμού. Τέλος στο στάδιο της Αποκατάστασης καταγράφονται τα προβλήματα και αξιολογείται η αποτελεσματικότητα του Σ.Α.Κ.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αναγνωρίζουν το είδος των καταστροφών που μπορούν να απειλήσουν τον πολιτιστικό οργανισμό
- εκτιμούν σωστά τους (πιθανούς) κινδύνους στους οποίους εκτίθεται το μουσείο και τις πιθανότητες αυτών
- σχεδιάζουν τη στρατηγική ασφάλειας του μουσείου από τους πιθανούς κινδύνους
- συμμετέχουν στη σύνταξη ενός Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών (στα στάδια Προετοιμασίας-Πρόληψης, Αντιμετώπισης -Αντίδρασης, Ανάκαμψης - Αποκατάστασης) σε σχέση με τις κατηγορίες κινδύνου(φυσικές καταστροφές ή ανθρωπογενείς)
- λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών
- συγκροτούν κατάλογο με τον απαραίτητο εξοπλισμό/υλικά που θα απαιτηθεί/-ούν σε περίπτωση καταστροφής.
- καταγράφουν σε οργανόγραμμα τους υπεύθυνους και τα καθήκοντα αυτών σε διαδικασίες Αντίδρασης-Αποκατάστασης
- αντιδρούν συντονισμένα για την ελαχιστοποίηση των ζημιών
- χειρίζονται τον κατάλληλο εξοπλισμό για τη διάσωση του ανθρώπινου δυναμικού και των ζωγραφικών έργων τέχνης και των υποδομών
- εφαρμόζουν πρώτες βοήθειες
- συμμετέχουν στη διαδικασία εκκένωσης του πολιτιστικού οργανισμού
- εκτιμούν την έκταση της καταστροφής
- εφαρμόζουν μεθόδους διάσωσης και αποκατάστασης στις πληγείσες συλλογές έργων τέχνης (πρώτα σωστικά)

- διασώζουν τα πολιτιστικά αγαθά κατά προτεραιότητα σε περίπτωση που δεν αποφευχθεί το καταστροφικό συμβάν
 - συμπληρώνουν ειδικά Δελτία Καταστροφής (Damage Report) των ζωγραφικών έργων τέχνης
 - συνδράμουν στην καταγραφή των εργασιών διατήρησης, συντήρησης και αποκατάστασης σε ημερολόγια εργασίας
 - συνεργάζονται με φορείς και ιδρύματα για την ολιστική προστασία, μεταφορά, διάσωση, ανάκαμψη και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής
 - έχουν ευαισθητοποιηθεί ως προς την παροχή βοήθειας και εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών σε πολιτιστικούς οργανισμούς
 - έχουν υιοθετήσει την πραγματοποίηση των περιοδικών ασκήσεων για την αποτελεσματικότητα ενός σχεδίου αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών.
- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**
- Θ: 2 Ε: 0 Σ: 2

2. 2. Δ. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ

● Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τις αρχές της προληπτικής συντήρησης που εφαρμόζονται σε εκθεσιακούς και αποθηκευτικούς χώρους των πολιτιστικών οργανισμών, για την επίτευξη ενός ελεγχόμενου περιβάλλοντος με βάση τις διεθνείς προδιαγραφές ως προς τις φυσικές και περιβαλλοντικές συνθήκες φύλαξης των έργων ζωγραφικής. Ειδικότερα αναφέρονται οι παράγοντες φθοράς των έργων ζωγραφικής από τη δράση του περιβάλλοντος (υγρασία, θερμοκρασία, ακτινοβολίες, ποιότητα του αέρα, ήχος, δονήσεις και βιολογικοί παράγοντες), του ανθρώπινου παράγοντα και των υλικών συσκευασίας τους, καθώς και τα είδη των φθορών και των αλλοιώσεων που παρουσιάζονται στα έργα. Στη συνέχεια γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον έλεγχο των περιβαλλοντικών παραμέτρων στους χώρους έκθεσης και αποθήκευσης με την χρήση των κατάλληλων οργάνων/εγκαταστάσεων μέτρησης της θερμοκρασίας, της σχετικής υγρασίας, του φωτός και των δονήσεων και αναφέρονται οι κατάλληλες συνθήκες έκθεσης και αποθήκευσης των έργων ζωγραφικής με βάση τα διεθνή πρότυπα. Συγχρόνως αναφέρεται ότι η προληπτική συντήρηση περιλαμβάνει και όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με τη σωστή συσκευασία, μεταφορά και δανεισμό των έργων ζωγραφικής, βάσει των διεθνών ισχυουσών μουσειολογικών προδιαγραφών. (Το μάθημα συνδέεται με τη μαθησιακή ενότητα

«Διαχείριση Συλλογών» και την ενότητα «Αντιμετώπιση Έκτακτων Περιστατικών» ως προς τα προληπτικά μέτρα, που εφαρμόζονται για τη μεταφορά, συσκευασία, αποθήκευση και λήψη μέτρων για την προστασία των έργων ζωγραφικής από φυσικά φαινόμενα: σεισμός, πλημμύρα, πυρκαγιά, κ.ά.).

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αναγνωρίζουν τον ρόλο των περιβαλλοντικών παραμέτρων για την προστασία των έργων ζωγραφικής
- ρυθμίζουν τον εξοπλισμό περιβαλλοντικών παραμέτρων σύμφωνα με τις προδιαγραφές, που έχει θέσει η επιστήμη της Συντήρησης ζωγραφικών έργων
- διενεργούν συστηματικά ενόργανες μετρήσεις των περιβαλλοντικών συνθηκών και του μικροκλίματος
- τηρούν ημερολόγιο συμβάντων και επιθεωρούν περιοδικά τις συλλογές των έργων ζωγραφικής
- εκτιμούν και αξιολογούν τα περιβαλλοντικά δεδομένα υποβάθμισης των έργων ζωγραφικής
- συνεργάζονται με τον Συντηρητή Έργων Ζωγραφικής, υιοθετώντας κοινή ορολογία
- δημιουργούν τις βέλτιστες συνθήκες και λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης, διαμορφώνοντας κατάλληλους χώρους σύμφωνα με τα πρότυπα ταξινόμησης και αποθήκευσης έργων τέχνης
- χειρίζονται και μεταφέρουν με ασφάλεια τα έργα ζωγραφικής εντός και εκτός των υποδομών του φορέα σε περίπτωση δανεισμού
- εκτελούν το πρωτόκολλο δανεισμού για την ασφαλή μεταφορά και προσωρινή έκθεση σε άλλο φορέα
- χρησιμοποιούν ασφαλή υλικά και μέσα συσκευασίας, μεταφοράς και αποθήκευσης
- εφαρμόζουν μέτρα προστασίας για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών
- είναι ευαισθητοποιημένοι στις έννοιες της διατήρησης των έργων ζωγραφικής και γενικά της πολιτιστικής κληρονομιάς.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 0 Σ: 2

2. 2. Ε. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα σε αυτό το εξάμηνο εστιάζει στις εργασίες της προληπτικής συντήρησης (έλεγχος της σχετικής υγρασίας - θερμοκρασίας - ακτινοβολίας - ατμοσφαιρικής ρύπανσης - δονήσεων), που στοχεύουν στο να περιορίσουν την φθορά και τη διάβρωση των συλλογών, βελτιώνοντας το περιβάλλον τους. Πραγματοποιούνται διαλέξεις με θέμα την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, εξετάζοντας στρατηγικές περιβαλλοντικής διαχείρισης, ως ασπίδα προστασίας για τη διατήρηση των έργων ζωγραφικής. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στον σχεδιασμό αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών (disaster planning). Στην ενότητα αυτή μελετάται και η διαχείριση της αποθήκευσης, ως κομβικό σημείο του μουσείου, καθώς το είδος και το επίπεδο της αποθήκευσης ενός πολιτιστικού οργανισμού είναι αυτό που προδιαγράφει και το μέλλον του. Εξετάζεται ο σχεδιασμός των μουσειακών αποθηκών (ασφάλεια – περιβάλλον – προσβασιμότητα - διαχείριση) και δίνονται μερικά παραδείγματα μουσειακής αποθήκευσης καταδεικνύοντας ότι η σωστή αποθήκευση δεν είναι ζήτημα μεγέθους μουσείου ή κόστους αλλά είναι ζήτημα διαχείρισης συλλογών. Οι καταρτιζόμενοι/ες καλούνται να επισκεφτούν πολιτιστικούς φορείς και οργανισμούς και να παρατηρήσουν τους ασφαλείς τρόπους παρουσίασης των έργων ζωγραφικής και να συζητήσουν με το προσωπικό τους για τον κομβικό ρόλο της επιλογής των κατάλληλων περιβαλλοντικών παραμέτρων στη διατήρηση των έργων ζωγραφικής. Στόχος της μαθησιακής ενότητας είναι η σφαιρική μεθοδολογία προσέγγισης για την επίτευξη της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και η υπευθυνότητα και η επαγγελματική γνώση που θα πρέπει να χαρακτηρίζει όλους τους εργαζόμενους στα μουσεία.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- έχουν ευαισθητοποιηθεί σε θέματα πρόληψης όσον αφορά το μουσειακό περιβάλλον
- κατανοούν τις προδιαγραφές-κανόνες που εξασφαλίζουν ασφαλείς συνθήκες έκθεσης, αποθήκευσης, μεταφοράς, δανεισμού των έργων ζωγραφικής
- προωθούν τη διεπιστημονική συνεργασία για τη λήψη των σωστών μέτρων πρόληψης των έργων ζωγραφικής για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών

- έχουν αναπτύξει μια ολιστική άποψη σχετικά με τη διατήρηση, μεταφορά και αποθήκευση των έργων ζωγραφικής
- έχουν υιοθετήσει μια στάση υπευθυνότητας στις διαδικασίες αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 0 Ε: 3 Σ: 3

2. 2. ΣΤ. ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την χρήση των υλικών, τις τεχνικές και τον τρόπο παρασκευής των έργων ζωγραφικής, στις διάφορες περιόδους της ιστορίας της τέχνης. Συγκεκριμένα περιγράφονται οι τεχνικές της τοιχογραφίας, της ζωγραφικής σε ύφασμα, ξύλο και χαρτί και οι καταρτιζόμενοι/ες εκπαιδεύονται στη δημιουργία αντιγράφων μικρότερης κλίμακας των αντίστοιχων τεχνικών, μέσω της εξάσκησης στην χρήση και ανάμιξη χρωμάτων (βασικά, συμπληρωματικά, θερμά, ψυχρά κ.ά.) και συνδετικών μέσων (αυγό, λάδι κ.ά.) του ζωγραφικού στρώματος των έργων ζωγραφικής. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αισθητική αποκατάσταση των έργων με την χρήση χρωμάτων, που μπορούν εύκολα να αφαιρεθούν (αναστρέψιμη διαδικασία), σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της επιστήμης της συντήρησης και με τις διεθνώς αποδεκτές μεθόδους και τεχνικές (Διεθνείς Χάρτες Αθηνών, Βενετίας κτλ). Εξετάζονται διαφορετικές σχολές προσέγγισης στην έκταση της επέμβασης και περιγράφονται οι τεχνικές χρωματικής αποκατάστασης [ουδέτερος χρωματικός τόμος (Tinta neutra) μέθοδος rigatino, μέθοδος χρωματικής επιλογής (Selezione chromatica), χρωματικής διάχυσης (Astrazione chromatica), κοκκίδωσης (pointillisme), μέθοδος γραμμικής αποκατάστασης και μέθοδος- προσομοίωση (Simulative)]. Η επιλογή της τεχνικής χρωματικής αποκατάστασης επιλέγεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις των ίδιων των έργων τέχνης, όσον αφορά την κατανόηση του έργου από τον θεατή και με όσο το δυνατόν μεγαλύτερο σεβασμό στην αισθητική, ιστορική και φυσική ακεραιότητα τους.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- έχουν αναπτύξει την αισθητική αντίληψη ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν τις τεχνικές των έργων ζωγραφικής

- αναγνωρίζουν τα υλικά και κατανοούν τη διαδικασία δημιουργίας ενός έργου ζωγραφικής και ενός αντιγράφου
- δημιουργούν αξιόπιστα αντίγραφα έργων ζωγραφικής, λαμβάνοντας υπόψη τα μορφικά και τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά του πρωτότυπου έργου
- έχουν ενστερνιστεί τις σύγχρονες αισθητικές απαιτήσεις πάνω σε θέματα χρωματικής αποκατάστασης των απωλειών και φθορών των έργων ζωγραφικής
- έχουν ευαισθητοποιηθεί ως προς τις μεθόδους/τεχνικές αισθητικής αποκατάστασης.
- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 2 Σ: 4

2. 2. Ζ. ΑΓΓΛΙΚΑ- ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

● Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα της Αγγλικής γλώσσας σε αυτό το εξάμηνο, περιλαμβάνει τη μελέτη της ορολογίας και των εξειδικευμένων όρων της συσκευασίας και μεταφοράς έργων ζωγραφικής, της προληπτικής συντήρησης και αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών. Μελετώνται άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά συντήρησης, παρουσιάσεις (poster), ανακοινώσεις σε συνέδρια, στα οποία αναπτύσσονται τρόποι συσκευασίας-μεταφοράς των έργων ζωγραφικής και εργασίες προληπτικής συντήρησης και αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών.

Οι καταρτιζόμενοι/ες ασκούνται σε ασκήσεις μελέτης και κατανόησης αγγλικών κειμένων με ορολογία σχετικά με την επιλογή κατάλληλων υλικών συσκευασίας, τον σχεδιασμό και την κατασκευή κιβωτίων μεταφοράς-προστασίας των έργων ζωγραφικής από περιβαλλοντικούς παράγοντες. Επίσης μελετάται η αγγλική ορολογία των παραγόντων φθοράς των έργων ζωγραφικής από τη δράση του περιβάλλοντος (υγρασία, θερμοκρασία, ακτινοβολίες, ποιότητα του αέρα, ήχος, δονήσεις και βιολογικοί παράγοντες), του ανθρώπινου παράγοντα, αλλά και από την επιλογή ακατάλληλων υλικών συσκευασίας. Ακολουθεί η σχετική ορολογία όσον αφορά τη διαχείριση καταστροφών -ανθρωπογενούς ή φυσικής προέλευσης-, των πολιτιστικών οργανισμών και η σχετική ορολογία για τις διαδικασίες δανεισμού έργων ζωγραφικής.

● Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι

ικανοί/ές να:

- κατανοούν τη διεθνή βιβλιογραφία
 - κατανοούν και αποδίδουν την ορολογία παθολογίας, την τεκμηρίωση των υλικών και εργασιών συσκευασίας-μεταφοράς, προληπτικής συντήρησης και αντιμετώπισης εκτάκτων καταστροφών των έργων ζωγραφικής σε αγγλική ορολογία
 - διαβάζουν και συντάσσουν τα Πρωτόκολλα Παράδοσης, τα Έντυπα Αξιολόγησης Υποδομών και Εγκαταστάσεων, τα Δελτία Συντήρησης, Μεταφοράς και Δανεισμού, τα Δελτία Καταστροφής και το Σχέδιο Αντιμετώπισης Καταστροφών των έργων ζωγραφικής στην αγγλική γλώσσα
 - έχουν υιοθετήσει μια στάση συμμετοχής σε σεμινάρια και σε Ευρωπαϊκά προγράμματα.
- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**
Θ: 2 Ε: 0 Σ: 2

2. 2. Η. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

● Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα μελετά έννοιες που συνδέονται με τη συντήρηση και την πολιτιστική διαχείριση. Συγκεκριμένα μελετώνται η συλλεκτική δραστηριότητα, η πολιτική (απόκτηση αντικειμένων-εμπλουτισμός μουσειακής συλλογής), η τεκμηρίωση των μουσειακών συλλογών (σημασία-βασικές αρχές-διεθνείς προδιαγραφές-πρότυπα) και η σπουδαιότητα της διατήρησης και συντήρησης του πολιτιστικού αποθέματος ενός πολιτιστικού οργανισμού. Αναλύεται η κατάρτιση στρατηγικού σχεδιασμού (swot ανάλυση) στους πολιτιστικούς οργανισμούς και επισημαίνεται η ανάγκη και τα οφέλη της στρατηγικής της συντήρησης, ως προστιθέμενη αξία, για τη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτιστικού οργανισμού. Ο τομέας της συντήρησης έργων ζωγραφικής αναδεικνύεται σε κομβικό σημείο της πολιτιστικής διαχείρισης και πολιτικής καθώς αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ορθής διαχείρισης συλλογών σε συνδυασμό με τον επικοινωνιακό ρόλο του φορέα μέσω της διάχυσης της γνώσης προς το κοινωνικό σύνολο.

Τα μάθημα συνδυάζει τις βασικές αρχές διαχείρισης σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης των εργαστηρίων συντήρησης και πολιτιστικών δραστηριοτήτων /εκδηλώσεων με θέμα τον τομέα της συντήρησης. Μελετάται η ανεύρεση χορηγιών και πρακτικές και μέθοδοι πολιτιστικής πολιτικής και επικοινωνίας (π.χ. ανοιχτά εργαστήρια συντήρησης στα μουσεία, ομιλίες και διαλέξεις για

συντήρηση/αποκατάσταση, εκπαιδευτική συντήρηση κ.ά.). Αναδεικνύονται ηθικά και δεοντολογικά ζητήματα, που θέτει η συντήρηση/διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τα οποία συμβάλλουν στην προστασία και ανάδειξή της. (Το μάθημα αυτό συνδέεται με το μάθημα «Διαχείριση Συλλογών» του ίδιου εξαμήνου).

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- ερμηνεύουν τις έννοιες που συνδέονται με τη διαχείριση της συλλεκτικής δραστηριότητας
- αναγνωρίζουν τις μεθόδους με τις οποίες το μουσείο αποκτά αντικείμενα στη συλλογή του
- εντοπίζουν τις προδιαγραφές δομής δεδομένων (data structure) στην τεκμηρίωση μιας συλλογής
- ξεχωρίζουν τα διάφορα στάδια τεκμηρίωσης των μουσειακών συλλογών
- εφαρμόζουν τις βασικές αρχές οργάνωσης των εργαστηρίων συντήρησης
- σχεδιάζουν μια στρατηγική (swot ανάλυση) με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη και επικοινωνία των εργαστηρίων συντήρησης
- εντάσσουν τις χορηγικές προτάσεις στο στρατηγικό επικοινωνιακό σχεδιασμό του πολιτιστικού οργανισμού
- προετοιμάζουν τα δικαιολογητικά του χορηγικού φακέλου
- αντιλαμβάνονται ότι οι διαδικασίες πολιτιστικής διαχείρισης βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με τη συντήρηση
- αναπτύσσουν συνεργασίες και πρωτοβουλίες για θέματα που αφορούν ζητήματα πολιτιστικής διαχείρισης
- έχουν υιοθετήσει επαγγελματική υπευθυνότητα και συνέπεια κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τους κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας
- έχουν ευαισθητοποιηθεί στις γενικές αρχές συντήρησης και διαχείρισης των έργων ζωγραφικής.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

2.3 ΕΞΑΜΗΝΟ Γ'

2.3.Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την εποχή της Αναγέννησης, της οποίας τα χαρακτηριστικά εμφανίζονται αρχικά στην Ιταλία και σε σύντομο διάστημα εκδηλώνονται και επικρατούν σε ολόκληρη την Ευρώπη. Περιγράφονται οι τομείς των τεχνών που αναπτύχθηκαν (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, γλυπτική, σχέδιο), τα κύρια χαρακτηριστικά της τέχνης (η μίμηση της φύσης, η αρχή της κεντρικής προοπτικής (ανθρωποκεντρισμός), η φωτοσκίαση, η αφηγηματικότητα της παράστασης, η αναζήτηση της ιδανικής ομορφιάς και της ισορροπίας και η επίσημη θεματολογία), η τεχνολογία και οι τεχνικές των έργων τέχνης (π.χ. τεχνικές χύτευσης γλυπτών, η τεχνική της ελαιογραφίας, σινοπίες κ.ά.) και οι κυριότεροι εκπρόσωποι-καλλιτέχνες της εποχής αυτής.

Περιγράφονται τα κυριότερα χαρακτηριστικά, οι φάσεις και οι εκπρόσωποι της τέχνης του Μπαρόκ, ως μια ύστερη φάση της αναγεννησιακής καλλιτεχνικής ανέλιξης, και η τεχνοτροπία του Ροκοκό. Η μαθησιακή ενότητα ολοκληρώνεται με τα κινήματα του Νεοκλασικισμού, Ρομαντισμού και Ρεαλισμού. Περιγράφονται τα βασικά στοιχεία της τέχνης που χαρακτηρίζουν αυτά τα κινήματα, οι καινοτομίες τους, τα μορφολογικά χαρακτηριστικά τους, οι τεχνικές των έργων, οι κυριότεροι εκπρόσωποι και αντιπροσωπευτικά έργα αυτών των ιστορικών κινημάτων.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αποκωδικοποιούν την ταυτότητα των έργων τέχνης
- κατανοούν την τεχνολογία και τις τεχνικές κατασκευής των έργων ζωγραφικής και τα εντάσσουν στην εποχή τους με βάση τα ιδιαίτερα εικονογραφικά και τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά
- διακρίνουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα στον Νεοκλασικισμό και Ρομαντισμό
- έχουν αποκτήσει εικαστική παιδεία και ορθή προσέγγιση των έργων τέχνης

- ο έχουν ευαισθητοποιηθεί στην πολιτισμική και αισθητική αξία των έργων τέχνης.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 0 Σ: 2

2. 3. Β. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΧΑΡΤΙΟΥ, ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την τεχνολογία κατασκευής των έργων τέχνης σε χαρτί, τη σύνθετη χημική σύσταση και συμπεριφορά των υλικών, που αποτελούν τις βιβλιακές και αρχειακές συλλογές (π.χ. πάπυρος, περγαμηνή, χειροποίητο και βιομηχανικό χαρτί, διάφορα είδη μέσων γραφής, υλικά βιβλιοδεσίας, οπτικοακουστικό υλικό κ.ά.), καθώς και τους μηχανισμούς φθοράς και τις επεμβάσεις αποκατάστασης-προστασίας. Συγκεκριμένα περιγράφεται η τεχνολογία κατασκευής των ζωγραφικών έργων σε χαρτί (χαρακτικά έργα, σχέδια και υδατογραφίες) καθώς και του βιβλιακού και αρχειακού υλικού (βιβλία, έγγραφα, χάρτες, φωτογραφίες κ.λπ.). Μελετώνται οι παράγοντες φθοράς (υγρασία, θερμοκρασία, βιολογική προσβολή, ακτινοβολία, ατμοσφαιρική ρύπανση, ανθρώπινος παράγοντας) και περιγράφονται οι μορφές της παθολογίας των έργων ζωγραφικής σε χαρτί [διαστασιολογικές μεταβολές, χημική και αισθητική υποβάθμιση (από μύκητες, βακτήρια, έντομα, τρωκτικά κ.ά.) ευθρυπτότητα]. Ακολουθούν οι τεχνικές συντήρησης, που εφαρμόζονται για να βελτιώσουν τη φυσική και χημική κατάσταση των υλικών των βιβλιακών και αρχειακών συλλογών, όπως απεντόμωση, στεγνός, υγρός ή χημικός καθαρισμός, αφαίρεση αυτοκόλλητων ταινιών, αποξίνιση και χημική σταθεροποίηση υλικών, χρωμάτων και μελανιών, αποκόλληση υποστρωμάτων και ολική ενίσχυση υποστρώματος, αποκατάσταση μηχανικών φθορών, επιπεδοποίηση και σχεδιασμός του κατάλληλου τρόπου έκθεσης, μεταφοράς και αποθήκευσής τους. Στο εργαστηριακό μέρος των μαθημάτων οι καταρτιζόμενοι/ες καλούνται να καταθέσουν μια τελική γραπτή έκθεση των επεμβάσεων, που εφάρμοσαν στη συντήρηση των αντικειμένων τους κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών ασκήσεων, προτείνοντας τα κατάλληλα μέτρα προληπτικής προστασίας για τα συγκεκριμένα αντικείμενα.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- ο τεκμηριώνουν τις βασικές πληροφορίες ταυτότητας των έργων ζωγραφικής σε χαρτί και των βιβλιακών και αρχειακών συλλογών (Δελτίο αντικειμένου)

- διερευνούν φυσικοχημικά με αναλυτικές τεχνικές και απεικονιστικές φωτογραφικές τεχνικές την προέλευση και τεχνολογία των υλικών, την κατάσταση διατήρησης και τη διάγνωση της παθολογίας των έργων ζωγραφικής σε χαρτί
- αξιολογούν τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι κατηγορίες των οργανικών υλικών, που βρίσκονται σε βιβλιακές και αρχειακές συλλογές ως προς τους παράγοντες συμπεριφοράς και τους μηχανισμούς φθοράς, τους οποίους αποδίδουν με τη δόκιμη ορολογία
- διενεργούν δοκιμές καταλληλότητας μεθοδολογίας και υλικών συντήρησης
- εφαρμόζουν τεχνικές και υλικά συντήρησης βάσει σχεδιασμού και κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας και τα όρια, που τίθενται λόγω δεοντολογίας από την επιστήμη της συντήρησης
- χειρίζονται τα εργαλεία συντήρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό με ασφάλεια για τη συντήρηση έργων ζωγραφικής σε χαρτί και αρχειακών συλλογών
- τεκμηριώνουν τα διάφορα στάδια συντήρησης στο Δελτίο Συντήρησης, το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση των έργων τέχνης
- συμμετέχουν στη λήψη μέτρων ασφαλούς μεταχείρισης, μεταφοράς, φύλαξης, αποθήκευσης και έκθεσης των έργων ζωγραφικής σε χαρτί και των χαρτών συλλογών
- υιοθετούν επεμβάσεις συντήρησης σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας που διέπουν τις συγκεκριμένες κατηγορίες έργων τέχνης
- εξετάζουν κριτικά τις διάφορες επεμβάσεις συντήρησης /αποκατάστασης ως προς τη διατήρηση της φυσικής, ιστορικής και αισθητικής ακεραιότητας των έργων ζωγραφικής σε χαρτί
- έχουν ευαισθητοποιηθεί στην εξασφάλιση των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών έκθεσης /αποθήκευσης των χαρτών συλλογών και των κατάλληλων μέτρων για τη συσκευασία και μεταφορά αυτών
- λειτουργούν στο παρόν, με γνώμονα τη διατήρηση των πολιτιστικών αντικειμένων σε χαρτί για τις επερχόμενες γενιές, ως σημαντικά τεκμήρια του υλικού και άυλου πολιτισμού.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

2. 3. Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΩΝ

• Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τις τεχνικές και τα υλικά κατασκευής ξύλινων τεχνουργημάτων (ξύλογλυπτα, έπιπλα, κορνίζες, λαογραφικά αντικείμενα κ.ά.), τις μεθόδους και τα υλικά διακόσμησης (π.χ. χρύσωμα, αργύρωμα, μαρκετερί κ.ά.), την παθολογία του ξύλου από βιολογικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, καθώς και τις μεθόδους συντήρησης και αποκατάστασης που εφαρμόζονται σε αυτά. Περιγράφονται οι μέθοδοι μικροσκοπικής/μακροσκοπικής εξέτασης των υλικών κατασκευής, η αναγνώριση/ταυτοποίηση των παραγόντων φθοράς (υγρασία, θερμοκρασία, ακτινοβολίες και ποιότητα της ατμόσφαιρας, βιολογική προσβολή, ανθρώπινος παράγοντας), η διερεύνηση της μορφολογίας και η τεκμηρίωση της παθολογίας των ξύλινων τεχνουργημάτων. Αναφέρονται οι μέθοδοι χρονολόγησης των ξύλινων αρχαιολογικών και ιστορικών αντικειμένων (δενδρομετρία, δενδροχρονολόγηση, χρονολόγηση με τη μέθοδο του «άνθρακα 14»). Περιγράφονται αναλυτικά τα κριτήρια επιλογής των υλικών και οι εργασίες συντήρησής και σταθεροποίησης των ξύλινων υποστρωμάτων ή των ίδιων των αντικειμένων (επεμβάσεις απεντόμωσης/ απολύμανσης, στερέωσης, καθαρισμού στήριξης - συγκόλλησης και αισθητικής αποκατάστασης) για τη βελτίωση της μηχανικής αντοχής και των φυσικών ιδιοτήτων χημικής σύστασης και των ιδιοτήτων του ξύλου, διατηρώντας εξίσου την υλική πληροφορία που φέρουν τα ξύλινα τεχνουργήματα (π.χ. ζωγραφική διακόσμηση). Οι καταρτιζόμενοι/ες κατά τη διάρκεια των εργαστηριακών μαθημάτων συντηρούν ξύλινα τεχνουργήματα, τεκμηριώνοντας όλο το φάσμα των εργασιών τους στο Δελτίο Συντήρησης, μαζί με φωτογραφικό υλικό και προτείνοντας τις κατάλληλες περιβαλλοντικές συνθήκες έκθεσης/αποθήκευσης των αντικειμένων, αλλά και τα κατάλληλα υλικά συσκευασίας/μεταφοράς για την περαιτέρω προστασία τους.

• Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- τεκμηριώνουν τις βασικές πληροφορίες ταυτότητας των ξύλινων τεχνουργημάτων
- εξετάζουν μακροσκοπικά και διερευνούν τα υλικά κατασκευής, την κατάσταση διατήρησης και την παθολογία των ξύλινων τεχνουργημάτων
- διενεργούν δοκιμές καταλληλότητας μεθοδολογίας και υλικών συντήρησης

- εφαρμόζουν τεχνικές και υλικά συντήρησης βάσει σχεδιασμού και κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας και τα όρια που τίθενται λόγω των αρχών δεοντολογίας από την επιστήμη της συντήρησης
- χειρίζονται τα εργαλεία συντήρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό με ασφάλεια για τη συντήρηση των ξύλινων αντικειμένων
- τεκμηριώνουν τα διάφορα στάδια συντήρησης στο Δελτίο Συντήρησης, το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση των ξύλινων αντικειμένων
- εξετάζουν κριτικά τις διάφορες επεμβάσεις συντήρησης/αποκατάστασης ως προς τη διατήρηση της φυσικής, ιστορικής και αισθητικής ακεραιότητας των ξύλινων τεχνουργημάτων
- έχουν ευαισθητοποιηθεί στην εξασφάλιση των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών έκθεσης και αποθήκευσης των ξύλινων αντικειμένων καθώς και των κατάλληλων μέτρων για τη συσκευασία και μεταφορά αυτών
- έχουν κατανοήσει τους κινδύνους που ελλοχεύουν, όσον αφορά την προστασία των ξύλινων τεχνουργημάτων από λάθος μεταφορά/χειρισμό/συσκευασία
- λειτουργούν στο παρόν, με γνώμονα τη διατήρηση των πολιτιστικών αντικειμένων σε ξύλο για τις επερχόμενες γενιές, ως σημαντικά τεκμήρια του υλικού και άυλου πολιτισμού.

● **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 4 Σ: 6

2. 3. Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ

● **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την ιστορία και την εξέλιξη του υφάσματος, τη δομή, την προέλευση και τα υλικά κατασκευής (τη σύσταση, επεξεργασία, δημιουργία, δομή και ιδιότητες ινών) για την παραγωγή των υφασμάτων έργων τέχνης. Γίνεται αναφορά στη σημασία του υφάσματος για την μετάδοση της πολιτιστικής πληροφορίας, στα είδη ύφανσης και τον τρόπο κατασκευής των υφασμάτων αντικειμένων (κλωστοϋφαντουργία και βαφή ινών) και της διακόσμησής τους (κεντητική, βαφική κλπ.), καθώς και στον ρόλο και την χρήση για την οποία κατασκευάστηκαν (ενδυμασίες, χρηστικά αντικείμενα, διακοσμητικά, εκκλησιαστικά υφάσματα, εμβλήματα κλπ.). Στη

συνέχεια μελετώνται οι μηχανισμοί φθοράς του υφάσματος και οι επεμβάσεις αποκατάστασης-προστασίας του. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη φυσικοχημική ανάλυση και διερεύνηση των υλικών και τεχνικών κατασκευής των υφασμάτων των αντικειμένων -καθώς συμπεριλαμβάνουν διάφορα οργανικά και ανόργανα υλικά-, προσδιορίζονται οι φυσικοχημικοί και μηχανικοί παράγοντες φθοράς, τα είδη των ρύπων και περιγράφονται οι εργασίες συντήρησης, που εφαρμόζονται για να βελτιώσουν τη φυσική και χημική σύσταση των υφασμάτων [(όπως απολύμανση-απεντόμωση, έλεγχος διαλυτότητας των βαφών, καθαρισμός (επιφανειακός/μηχανικός, υγρός και χημικός, χρήση ενζύμων και λεύκανση), αφαίρεση προηγούμενων επεμβάσεων, συμπλήρωση, στερέωση και υποστήριξη του υφάσματος (βελονιές συγκολλητικά)]. Ακολουθούν οι διαδικασίες σχεδιασμού του τρόπου έκθεσης και η επιλογή στρατηγικών πρόληψης κατά την φύλαξη, έκθεση και μετακίνηση/δανεισμό των υφασμάτων των αντικειμένων.

Οι καταρτιζόμενοι/ες στα εργαστηριακά μαθήματα, εκτός από τη συντήρηση ενός υφασμάτινου αντικειμένου, κρίνεται σκόπιμο να ενημερώνονται σχετικά με αρκετές πρακτικές συντήρησης διαφορετικών υφασμάτων έργων τέχνης με στόχο την εξοικείωσή τους με τη συντήρηση αυτού του υλικού. Συγχρόνως τίθενται οι ηθικοί προβληματισμοί της συντήρησης των ιερών αντικειμένων (θρησκευτικά-λατρευτικά αντικείμενα).

● Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- τεκμηριώνουν τις βασικές πληροφορίες ταυτότητας των έργων ζωγραφικής σε ύφασμα (Δελτίο αντικειμένου)
- αναγνωρίζουν τα είδη και τα υλικά κατασκευής διαφορετικών υφασμάτων των αντικειμένων, τη δομή και τη σύσταση των υλικών κατασκευής καθώς και τον ρόλο και την χρήση τους
- αξιολογούν τις ιδιαιτερότητες, που παρουσιάζουν οι κατηγορίες των ιστορικών υφασμάτων των αντικειμένων (εκκλησιαστικά, λαογραφικά κ.λπ.), που βρίσκονται σε πολιτιστικούς οργανισμούς, ως προς τον τρόπο χειρισμού τους
- διερευνούν μακροσκοπικά και μικροσκοπικά τους μηχανισμούς φθοράς του υφάσματος και τους αποδίδουν με τη δόκιμη ορολογία
- διενεργούν δοκιμές καταλληλότητας μεθοδολογίας και υλικών συντήρησης

- εφαρμόζουν τεχνικές και υλικά συντήρησης βάσει σχεδιασμού και κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας
- χειρίζονται τα εργαλεία συντήρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό με ασφάλεια για τη συντήρηση υφασμάτων των αντικειμένων
- τεκμηριώνουν τα διάφορα στάδια συντήρησης στο Δελτίο Συντήρησης, το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση των υφασμάτων των αντικειμένων
- συμμετέχουν στη λήψη μέτρων ασφαλούς μεταχείρισης, μεταφοράς, φύλαξης, αποθήκευσης και έκθεσης των υφασμάτων έργων τέχνης
- εξετάζουν κριτικά τις διάφορες επεμβάσεις συντήρησης/αποκατάστασης ως προς την ακεραιότητα του αντικειμένου και την προστασία των ιστορικών του στοιχείων
- αναπτύσσουν κριτική άποψη σχετικά με τους ηθικούς προβληματισμούς, όσον αφορά τις μεθόδους αποκατάστασης των ιερών αντικειμένων
- έχουν ευαισθητοποιηθεί στην εξασφάλιση των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών έκθεσης/αποθήκευσης των υφασμάτων έργων τέχνης και των κατάλληλων μέτρων για τη συσκευασία και μεταφορά αυτών
- λειτουργούν στο παρόν, με γνώμονα τη διατήρηση των πολιτιστικών αντικειμένων σε ύφασμα για τις επερχόμενες γενιές, ως σημαντικά τεκμήρια του υλικού και άυλου πολιτισμού.

- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 4 Σ: 6

2.4 ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2. 4. Α. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Οι καταρτιζόμενοι/ες μελετούν την τέχνη του Μοντερνισμού ή Νεωτερικότητας, που έχει ως βασικά χαρακτηριστικά την απόρριψη των κανόνων της ρεαλιστικής τέχνης, την πλήρη καταξίωση του καλλιτέχνη και την έμφαση στην αυτοτέλεια της τέχνης. Ειδικότερα μελετώνται τα κινήματα: Ιμπρεσιονισμός, Μετα-ιμπρεσιονισμός,

Εξπρεσιονισμός, Κυβισμός, Φουτουρισμός, Αφηρημένη ζωγραφική, Ντανταϊσμός, Σουρεαλισμός. Αναφέρονται οι ιδέες, τα μανιφέστα, τα τεχνοτροπικά και εικονογραφικά χαρακτηριστικά των έργων τέχνης και οι εκπρόσωποι των κινήματων του Μοντερνισμού. Στη συνέχεια μελετώνται η μεταπολεμική τέχνη, που εκφράστηκε με τα ρεύματα της Αφαίρεσης στην Ευρώπη και Αμερική (Αφηρημένος Εξπρεσιονισμός, Λυρική Αφαίρεση, Χειρονομακή Τέχνη) και οι καλλιτεχνικές εκφράσεις με τους κύριους εκπροσώπους τους στη σύγχρονη τέχνη [Ποπ αρ (Pop Art), Οπ αρ (Op art ή Optical art), Κινητική τέχνη, Μινιμαλισμός, Εννοιακή Τέχνη, Φωτογραφικός Ρεαλισμός].

Ακολουθεί μια συνοπτική μελέτη της νεοελληνικής τέχνης τον 19ο και 20ό αιώνα (αρχιτεκτονική, ζωγραφική, γλυπτική, χαρακτική), παρουσιάζοντας τον θεσμικό και λειτουργικό ρόλο της τέχνης στα πρώτα χρόνια της ίδρυσης του ελληνικού κράτους, τις επιρροές των Ελλήνων καλλιτεχνών από τα ευρωπαϊκά καλλιτεχνικά κινήματα, την περιφερειακή και μητροπολιτική πρόσληψη του Μοντερνισμού, τις τάσεις της αφαίρεσης στη μεταπολεμική τέχνη και την πολυμορφία της σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας.

Η μαθησιακή ενότητα ολοκληρώνεται με αναφορές στις μορφές σύγχρονης τέχνης (video art, installations, computer art κλπ.) και στις ιδιαιτερότητες συντήρησής τους. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην Τέχνη του Δρόμου (Street Art) και τον Μουραλισμό (Mural Art), που αναπτύσσονται σε δημόσιους χώρους, το τελευταίο τέταρτο του 20ού και τις αρχές του 21ου αι., αναφέροντας τα χαρακτηριστικά τους, τους εκπροσώπους και την ποικιλία μορφών και τεχνικών που περιλαμβάνουν.

● Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- αποκωδικοποιούν την ταυτότητα των έργων τέχνης
- ξεχωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των κινήματων του Μοντερνισμού και των καλλιτεχνικών εκφράσεων της σύγχρονης τέχνης
- έχουν ευαισθητοποιηθεί στην εικαστική πολυμορφία των έργων τέχνης του 20ού και 21ου αιώνα
- έχουν αναπτύξει εικαστική προσέγγιση στη διαδικασία της ζωγραφικής
- έχουν συνειδητοποιήσει τη δυσκολία συντήρησης των νέων μορφών τέχνης.

● Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

2. 4. Β. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΦΟΡΗΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

• Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα μελετά την τεχνολογία και τα υλικά κατασκευής των φορητών εικόνων, τη στρωματογραφία τους και την αναγνώριση μεταγενέστερων επεμβάσεων και επιζωγραφίσεων. Εστιάζει στην παθολογία των φορητών εικόνων και στους μηχανισμούς φθοράς τους σε σχέση με τους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες φθοράς, με απώτερο σκοπό τις μεθόδους συντήρησής τους, σύμφωνα με τη δεοντολογία, που διέπει την επιστήμη της συντήρησης. Περιγράφονται οι απεικονιστικές, μικροσκοπικές και αναλυτικές τεχνικές που πραγματοποιούνται για την τεκμηρίωση της τεχνικής, την ταυτοποίηση των υλικών, την κατάσταση διατήρησης και τη διάγνωση της παθολογίας των φορητών εικόνων. Πραγματοποιείται έρευνα/μελέτη του περιβάλλοντος (θερμοκρασία, υγρασία,, ακτινοβολίες) σε σχέση με τις μορφές της φθοράς και προτείνονται οι σωστές περιβαλλοντικές παράμετροι των φορητών εικόνων και ο ενδεδειγμένος τρόπος έκθεσης, αποθήκευσης και μεταφοράς.

Ειδικότερα περιγράφονται τεχνικές σωστικών επεμβάσεων και δομικής συντήρησης (προστασία, στερέωση της ζωγραφικής επιφάνειας, τοπική ενίσχυση ή αποκατάσταση ξύλινων υποστηρίγμάτων κ.ά.) και επεμβατικές διαδικασίες συντήρησης (απομάκρυνση οξειδωμένου βερνικιού, επιζωγραφίσεων, διαδικασίες συμπλήρωσης του υποστρώματος και αισθητικής/χρωματικής αποκατάστασης), με γνώμονα τη διατήρηση της φυσικής, ιστορικής και αισθητικής ακεραιότητας των έργων τέχνης.

Οι εργαστηριακές εφαρμογές πραγματοποιούνται σε δοκίμια. Οι καταρτιζόμενοι/ες μετά το πέρας των εργαστηριακών εργασιών τους, συμπληρώνουν το Δελτίο Συντήρησης του αντικειμένου τους, περιγράφοντας και τεκμηριώνοντας την παθολογία/φθορές (προϊόντα διάβρωσης), την επιλογή των επεμβάσεων συντήρησης και αποκατάστασης (υλικά και μέθοδοι), που εφάρμοσαν, σε συνδυασμό με φωτογραφικό υλικό τεκμηρίωσης και τη μελέτη του περιβάλλοντος έκθεσης ή αποθήκευσης αυτού.

• Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- τεκμηριώνουν τις βασικές πληροφορίες ταυτότητας των φορητών εικόνων (Δελτίο αντικειμένου)
- διερευνούν φυσικοχημικά με αναλυτικές τεχνικές και απεικονιστικές φωτογραφικές τεχνικές την τεκμηρίωση τεχνικής, την ταυτοποίηση

των υλικών, την κατάσταση διατήρησης και τη διάγνωση της παθολογίας των φορητών εικόνων

- προσδιορίζουν τους μηχανισμούς φθορών, που οφείλονται σε ενδογενείς (π.χ. είδος/κοπή υποστρώματος, χαμηλής ποιότητας προετοιμασία και συνδετικά μέσα ζωγραφικής επιφάνειας) και εξωγενείς παράγοντες και κινδύνους (περιβάλλον, ανθρώπινος παράγοντας και φυσικές καταστροφές)
- διενεργούν δοκιμές καταλληλότητας μεθοδολογίας και υλικών συντήρησης
- εφαρμόζουν με το πιο αποτελεσματικό τρόπο τις μεθόδους συντήρησης σύμφωνα με την αρχή της ελάχιστης επέμβασης (π.χ. για την αισθητική αποκατάσταση) και της αντιστρεψιμότητας των επεμβάσεων συντήρησης
- χειρίζονται τα εργαλεία συντήρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό με ασφάλεια για τη συντήρηση των φορητών εικόνων
- απομακρύνουν άλλες προσθήκες (μεταγενέστερες επιζωγραφίσεις, παλαιότερες επεμβάσεις κ.ά.)
- τεκμηριώνουν τα διάφορα στάδια συντήρησης στο Δελτίο Συντήρησης, το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση του αντικειμένου
- συμμετέχουν στη λήψη μέτρων ασφαλούς μεταχείρισης, μεταφοράς, φύλαξης, αποθήκευσης και έκθεσης των φορητών εικόνων
- υιοθετούν μεθόδους συντήρησης φορητών εικόνων, σύμφωνα με τους κώδικες ηθικής και δεοντολογίας, που διέπουν την επιστήμη της συντήρησης
- εξετάζουν με κριτική σκέψη τις επεμβάσεις συντήρησης /αποκατάστασης ως προς τη διατήρηση της φυσικής, ιστορικής και αισθητικής ακεραιότητας των φορητών εικόνων
- έχουν ευαισθητοποιηθεί ως προς την εξασφάλιση των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών έκθεσης/αποθήκευσης των έργων ζωγραφικής
- έχουν υιοθετήσει μια κριτική σκέψη πάνω σε ζητήματα υλικών συσκευασίας και μεταφοράς των φορητών εικόνων
- λειτουργούν στο παρόν, με γνώμονα τη διατήρηση των φορητών εικόνων για τις επερχόμενες γενιές, ως σημαντικά τεκμήρια του υλικού και άυλου πολιτισμού.

● **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

2. 4. Γ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΦΑΣΜΑ

- **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τα υλικά και τεχνικές κατασκευής των ζωγραφικών έργων σε ύφασμα και τις εργασίες συντήρησης, που απαιτούνται για την αποκατάσταση-προστασία τους. Περιγράφεται η στρωματογραφική δομή των ζωγραφικών έργων σε ύφασμα και αναλύεται η παθολογία, οι μηχανισμοί και τα αίτια φθοράς (ενδογενή και εξωγενή), παραπέμποντας σε αντίστοιχα παραδείγματα έργων ζωγραφικής σε ύφασμα. Παράλληλα περιγράφονται οι απεικονιστικές, μικροσκοπικές και αναλυτικές τεχνικές που πραγματοποιούνται για την τεκμηρίωση της τεχνικής, την ταυτοποίηση των υλικών, την κατάσταση διατήρησης και τη διάγνωση της παθολογίας των ζωγραφικών έργων σε ύφασμα. Στη συνέχεια αναφέρονται οι βασικές τεχνικές σωστικών επεμβάσεων (στερέωση της ζωγραφικής επιφάνειας, εξομάλυνση παραμορφώσεων, τοπική ενίσχυση του υφασμάτινου υποστηρίγματος), ώστε να αποφευχθούν, τυχόν απώλειες μέχρι το έργο να συντηρηθεί. Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή όλων των εργασιών συντήρησης που εφαρμόζονται: καθαρισμός (αφαίρεση οξειδωμένων βερνικιών και μεταγενέστερων επιζωγραφίσεων), στερέωση ζωγραφικής επιφάνειας, αποκατάσταση σχισμάτων και οπών, περιμετρική ή ολική ενίσχυση (φοδράρισμα) του υφασμάτινου φορέα,, συμπλήρωση των απωλειών, επίχριση με βερνίκι και χρωματική αποκατάσταση. Δίνεται έμφαση στη σύνταξη του Δελτίου Συντήρησης των έργων ζωγραφικής σε ύφασμα, για την καταγραφή και τεκμηρίωση των εργασιών συντήρησης, καθώς και στη μέριμνα για την επιλογή των κατάλληλων περιβαλλοντικών παραμέτρων, που απαιτούνται κατά την έκθεση και αποθήκευσή τους και προτείνεται ο ενδεδειγμένος τρόπος (είδος συσκευασίας και μέσο μεταφοράς) στις περιπτώσεις δανεισμού. Οι εργαστηριακές εφαρμογές πραγματοποιούνται σε έργα ζωγραφικής χαμηλής ιστορικής αξίας ή σε δοκίμια, λαμβάνοντας όλα τα μέτρα ασφάλειας και υγιεινής.

- **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- τεκμηριώνουν τις βασικές πληροφορίες των έργων ζωγραφικής σε ύφασμα (Δελτίο αντικειμένου)
- διερευνούν φυσικοχημικά με αναλυτικές τεχνικές και απεικονιστικές φωτογραφικές τεχνικές την τεκμηρίωση της τεχνικής, την ταυτοποίηση των υλικών, την κατάσταση διατήρησης και τη διάγνωση της παθολογίας των ζωγραφικών έργων σε ύφασμα

- προσδιορίζουν τους μηχανισμούς φθορών, που οφείλονται σε ενδογενείς (π.χ. χαμηλής ποιότητας προετοιμασία και συνδετικά μέσα ζωγραφικής επιφάνειας) και εξωγενείς παράγοντες και κινδύνους (περιβάλλον, ανθρώπινος παράγοντας και φυσικές καταστροφές)
- εφαρμόζουν τις βασικές τεχνικές σωστικών επεμβάσεων στα έργα ζωγραφικής που δεν μπορούν άμεσα να συντηρηθούν
- διενεργούν δοκιμές καταλληλότητας μεθοδολογίας και υλικών συντήρησης, σύμφωνα με την αρχή της ελάχιστης επέμβασης και της αντιστρεψιμότητας των επεμβάσεων συντήρησης
- χειρίζονται τα εργαλεία συντήρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό με ασφάλεια για τη συντήρηση των ζωγραφικών έργων σε ύφασμα
- απομακρύνουν άλλες προσθήκες (μεταγενέστερες επιζωγραφίσεις, παλαιότερες επεμβάσεις συντήρησης κ.ά.)
- τεκμηριώνουν τα διάφορα στάδια συντήρησης στο Δελτίο Συντήρησης, το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση του αντικειμένου
- συμμετέχουν στη λήψη μέτρων ασφαλούς μεταχείρισης, μεταφοράς, φύλαξης, αποθήκευσης και έκθεσης των ζωγραφικών έργων σε ύφασμα
- υιοθετούν μεθόδους συντήρησης ζωγραφικών έργων σε ύφασμα, σύμφωνα με τους κώδικες ηθικής και δεοντολογίας, που διέπουν την επιστήμη της συντήρησης
- υιοθετούν καλές πρακτικές χειρισμού, συσκευασίας των έργων ζωγραφικής σε ύφασμα
- έχουν ευαισθητοποιηθεί ως προς την εξασφάλιση των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών έκθεσης/αποθήκευσης των έργων ζωγραφικής σε ύφασμα
- έχουν αναπτύξει μια κριτική σκέψη στη συντήρηση και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής σε ύφασμα, με γνώμονα τη διατήρηση της φυσικής, ιστορικής και αισθητικής ακεραιότητάς τους
- λειτουργούν στο παρόν, με γνώμονα τη διατήρηση των πολιτιστικών αντικειμένων σε ύφασμα για τις επερχόμενες γενιές, ως σημαντικά τεκμήρια του υλικού και άυλου πολιτισμού.

● **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**

Θ: 2 Ε: 4 Σ: 6

2. 4. Δ. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ

● **Περίληψη της μαθησιακής ενότητας**

Η μαθησιακή ενότητα μελετά τα υλικά και τεχνικές κατασκευής των τοιχογραφιών και τις εργασίες συντήρησης, που απαιτούνται για την αποκατάσταση-προστασία τους. Συγκεκριμένα περιγράφεται η τεχνολογία κατασκευής τοιχογραφιών και μελετώνται οι παράγοντες, τα αίτια και οι μηχανισμοί φθοράς καθώς και οι μέθοδοι διάγνωσης και τεκμηρίωσης αυτών. Εν συνεχεία οι καταρτιζόμενοι/ες πληροφορούνται τα κριτήρια επιλογής των υλικών στερέωσης των τοιχογραφιών καθώς και τα σωστικά μέτρα (τεχνικές απόσπασης, μεταφοράς και τοποθέτησης των τοιχογραφιών σε νέο υπόστρωμα). Ακολουθούν οι εργασίες αισθητικής αποκατάστασης και οι ενέργειες προληπτικής συντήρησης για την ασφαλή έκθεση και αποθήκευσή τους. Όλες οι εργασίες διενεργούνται βάσει μεθοδολογίας σύμφωνα με τις αρχές ηθικής και δεοντολογίας στη συντήρηση τοιχογραφίας.

Τα εργαστηριακά μαθήματα περιλαμβάνουν όλες τις εργασίες, που απαιτούνται για τη συντήρηση των τοιχογραφιών, εφαρμοσμένες σε αποσπασμένα τμήματα ή σε κατάλληλα δοκίμια τοιχογραφιών. Έλεγχος και διάγνωση της παθολογίας με αποτύπωση των φθορών και τεκμηρίωση των μηχανισμών τους. Σχεδιασμός της μεθοδολογίας των εργασιών συντήρησης (καθαρισμός και επιφανειακή στερέωση της ζωγραφικής επιφάνειας - στερέωση - απομάκρυνση παλαιότερων επεμβάσεων - συμπληρώσεις-απόσπαση και μεταφορά τοιχογραφιών σε νέο υπόστρωμα - αισθητική αποκατάσταση). Οι εργασίες συντήρησης (δομική και αισθητική αποκατάσταση) εφαρμόζονται, λαμβάνοντας όλα τα μέτρα ασφάλειας και υγιεινής. Στο τέλος εξετάζονται όλες οι προϋποθέσεις-παράμετροι για την ασφαλή έκθεση και αποθήκευση των τοιχογραφιών.

● **Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι καταρτιζόμενοι/ες θα είναι ικανοί/ές να:

- τεκμηριώνουν τις βασικές πληροφορίες ταυτότητας των τοιχογραφιών
- εξετάζουν μακροσκοπικά και φυσικοχημικά με αναλυτικές τεχνικές την τεχνική, την ταυτότητα των υλικών, την κατάσταση διατήρησης και τη διάγνωση της παθολογίας των τοιχογραφιών
- διενεργούν δοκιμές καταλληλότητας μεθοδολογίας και υλικών συντήρησης
- εφαρμόζουν τεχνικές και υλικά συντήρησης βάσει σχεδιασμού και κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τις προδιαγραφές ποιότητας και ασφάλειας και τα όρια, που τίθενται λόγω δεοντολογίας από την επιστήμη της συντήρησης

- χειρίζονται τα εργαλεία συντήρησης και τον απαραίτητο εξοπλισμό με ασφάλεια για τη συντήρηση των τοιχογραφιών
 - τεκμηριώνουν τα διάφορα στάδια συντήρησης στο Δελτίο Συντήρησης, το οποίο περιλαμβάνει φωτογραφική και σχεδιαστική αποτύπωση των τοιχογραφιών
 - υιοθετούν επεμβάσεις συντήρησης σύμφωνα με τους κανόνες δεοντολογίας, που διέπουν τις συγκεκριμένες κατηγορίες έργων τέχνης
 - εξετάζουν κριτικά τις διάφορες επεμβάσεις συντήρησης/αποκατάστασης ως προς τη διατήρηση της φυσικής, ιστορικής και αισθητικής ακεραιότητας των τοιχογραφιών
 - έχουν ευαισθητοποιηθεί στην εξασφάλιση των κατάλληλων περιβαλλοντικών συνθηκών έκθεσης και αποθήκευσης των τοιχογραφιών, καθώς και των κατάλληλων μέτρων για τη συσκευασία και μεταφορά αυτών
 - έχουν αναπτύξει την ικανότητα συνεργασίας με άλλες ειδικότητες για την επιλογή/τεκμηρίωση των προτεινόμενων επεμβάσεων συντήρησης
 - λειτουργούν στο παρόν, με γνώμονα τη διατήρηση των τοιχογραφιών για τις επερχόμενες γενιές, ως σημαντικά τεκμήρια του υλικού και άυλου πολιτισμού.
- **Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα**
Θ: 2 Ε: 4 Σ: 6

Γ2 - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

1. Αναγκαίος και Επιθυμητός Εξοπλισμός & Μέσα Διδασκαλίας

1.1. Θεωρητική Κατάρτιση

Αναγκαίος Εξοπλισμός & Μέσα Διδασκαλίας

Αναγκαίος εξοπλισμός για τη διδασκαλία είναι:

- πίνακας μαρκαδόρου (whiteboard),
- ηλεκτρονικός υπολογιστής (desktop ή laptop),
- πρόσβαση στο διαδίκτυο,
- βιντεοπροβολέας (projector),
- ηχητικό σύστημα.

Επιθυμητός Εξοπλισμός και Μέσα Διδασκαλίας

- Διαδραστικός πίνακας

1.2. Εργαστήρια

Αναγκαίος Εξοπλισμός και Μέσα Διδασκαλίας

Ο αναγκαίος εξοπλισμός στα εργαστήρια πληροφορικής είναι:

- πίνακας μαρκαδόρου (whiteboard),
- ηλεκτρονικοί υπολογιστές (desktops) με πληκτρολόγιο και ποντίκι,
- πρόσβαση στο διαδίκτυο,
- βιντεοπροβολέας (projector),
- ηχητικό σύστημα.
- Λογισμικά προγράμματα όπως:
 - Επεξεργασία Κειμένου
 - Υπολογιστικά Φύλλα
 - Παρουσιάσεων
 - Λογιστικής Διαχείρισης
 - Εμπορικής Διαχείρισης
 - Διαχείρισης Πελατολογίου
 - ERP (Enterprise Resource Planning)
 - WMS (Warehouse Management System)

Επιθυμητός Εξοπλισμός και Μέσα Διδασκαλίας

- Διαδραστικός πίνακας

2. Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων, με άξονα προσανατολισμού τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η εκπαιδευτής/ρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν ανακύπτοντα προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις καταρτιζόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ένα αλληλεπιδραστικό περιβάλλον μάθησης υποστηρίζουν η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών, όπως ο καταιγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις-απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, οι μελέτες περίπτωσης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας, καθώς και από τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε ζητήματα που αφορούν την απασχόληση στην ειδικότητα προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων («project»), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών

ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/τριών ή ακόμη και δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Οι παραπάνω δραστηριότητες μπορούν να αξιοποιηθούν και αυτόνομα – ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

3. Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στο πλαίσιο της αίθουσας διδασκαλίας και των εργαστηριακών χώρων στο ΙΕΚ όσο και στο πλαίσιο των επιχειρήσεων για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις για τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και στο επάγγελμα αλλά και ευρύτερα όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει.
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. 3046/304/89-ΦΕΚ 59/Δ/3-02-89), όπως ισχύει.
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318 Β'/2015), όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας, καθώς και ο σχετικός αναγκαίος εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας:

3.1 Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Οι καταρτιζόμενοι/ες οφείλουν να γνωρίζουν τους κινδύνους, που ελλοχεύουν στα εργαστήρια συντήρησης έργων ζωγραφικής, γι' αυτό θα πρέπει να τηρούνται βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας.

Οι καταρτιζόμενοι /ες οφείλουν κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων να:

- γνωρίζουν πού βρίσκεται ο εξοπλισμός ασφαλείας του εργαστηρίου-συμπεριλαμβανομένων των κυτίων πρώτων βοηθειών, των πυροσβεστήρων, των σταθμών έκπλυσης ματιών και των καταιωνιστήρων ασφαλείας.

- γνωρίζουν πού βρίσκονται οι έξοδοι κινδύνου του εργαστηρίου, οι οποίοι πρέπει να είναι πάντα ανεμπόδιοι και προσβάσιμοι
- διατηρούν στον πάγκο εργασίας τους μόνο τα υλικά και τον εξοπλισμό που χρειάζονται, και μετά το πέρας των εργασιών συντήρησης, να αποθηκεύουν τα υλικά συντήρησης σε ειδικές μεταλλικές ντουλάπες, να απενεργοποιούν όλες τις συσκευές και να τοποθετούν τα παραπροϊόντα των εργασιών τους σε ειδικούς κάδους συγκέντρωσης
- γνωρίζουν ότι η χρήση οποιουδήποτε εξοπλισμού πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή, αφού πρώτα έχουν συμβουλευτεί τα τεχνικά εγχειρίδια για την αποφυγή τραυματισμού ή βλάβη στο ίδιο τον εξοπλισμό και να μην προσπαθούν να επιδιορθώσουν ένα πρόβλημα εξοπλισμού μόνοι τους.
- τηρούν τον εργαστηριακό κώδικα ένδυσης (π.χ. ποδιά) και τους κανόνες ασφαλείας για την προσωπική προστασία τους (π.χ. ασπίδες προσώπου, γυαλιά ασφαλείας, γάντια) και να διατηρούν τον εργαστηριακό χώρο καθαρό και τακτοποιημένο
- εργάζονται πάντα σε χώρους με επαρκή αερισμό και φωτισμό και αν αισθάνονται αδιαθεσία, καλό θα είναι να μη λαμβάνουν μέρος στις εργαστηριακές ασκήσεις
- γνωρίζουν τις γενικές αρχές διεξαγωγής αραιώσεων ή διαλυτοποιήσεων των χημικών ουσιών, που πρόκειται να χρησιμοποιήσουν και να μεταχειρίζονται τις εύφλεκτες και πτητικές χημικές ουσίες μόνο μέσα σε απαγωγό
- έχουν διαβάσει τις πινακίδες συναγερμού πυρκαγιάς και ασφαλείας και να ακολουθούν τις οδηγίες σε περίπτωση ατυχήματος ή έκτακτης ανάγκης, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες εκκένωσης του εργαστηρίου.

3.2 Μέσα ατομικής προστασίας

Οι καταρτιζόμενοι/ες κατά τη διεξαγωγή των εργαστηρίων τους, είναι αναγκαίο για τη υγεία και την ασφάλειά τους να φέρουν τον ακόλουθο ατομικό εξοπλισμό:

- χειρουργικά γάντια, τα οποία να αντικαθίστανται όταν παρουσιάζουν φθορά
- ποδιές προστασίας από τις μηχανικές και χημικές προσβολές κατά τη διεξαγωγή των εργασιών συντήρησης
- ειδικά γυαλιά προστασίας και κατάλληλες προσωπίδες, όταν υπάρχει κίνδυνος τραυματισμού του προσώπου και των ματιών από εκτινασσόμενα σωματίδια και επικίνδυνες ουσίες, στο εργαστήριο
- αναπνευστήρες με φίλτρο για το καθαρισμό του εισπνεόμενου αέρα του άμεσου περιβάλλοντος από τους οργανικούς διαλύτες ή τη σκόνη
- Επίσης οι εργαστηριακοί χώροι πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με:
- απαγωγούς αερίων για τον εξαερισμό και την αποφυγή εισπνοής χημικών αερίων
- μεταλλικές ντουλάπες για την ασφαλή αποθήκευση των υλικών και των εργαλείων συντήρησης
- φαρμακείο με τα απαραίτητα είδη πρώτης βοήθειας και
- σύστημα πυρανίχνευσης και μέσα πυρόσβεσης.

Μέρος Δ' – ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

1. Ο Θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού κατά τη διάρκειά της οι πρακτικά ασκούμενοι/ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή γνώση για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να ανταπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα που ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, στην ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και στην προετοιμασία των εκπαιδευομένων για την παραγωγική διαδικασία – μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους εκπαιδευομένους των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Στη συνέχεια αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία,⁴⁶ και που αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησής της.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8) ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκούμενου/ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

Η περίοδος της πρακτικής άσκησης της ειδικότητας «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» μπορεί να είναι συνεχιζόμενη ή τμηματική, ύστερα από την επιτυχή ολοκλήρωση της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης του 4ου εξαμήνου και πρέπει να ολοκληρωθεί εντός είκοσι τεσσάρων (24) μηνών από τη λήξη του τελευταίου εξαμήνου θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

⁴⁶ ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Η πρακτική άσκηση δύναται να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙ., δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται οι φορείς:

α) Προσωρινής απασχόλησης

β) Τα νυχτερινά κέντρα

γ) Παροχής καθαριότητας και φύλαξης

δ) Τα πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών

ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/η καταρτιζόμενος/-η ΙΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον εργοδότη, η οποία θεωρείται από το ΙΕΚ φοίτησης. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας ο/η οποίος/α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκούμενων. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο/η εργοδότης/τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/η ως «Εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκούμενου/ης.

Η παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκούμενου/ης γίνεται μέσω του βιβλίου πρακτικής άσκησης. Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η ίδιος/α πρακτικά ασκούμενος/η κατά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε και περιγράφει συνοπτικά τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώριση ελέγχεται και υπογράφεται από τον εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας.

2. Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/η

2.1 Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις καταρτιζόμενους/ες των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής», οι καταρτιζόμενοι/ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το τέταρτο (4ο) εξάμηνο φοίτησης στα ΙΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν πια να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής της ειδικότητάς τους.

2.2 Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/ης/

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία⁴⁷. Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκούμενων.

➤ Δικαιώματα πρακτικά ασκούμενων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.
2. Δυνατότητα αποζημίωσης η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά εάν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του εργοδότη να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές.
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλισή του/της, καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 2217/1994 (Α' 83) ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότης) στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση.
4. Δικαίωμα αναφοράς στο ΙΕΚ της μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης.
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και σχετική δήλωση στο ΙΕΚ εποπτείας.
6. Αλλαγή εργοδότη, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.

⁴⁷ ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

➤ **Υποχρεώσεις πρακτικά ασκούμενων**

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του εργοδότη.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του εργοδότη.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του εργοδότη.
5. Προσκόμιση –όπου απαιτείται– όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στο ΙΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση σε περίπτωση απουσίας του/της ασκούμενου/ης της επιχείρησης και του ΙΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από το ΙΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/ες κατά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και περιγράφονται συνοπτικά τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στο ΙΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για έλεγχο.
10. Υποβολή μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης στο ΙΕΚ φοίτησης συμπληρωμένο με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας, και την επίδοση του/της πρακτικά ασκούμενου/ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένο, υπογεγραμμένο και σφραγισμένο από τον εργοδότη-νόμιμο εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση του ΙΕ. φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρακτικής και του εντύπου της λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/η την πρακτική άσκηση για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη), θα πρέπει να ακολουθηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον εργοδότη, τότε οφείλει ο τελευταίος να ενημερώσει άμεσα το ΙΕΚ φοίτησης του πρακτικά ασκούμενου/ης.

2.3 Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα με την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπευθύνου του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισής του/της.

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής» οι καταρτιζόμενοι/ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τομείς που σχετίζονται με τις Εφαρμοσμένες Τέχνες και τον Πολιτισμό σε φορείς/ επιχειρήσεις και σε θέσεις εργασίας Τεχνικού ή βοηθού Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής, Τεχνικού ή βοηθού Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης.

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ⁴⁸	ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Βουλή των Ελλήνων		Τμήμα Διατήρησης και Συντήρησης Έντυπου Υλικού και Έργων Τέχνης
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Κεντρική Υπηρεσία ⁴⁹	Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού	
	Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Υπαγόμενες Κεντρικές Υπηρεσιακές Μονάδες (κυρίως Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων)
	Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων	Υπαγόμενες Κεντρικές Υπηρεσιακές Μονάδες
	Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης	Αρχείο της αναφερόμενης Υπηρεσίας
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Περιφερειακή Υπηρεσία	Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Υπαγόμενες Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες (Εφορείες Αρχαιοτήτων)
	Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Υπαγόμενες Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες (Μουσεία, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων, Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας)

⁴⁸ Σε οποιαδήποτε Υπηρεσιακή μονάδα προκηρύσσεται θέση της ειδικότητας και προκηρύσσεται θέση της ειδικότητας και κυρίως στις αναφερόμενες Διευθύνσεις και τα αντίστοιχα Τμήματα.

⁴⁹ Για περισσότερες πληροφορίες δείτε το οργανόγραμμα του ΥΠΠΟΑΘ, <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/structure.aspx>.

	Γενική Διεύθυνση Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων	Υπαγόμενες Περιφερειακές Υπηρεσιακές Μονάδες (Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων).
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού		Ειδικές υπαγόμενες Περιφερειακές Υπηρεσίες ⁵⁰
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ)	Κεντρική και Περιφερειακές μονάδες ΓΑΚ
Υπουργείο Εθνικής Άμυνας		Πολεμικό Μουσείο Αθηνών
Υπουργείου Εξωτερικών		Διπλωματικό και Ιστορικό αρχείο
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κυρίως Δήμοι της Ελληνικής Επικράτειας		Πινακοθήκες, Μουσεία και Συλλογές ⁵¹ Βιβλιοθήκες ⁵²
Πανεπιστήμια της Ελληνικής Επικράτειας		Μουσεία, αρχεία, Βιβλιοθήκες και Συλλογές που ανήκουν στα Πανεπιστήμια ⁵³
Εθνικές και κρατικές Βιβλιοθήκες και Αναγνωστήρια ⁵⁴		
Νομικά πρόσωπα		Μουσεία, Πινακοθήκες, Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Συλλογές ⁵⁵
Εκκλησία, εκκλησιαστικές αρχές, ιδρύματα, ιεροί ναοί, ιερές μονές, μονές Αγίου Όρους		
Οργανισμοί, εταιρείες, τράπεζες, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας		Μουσεία αρχεία και συλλογές ⁵⁶

⁵⁰ Βλέπε Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Οργανόγραμμα, <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewphresia.aspx?iid=1304>.

⁵¹ Βλέπε Μουσείο Ιστορίας Δήμου Βύρωνα, Μουσεία και συλλογές Δήμου Αθηναίων κλπ.

⁵² Βλέπε Περιφερειακές Βιβλιοθήκες Δήμου Θεσσαλονίκης.

⁵³ Βλέπε Λαογραφικό Κέντρο Κίτσου Μακρή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

⁵⁴ Βλέπε Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

⁵⁵ Βλέπε Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου και αρχεία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

⁵⁶ Βλέπε Σιδηροδρομικό Μουσείο Θεσσαλίας, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.

Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ιδρύματα Απόδημου Ελληνισμού		Μουσεία, αρχεία, Βιβλιοθήκες και Συλλογές, που ανήκουν στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ		
Ιδρύματα		Βιβλιοθήκες και Αρχεία ⁵⁷
Πολιτιστικά Ιδρύματα Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων		Μουσεία, αρχεία, και συλλογές ⁵⁸
Νομικά πρόσωπα		Μουσεία, Πινακοθήκες, Αρχεία και Συλλογές ⁵⁹
Αρχεία ⁶⁰		
Θρησκευτικές κοινότητες και θρησκευτικές αρχές		Μουσεία, ναοί, βιβλιοθήκες, αρχεία και συλλογές ⁶¹
Ιδιώτες, και φορείς φύλαξης ιδιωτικών αρχείων		Ιδιωτικά εργαστήρια τέχνης και συντήρησης, αίθουσες τέχνης, μουσεία, αρχεία και συλλογές
Φορείς στο εξωτερικό		Όλες οι κατηγορίες που αναφέρονται παραπάνω ⁶²

3. Οδηγίες για τους εργοδότες που προσφέρουν θέση πρακτικής άσκησης

Οι εργοδότες που προσφέρουν θέση πρακτικής άσκησης πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις και να λαμβάνουν υπόψη τους κάποια δεδομένα με γνώμονα τη διασφάλιση της ποιότητας της πρακτικής άσκησης αλλά και τη διευκόλυνση του εκπαιδευτικού έργου. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:⁶³

⁵⁷ Βλέπε Βιβλιοθήκη Καίτης Λασκαρίδου.

⁵⁸ Βλέπε Συλλογή Έργων Τέχνης της Alpha Bank.

⁵⁹ Βλέπε Μητροπολιτικός Οργανισμός Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης (MOMus), Τελλόγλειο ίδρυμα Πανεπιστημίου ΑΠΘ.

⁶⁰ Βλέπε αρχεία πολιτικών κομμάτων και αρχεία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

⁶¹ Βλέπε Τζαμί του Βοτανικού, Αθήνα.

⁶² Βλέπε Ευρωπαϊκή Ένωση, Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας.

⁶³ Σχετικά με τις υποχρεώσεις των εργοδοτών κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, βλ. ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

- Παροχή άρτιων συνθηκών για την εκπαίδευση στον χώρο εργασίας, διάθεση κατάλληλων εγκαταστάσεων, μέσων και εξοπλισμού, ορισμός υπεύθυνου εκπαιδευτή για τους εκπαιδευόμενους.
- Τήρηση συνθηκών υγείας και ασφάλειας εργαζομένων και παροχή όλων των απαραίτητων ατομικών μέσων προστασίας κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης.
- Ενημέρωση των πρακτικά ασκούμενων για τις δραστηριότητες, τα αντικείμενα και τους τομείς της εργασίας και διευκόλυνση της ομαλής ένταξής τους στο εργασιακό περιβάλλον.
- Συμβολή στην απόκτηση προσωπικών δεξιοτήτων και στη διαμόρφωση εργασιακής κουλτούρας στους πρακτικά ασκούμενους.
- Τήρηση των όρων της σύμβασης πρακτικής άσκησης και στόχευση στα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης όπως αυτά ορίζονται στον Οδηγό Κατάρτισης της ειδικότητας.
- Απαγόρευση υπέρβασης του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.
- Απαγόρευση πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης νυχτερινές ώρες (22:00-06:00), την Κυριακή και στις επίσημες αργίες.
- Συμπλήρωση και καταχώριση του ειδικού εντύπου «Ε3.5. Αναγγελία Έναρξης/Μεταβολών Πρακτικής Άσκησης» σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του αρμόδιου Υπουργείου, την έναρξη της πρακτικής άσκησης και τη λήξη αυτής για κάθε πρακτικά ασκούμενο. Οι εργοδότες του Δημοσίου υποχρεούνται επιπλέον να καταχωρίζουν το απογραφικό δελτίο κάθε πρακτικά ασκούμενου/ης στο Μητρώο Μισθοδοτούμενων Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Τα ανωτέρω έγγραφα τηρούνται στο αρχείο εργοδότη, ώστε να είναι διαθέσιμα σε περίπτωση ελέγχου.
- Ο ανώτατος αριθμός πρακτικά ασκούμενων ανά εργοδότη εξαρτάται από τον αριθμό των εργαζομένων όπως αυτός παρουσιάζεται στην ετήσια κατάσταση προσωπικού προς την Επιθεώρηση Εργασίας. Ειδικότερα:
 - α) Οι ατομικές επιχειρήσεις, χωρίς κανέναν εργαζόμενο, μπορούν να δέχονται έναν (1) πρακτικά ασκούμενο.
 - β) Οι εργοδότες που απασχολούν 1-10 άτομα μπορούν να προσφέρουν θέσεις πρακτικής άσκησης που αντιστοιχούν στο 25% (1-2 άτομα) των εργαζομένων εξαρτημένης εργασίας. Ειδικότερα για εργοδότες που απασχολούν 1-5 άτομα, το αποτέλεσμα της ποσόστωσης στρογγυλοποιείται προς τα κάτω, ενώ για εργοδότες που απασχολούν από 6-10 άτομα τα αποτελέσματα της ποσόστωσης στρογγυλοποιούνται προς τα πάνω.
 - γ) Οι εργοδότες που απασχολούν από 10 και πάνω εργαζομένους μπορούν να δέχονται πρακτικά ασκούμενους που αντιστοιχούν στο 17% των εργαζομένων εξαρτημένης εργασίας, με ανώτατο όριο τα σαράντα (40) άτομα σε κάθε περίπτωση.
 - δ) Οι εργοδότες που απασχολούν πάνω 250 εργαζομένους μπορούν να δέχονται πρακτικά ασκούμενους που αντιστοιχούν στο 17% των εργαζομένων εξαρτημένης εργασίας ανά υποκατάστημα, με ανώτατο όριο τα σαράντα (40) άτομα σε κάθε περίπτωση, αν ο αριθμός που προκύπτει από την ποσόστωση είναι μεγαλύτερος. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία δεν

διαθέτουν υποκαταστήματα, μπορούν να δέχονται πρακτικά ασκούμενους/ες που αντιστοιχούν στο 17% των υπαλλήλων τους.

- Σε περίπτωση που ο εργοδότης παρέχει παράλληλα θέσεις μαθητείας ή πρακτικής άσκησης άλλων εκπαιδευτικών βαθμίδων τα ανωτέρω ποσοστά λειτουργούν σωρευτικά.

4. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/η εργοδότης/τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/η ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο οποίος αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευομένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/τρια είναι το συνδετικό πρόσωπο του εργοδότη της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (IEK) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος αφορά την παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση, το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκούμενων.

5. Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της *πρακτικής άσκησης* επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των καταρτιζόμενων ΙΕΚ, με αποτέλεσμα την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στο χώρο εργασίας και μάλιστα κάτω από πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι πρακτικά ασκούμενοι/ες καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και που δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική αλλά και επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης δίνεται η δυνατότητα στον/στην πρακτικά ασκούμενο/η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/η.

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής»⁶⁴ και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

Πίνακας 4: Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
A «Καταγραφή και τεκμηρίωση των έργων ζωγραφικής»	- Περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών και άλλων στοιχείων του έργου ζωγραφικής στο Δελτίο Συντήρησης. - Αναζήτηση στοιχείων προέλευσης από τη βιβλιογραφία και άλλες πηγές. - Φωτογράφιση ή ψηφιοποίηση του έργου ζωγραφικής. - Σχεδιαστική αποτύπωση του έργου ζωγραφικής και των φθορών του.	<u>Αναγκαίος εξοπλισμός</u> - Γραφική ύλη - Υλικά, όργανα και εργαλεία σχεδίασης και υποστρώματα για αποτυπώσεις - Ψηφιακή φωτογραφική μηχανή - Τρίποδο φωτογραφικής μηχανής <u>Επιθυμητός εξοπλισμός</u> - Photo studio λάμπες και stand
B. «Συντήρηση και αποκατάσταση των έργων ζωγραφικής στο εργαστήριο και στο πεδίο έργου»	- Προσδιορισμός των αναγκαίων άμεσων επεμβάσεων. - Διατήρηση των περιβαλλοντικών παραμέτρων του έργου ζωγραφικής για την αποφυγή διατάραξης του μικροκλίματος που βρίσκεται το έργο. - Διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών διατήρησης και	<u>Αναγκαίος εξοπλισμός</u> <u>Υποδομές και εγκαταστάσεις εργαστηρίου συντήρησης</u> - Ηλεκτρική εγκατάσταση γραφείων – σταθμών εργασίας - Υδραυλική εγκατάσταση παροχής και αποχέτευσης νερού - Στήλη απιονισμού νερού - Ψυγείο για τη φύλαξη υλικών - Ηλεκτρική εστία

⁶⁴ Συμπληρώστε τον ακριβή τίτλο της ειδικότητας όπως έχει καθοριστεί με το ιδρυτικό της ΦΕΚ. Αποτυπώνεται τόσο στο αρσενικό όσο και στο θηλυκό γραμματικό γένος.

	αποθήκευσης in situ ή στο εργαστήριο. • Προσδιορισμός των μεθόδων απομάκρυνσης και μεταφοράς των έργων από το εργοτάξιο⁶⁵. • Εκτίμηση προκειμένου να αποφασιστεί η διατήρηση ή απομάκρυνση των ξένων υλικών που περιβάλλουν/στηρίζουν το έργο. • Στερέωση, ενίσχυση επισφαλών μερών του έργου και επισήμανση τμημάτων που συνανήκουν αισθητικά με το έργο ζωγραφικής. • Αναγνώριση της τεχνολογίας και των υλικών κατασκευής των έργων ζωγραφικής. • Καθορισμός της παθολογίας των έργων ζωγραφικής. • Προσδιορισμός της έκτασης προσβολής και των φθορών. • Προετοιμασία του τεχνικού εξοπλισμού και των αναγκαίων υλικών για τις τεχνικές φυσικοχημικής διερεύνησης. • Εφαρμογή των κατάλληλων μεθόδων διερεύνησης (φυσικοχημικές αναλύσεις και ενόργανες μετρήσεις). • Εντοπισμός των επιζωγραφίσεων και των μεταγενέστερων προσθηκών και επεμβάσεων συντήρησης. • Εισήγηση προτάσεων για τα στοιχεία που πρέπει να απομακρυνθούν (επιζωγραφίσεις, μεταγενέστερες επεμβάσεις, προσθήκες) και τα αντίστοιχα που κρίνει ότι πρέπει να διατηρηθούν.	• Ευρύχωροι και ανθεκτικοί ξύλινοι πάγκοι εργασίας • Ατομικοί μεγεθυντικοί φακοί γραφείου με φωτισμό, ανά θέση εργασίας • Ατομικοί απαγωγείς χημικών αερίων, ανά θέση εργασίας <u>Φορητός εξοπλισμός εργαστηρίου συντήρησης</u> • Ψηφιακή φωτογραφική μηχανή με φακούς και φίλτρα • Τρίποδο φωτογραφικής μηχανής • Ηλεκτρονική ζυγαριά υψηλής ακρίβειας 0,01 • Φωτοτράπεζες • Εξοπλισμός βιβλιοδεσίας (στεγνωτήριο χαρτιού, γκιλοτίνες-κοπτικά, πρέσα, τεζάκια κλπ.) • Ηλεκτρικές θερμαινόμενες σπάτουλες • Ηλεκτρονικό Ρημετρο • Ηλεκτρικό σκουπάκι χαμηλής ικανότητας απορρόφησης • Σίδερο φοδραρίσματος • Ultrasonic humidifier • Preservation pencil • Μαγνητικός θερμαινόμενος αναδευτήρας διαλυμάτων • Μηχανήματα (ηλεκτρικό δρόπανο κλπ) και εργαλεία ξυλουργικών και άλλων εργασιών (κατσαβίδια, πριόνια, σκαρπέλα, σφυριά, σφιγκτήρες κλπ) • Μπαλαντέζες • Εργαλεία χειρός για τη συντήρηση των έργων ζωγραφικής (στελέχη νυστεριών no. 3 και 4, λάμες νυστεριών no. 10, 11A, 15, 20, 22, 23 και 24, ανοξείδωτες σπάτουλες,
--	--	---

⁶⁵ π.χ. αποτοίχιση τοιχογραφίας.

	• Επιλογή βέλτιστης μεθόδου συντήρησης και εφαρμογής υλικών συντήρησης και χημικών ουσιών στα έργα ζωγραφικής, • Χρήση κατάλληλων εργαλείων και εξοπλισμού για την εφαρμογή των υλικών και χημικών ουσιών συντήρησης στα έργα ζωγραφικής. • Χειρισμός εξοπλισμού και υλικών και χημικών ουσιών συντήρησης και λήψη μέτρων για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία. • Αποτίμηση της εφαρμογής διαφορετικών τεχνικών, υλικών και χημικών ουσιών συντήρησης. Έλεγχος του έργου ζωγραφικής μετά τη συντήρηση και σε βάθος χρόνου. • Σύνταξη Δελτίου Συντήρησης • Φωτογραφική τεκμηρίωση όλων των σταδίων συντήρησης	λαβίδες, ψαλίδια, κοπίδια κλπ κόκαλα • Εργαλεία βιβλιοδεσίας (παχύμετρο, χάρακες, κόκαλα, βελόνες, κλωστές, σουβλία, μαχαίρια, κοπίδια, εργαλείο ρεφιλάριαματος κλπ.) • Σκεύη χημικού εργαστηρίου (ποτήρια ζέσεως, ογκομετρικοί σωλήνες, μπουκάλια γυάλινα με πώμα, πλαστικές σύριγγες και βελόνες κλπ.) • Επίπεδες λεκάνες για υγρούς καθαρισμούς • Ψεκαστήρες • Σκεύος bain-marie • Βαράκια (συμπαγή ή σκάγια) και γυάλινα βάρη <u>Αναλώσιμα υλικά συντήρησης</u> • Οργανικοί διαλύτες και αντιδραστήρια • Υλικά στερέωσης, κόλλες και συγκολλητικά μέσα, ρητίνες βερνίκια, κεριά • Μέσα καθαρισμού σε μορφή διαλύματος ή σκόνης (σάπωνες, πάστες, γόμες, σπόγγοι κλπ) • Υλικά χημικής σταθεροποίησης • Χρώματα και εργαλεία ζωγραφικής • Αντιόξινα χαρτιά και χαρτόνια • Στυπόχαρτα • Melinex • Hollytex • Tyvek • Δέρματα βιβλιοδεσίας • Ρημετρικές ταινίες • Βαμβάκι και χαρτοβάμβακας <u>Επαγγελματικός ιματισμός για:</u> • εργαστήριο συντήρησης • εργοτάξιο συντήρησης <u>Είδη ατομικής προστασίας για:</u>
--	--	--

		• Μάσκες με φίλτρα για οργανικούς διαλύτες • Μάσκες για σκόνη • Χειρουργικά γάντια • Γυαλιά • Για το εργοτάξιο συντήρησης (κράνη, υποδήματα, ιμάντες περίδεσης κλπ.) <u>Απαραίτητος εξοπλισμός εργοταξίου συντήρησης</u> • Μηχανήματα και εργαλεία ξυλουργικών και άλλων εργασιών • Μηχανήματα και εργαλεία εργοταξίου-οικοδομικών εργασιών • Ικρίωματα <u>Επιθυμητός εξοπλισμός</u> • Θερμαινόμενη τράπεζα • Τράπεζα υποπίεσης-κενού • Στερεομικροσκόπιο • Λάμπες UV • Όργανο μέτρησης υγρασίας δομικών στοιχείων (για τοιχογραφία)
Γ. «Οργάνωση και διαχείριση του εργαστηρίου, του εργοταξίου και των υλικών συντήρησης»	• Προετοιμασία κατάλληλου χώρου για τη διενέργεια των εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης. • Εντοπισμός και καταγραφή των αναγκών του χώρου εργασίας και των εργαζομένων για εξοπλισμό ατομικής προστασίας και υγιεινής, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης έκτακτης ανάγκης. • Αναγνώριση και ταξινόμηση των υλικών συντήρησης. • Οργάνωση προμήθειας, μεταφορά και αποθήκευση των υλικών συντήρησης, χημικών ουσιών και εξοπλισμού.	<u>Αναγκαίος εξοπλισμός χώρου</u> <u>Υποδομές και εγκαταστάσεις εργαστηρίου συντήρησης</u> • Ηλεκτρική εγκατάσταση γραφείων – σταθμών εργασίας • Υδραυλική εγκατάσταση παροχής και αποχέτευσης νερού • Στήλη απιονισμού νερού • Ψυγείο για τη φύλαξη υλικών • Ηλεκτρική εστία • Ευρύχωροι και ανθεκτικοί ξύλινοι πάγκοι εργασίας • Ατομικοί μεγεθυντικοί φακοί γραφείου με φωτισμό, ανά θέση εργασίας

	- Αναζήτηση αναγκαίων υλικών συντήρησης και εργαλείων συντήρησης των έργων ζωγραφικής. - Έλεγχος περιβαλλοντικών συνθηκών, οργάνωση χώρου και ασφαλή αποθήκευση υλικών και εργαλείων συντήρησης. <u>Οι εργασίες που ακολουθούν αφορούν σε εργοτάξιο:</u> - Λήψη μέτρων για την ασφάλεια των εργαζομένων⁶⁶. - Κατασκευή και αποξήλωση ικριωμάτων⁶⁷. - Επίβλεψη διακίνησης των υλικών⁶⁸. - Χειρισμός ενδείξεων λειτουργίας και συντήρησης των μηχανημάτων του εργοταξίου⁶⁹. - Διαμόρφωση προσωρινού εργαστηρίου συντήρησης και αποθήκευσης υλικών⁷⁰.	- Ατομικοί απαγωγείς χημικών αερίων, ανά θέση εργασίας - Μεταλλικά ράφια και ερμάρια αποθήκευσης εργαλείων, εξοπλισμού και υλικών συντήρησης - Σύστημα πυρανίχνευσης και μέσα πυρόσβεσης - Ικριώματα ασφαλείας <u>Επιθυμητός εξοπλισμός</u> - Απαγωγός χημικών αντιδραστηρίων - Πυράντοχη ντουλάπα αποθήκευσης τοξικών και εύφλεκτων υλικών
Δ. «Προληπτική συντήρηση, διατήρηση, μεταφορά, και δανεισμός των έργων ζωγραφικής»	- Προσδιορισμός των παραγόντων υποβάθμισης. - Έλεγχος ορθής λειτουργίας των χώρων έκθεσης και αποθήκευσης ή οποιουδήποτε άλλου χώρου με εγκαταστάσεις και μηχανολογικό εξοπλισμό στον οποίο φυλάσσονται τα έργα ζωγραφικής. - Διενέργεια ενόργανων μετρήσεων των περιβαλλοντικών συνθηκών στους χώρους έκθεσης και αποθήκευσης ή σε οποιοδήποτε άλλο χώρο που φυλάσσονται τα έργα τέχνης.	<u>Αναγκαίος εξοπλισμός</u> <u>Όργανα μέτρησης περιβαλλοντικών συνθηκών</u> - Θερμοϋδρογράφος, θερμόμετρο, υγρόμετρο - Φωτόμετρο <u>Υλικά ρύθμισης περιβαλλοντικών συνθηκών</u> - Silica gel κλπ.

⁶⁶ Στο εργαστήριο συντήρησης και στο εργοτάξιο

⁶⁷ Για το εργοτάξιο

⁶⁸ ομοίως

⁶⁹ ομοίως

⁷⁰ ομοίως

	• Επιθεώρηση συνόλων συλλογών και έργων ζωγραφικής για την καταγραφή της κατάστασης διατήρησής τους. • Συμβολή στη διαμόρφωση κατάλληλων χώρων και εξοπλισμού αποθήκευσης, έκθεσης ή οποιουδήποτε άλλου χώρου που φυλάσσονται τα έργα ζωγραφικής με συστήματα προτυποποιημένης ταξινόμησης και αποθήκευσης. • Δημιουργία βέλτιστου μικροκλίματος αποθήκευσης και έκθεσης με κατάλληλα υλικά συσκευασίας και μέσα φύλαξης. • Καλές πρακτικές χειρισμού. • Χρήση ψηφιακών εργαλείων διαχείρισης συλλογών. • Μέριμνα για την κατάλληλη και ασφαλή μεταφορά και το δανεισμό των έργων ζωγραφικής. • Αποδελτίωση του Εντύπου αξιολόγησης κτιριακών υποδομών, (Facility Report) του δανειζόμενου φορέα. • Σύνταξη Δελτίου Κατάστασης Διατήρησης (Condition Report) και φωτογραφική τεκμηρίωση. • Σύνταξη Δελτίου Μεταφοράς ή/και Δανεισμού, πριν και μετά τη μεταφορά ή/και το δανεισμό. • Χρήση κατάλληλων υλικών και ειδικών μέσων προστασίας για την ασφαλή μεταφορά και το δανεισμό των έργων ζωγραφικής. • Κατασκευή και χρήση κατάλληλων μέσων μεταφοράς και τοποθέτηση των έργων ζωγραφικής στους χώρους μόνιμης ή προσωρινής	<u>Υλικά συσκευασίας και ανάρτησης ζωγραφικών έργων</u> • Γραφική ύλη • Υλικά και εργαλεία σχεδίασης • Εργαλεία χειρός (νυστέρια, ψαλίδια, κοπίδια κλπ.) • Εργαλεία ξυλουργικών εργασιών • Επιφάνειες κοπής • Αντιόξινα χαρτιά και χαρτόνια • Συνθετικές μεμβράνες (Melinex κλπ.) • Συνθετικές σακούλες συσκευασίας • Συνθετικά υποστρώματα (σανίδες, αφρώδη υλικά κλπ.) • Aeroplast • Tyvek • Αρχειακές κόλλες, αυτοκόλλητες ταινίες κλπ. • Αρχειακά καρτελάκια • Υλικά ανάρτησης (σύρματα, σπάγκοι, καρφιά κλπ.) Επιθυμητός εξοπλισμός • Ψηφιακό data logger • Συσκευή θερμοκόλλησης
--	--	--

	αποθήκευσης, για την περίπτωση δανεισμού. • Εποπτεία των διαδικασιών μεταφοράς και συνοδεία των έργων ζωγραφικής, προς και από τον προορισμό δανεισμού. • Σύνταξη Δελτίου Καταστροφής (Damage Report) και φωτογραφική τεκμηρίωση του έργου ζωγραφικής, σε περίπτωση φθοράς, ζημιάς ή ατυχήματος. • Συσκευασία/αποσυσκευασία των έργων ζωγραφικής για τη μεταφορά και το δανεισμό τους. • Κατασκευή ειδικών μέσων ανάρτησης και υποστήριξης των έργων ζωγραφικής. • Ανάρτηση/απομάκρυνση των έργων ζωγραφικής σε/από τοίχους, προθήκες, ειδικές κατασκευές στους χώρους έκθεσης.	
Ε. «Αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών»	• Συνδρομή στην ανάλυση και εκτίμηση των κινδύνων για την προστασία και διάσωση του ανθρώπινου δυναμικού, των συλλογών, του κτηρίου και των υποδομών του φορέα. • Αναγνώριση των προτεραιοτήτων διάσωσης των έργων ζωγραφικής. • Συμμετοχή στην οργάνωση του Σχεδίου Έκτακτης Ανάγκης (ΣΕΑ). • Στο στάδιο της προετοιμασίας και πρόληψης: Λήψη μέτρων αποθήκευσης και έκθεσης των έργων ζωγραφικής για κάθε ενδεχόμενη απειλή. Προετοιμασία των χώρων και του υλικού που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια του καταστροφικού	<u>Αναγκαίος εξοπλισμός</u> • Γραφική ύλη • Χειροκίνητα μέσα πυρόσβεσης <u>Επιθυμητός εξοπλισμός</u> • Disaster kit

	γεγονότος και της ανάκαμψης από αυτό. • Στο στάδιο της αντίδρασης και αντιμετώπισης: χειρισμός του υλικού και των μέσων αντίδρασης με τις συγκροτημένες Ομάδες του ΣΕΑ, τον Συντονιστή και τους Φορείς αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών. • Στο στάδιο σταθεροποίησης και ανάκαμψης: συμμετοχή στις εργασίες αποτίμησης των επιπτώσεων στο κτήριο και τις υποδομές του φορέα. • Καταγραφή καταλόγων των προσβεβλημένων έργων ζωγραφικής κατά τη διάσωση. • Σύνταξη Δελτίου καταστροφής (Damage report). • Μεταφορά στους χώρους συντήρησης και αποκατάστασής για τη λήψη πρώτων σωστικών μέτρων. • Συμμετοχή στις εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης των έργων ζωγραφικής και φωτογραφική τεκμηρίωση όλων των εργασιών προκειμένου για τη σταθεροποίηση και ομαλή λειτουργία του φορέα.	
--	--	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Προφίλ εκπαιδευτών/τριών

Μαθησιακή ενότητα	Ειδικότητα εκπαιδευτή/τριας
Α΄ Εξάμηνο	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΕΧΝΗΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΚΑΙ ΜΕ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ	ΖΩΓΡΑΦΟΙ Ή ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	ΖΩΓΡΑΦΟΙ Ή ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ Ή ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΕΙ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΔΕΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΕΕ Ή ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΔΕΙΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΟΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΤΑΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ Ή ΥΠΟΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Ή Κ.Α.Τ.Ε.Ε. ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΑ ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ,

	ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΧΗΜΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ	ΧΗΜΙΚΟΙ Ή ΧΗΜΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ Ή ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ Ή ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Ή ΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΑΓΓΛΙΚΑ-ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΕΚΤΟΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΠΤΥΧΙΟ PROFICIENCY Ή C2 ή ΙΣΟΤΙΜΑ.
Β' Εξάμηνο	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ Ή ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Ή ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑ Ή ΤΙΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ ΜΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ Ή ΓΕΩΛΟΓΟΙ ΜΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ Ή ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ :ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ	ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΑΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΑΓΓΛΙΚΑ-ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΕΚΤΟΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΠΤΥΧΙΟ PROFICIENCY Ή C2 ή ΙΣΟΤΙΜΑ.
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ Ή ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ Ή ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Ή ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
Γ' Εξάμηνο	

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΕΧΝΗΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΧΑΡΤΙΟΥ, ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΞΥΛΙΝΩΝ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΩΝ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
Δ' Εξάμηνο	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ Ή ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΕΧΝΗΣ ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΦΟΡΗΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΥΦΑΣΜΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ Ή ΣΥΝΤΗΡΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΟΛΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΑΕΙ, ΑΤΕΙ, ΤΕΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ, ΜΕ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

AIC WIKI, American Institute for Conservation, ανακτήθηκε 15 Δεκεμβρίου 2022 από https://www.conservation-wiki.com/wiki/Main_Page.

Argan G. C., (2011), *Η μοντέρνα τέχνη*, Παπαδημήτρη Λ. (Απόδοση από τα ιταλικά), Ηράκλειο, έκδοση: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, ISBN: 978-960-524-028-8

Γιαννίκου, Μ., Κανακάρη, Ο. (2021). *Τεχνικά σχέδια και χάρτες στα εργαστήρια συντήρησης των ΓΑΚ: τεκμηρίωση και ανάδειξη*. Bodosakis Lectures on Demand, BLOD, ίδρυμα Μποδοσάκη, ανακτήθηκε 5 Δεκεμβρίου, 2022, από <https://www.blod.gr/lectures/tehnika-shedia-kai-hartes-sta-ergastiria-syntirisis-ton-gak-tekmiriosi-kai-anadeiksi/>.

Giannikou, M., Kanakari, O. (2019). Flood risk analysis and assessment: the case of the General State Archives of Greece, *IFLA WLIC 2019 - Athens, Greece*, ανακτήθηκε 5 Δεκεμβρίου 2022 από <https://library.ifla.org/id/eprint/2518/1/152-giannikou-en.pdf>.

Γιαννίκου, Μ. (2013). Σχεδιασμός ετοιμότητας για την επείγουσα αντιμετώπιση καταστροφών. Σχέδιο έκτακτης ανάγκης στο Καρύδης, Χ., Κουλουμπή, Ε., Σακελαρίου, Α., (επιμ.) *Η επιστήμη της προληπτικής συντήρησης : διατήρηση και διαχείριση συλλογών*, Time Heritage, Αθήνα, 377-390.

Γιαννίκου, Μ., (2013). *Μεθοδολογικός οδηγός εγκατάστασης αρχειοστασιών για τη βέλτιστη φύλαξη και διατήρηση του αρχειακού υλικού σε υφιστάμενα κτήρια αρχείων: μια πρόταση για τα Γενικά Αρχεία του Κράτους Νομού Ευβοίας*, Περιοδική έκδοση του Κέντρου Μουσειακών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών, Το Μουσείο, τ.8 &9, 72-81, ανακτήθηκε 5 Δεκεμβρίου, 2022, από <https://museum-studies.uoa.gr/index.php/actions/museum-pub-acts-mnu>.

Γιαννίκου, Μ., (2012). Τα κτήρια των Αρχείων, στο Βακαλοπούλου, Μ., Καραπιδάκης, Ν., (επιμ.) *Αρχειονομία: η πρακτική των Γενικών Αρχείων του Κράτους*, Βιβλιοθήκη ΓΑΚ αρ.37, Αθήνα, 503-518.

Γιαννίκου, Μ., Κανακάρη, Ο., Μπάνου, Π., Στασινού, Α. (2012). Η Διατήρηση των Αρχείων, στο Βακαλοπούλου, Μ., Καραπιδάκης, Ν., (επιμ.) *Αρχειονομία: η πρακτική των Γενικών Αρχείων του Κράτους*, Βιβλιοθήκη ΓΑΚ αρ.37, Αθήνα, 541-625.

- Γιαννίκου, Μ., (2008). *Μελέτη για την οργάνωση και τη διευθέτηση αρχειοστασιών για τη στέγαση των Γενικών Αρχείων του Κράτους Νομού Ευβοίας*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, ΜΔ 027.0949515 ΓιαΜ μ 2008, ΕΚΠΑ, Φιλοσοφική, Αθήνα.
- Γκιώση, Σ. (2000). *Σεισμοί και αρχαιότητες-προληπτικά και πρώτα σωστικά μέτρα*, Υπουργείο Πολιτισμού. Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαιοτήτων, Αθήνα, ISBN: 960-214-686-9.
- Δημητράτος Γ. Ν. (2021). *Η ποινική προστασία της αρχαίας και νεώτερης πολιτιστικής κληρονομιάς*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, ISBN: 978-960-648-361-5.
- Διατήρηση και Συντήρηση των Βιβλιακών και Αρχειακών Συλλογών, Οδηγός για βιβλιοθηκονόμους και αρχειονόμους (2000). Εκδότης Παπαχαραλάμπειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Ναυπάκτου, Ναύπακτος.
- Δούση, Κ., (2010). *Τέχνη και Τεχνική της Βιβλιοδεσίας. Η προσφορά της Κικής Δούση στην καλλιτεχνική δημιουργία*, εκδότης Μουσείο Μπενάκη, Ιστορικά Αρχεία, Αθήνα, ISBN: 9789604760626.
- Δουλγερίδης, Μ. (2000). *Ο λόγος του έργου τέχνης και ο χωροχρόνος*. Εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα, ISBN: 960-7418-59-Χ.
- Ένδυμα Θεάτρου, Έκθεση Μάρτιος - Ιούλιος 2003, Πολιτιστική Ολυμπιάδα 2001 - 2004, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου, εκδότης Εθνικό Θέατρο, Οργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού Α.Ε., Υπουργείο Πολιτισμού.
- Η Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών σε Καιρό Πολέμου*. Στρατιωτικό Εγχειρίδιο (2021). Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού-Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς- Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (επιμέλεια), εκδότης Οργανισμός Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων, ISBN: 978-960-386-504-9.
- Honour H., Fleming J. (1998). *Ιστορία της Τέχνης*, εκδόσεις Υποδομή, Αθήνα, ISBN: 960-7183-05-3.
- Foster H., Krauss R., Bois Y., Buchloh B., Joselit D. (2007). *Η τέχνη από το 1900: Μοντερνισμός, Αντιμοντερνισμός, Μεταμοντερνισμός*, Παπανικολάου Μ. (Πρόλογος-επιμέλεια), Τσολακίδου Ι. (μετάφραση), εκδόσεις Επίκεντρο, ISBN: 9604580477.
- Gombrich H. E. (1994), *Το Χρονικό της Τέχνης*, Κασδάγλη Λ. (μετάφραση), Αθήνα, εκδόσεις MIET, ISBN: 9602501448.
- Ζερβός, Σ. (2015). *Συντήρηση και διατήρηση χαρτιού, βιβλίων και αρχειακού υλικού*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, ISBN: 9786188212404, ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου 2022 από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/63?locale=el>.

Hunter, D. (1947). *Papermaking: The History and Technique of an Ancient Craft*. Dover Publications, INC., New York.

Καμπούρογλου, Ε., Σαββίδου, Μ., Κακάκης, Π., (2018). Οδηγός σπουδών. Ειδικότητα: Τεχνικός Συντήρησης Έργων Ζωγραφικής, Κωδικός: 24-01-27-1, Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, εκδόσεις Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, Αθήνα, ανακτήθηκε το φθινόπωρο 2022 από <http://www.gsae.edu.gr/attachments/article/1427/%CE%A4%CE%95%CE%A7%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%20%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3%20%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%A9%CE%9D%20%CE%96%CE%A9%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%A3.pdf>.

Καρακούρτη-Ορφανοπούλου, Λ. (2015). *Ταξιδεύοντας με το πλοίο της ελληνικής ζωγραφικής (19ος -20ός αιώνας)- Από τις συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης*, εκδόσεις ΕΠΜΑΣ, Αθήνα, ISBN: 9607791584.

Καρακούρτη-Ορφανοπούλου, Λ. (2016). *Παρά θίν' αλός: Θαλασσινά θέματα στη νεοελληνική ζωγραφική από τις συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης και του Ιδρύματος Ε. Κουτλίδη*, έκδοση: Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. και Μ. Θεοχαράκη, Αθήνα, ISBN: 6185201038.

Καρακούρτη-Ορφανοπούλου, Λ. (2020). *Η ανθρώπινη μορφή στην ελληνική ζωγραφική -20ός αιώνας*, έκδοση: Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. και Μ. Θεοχαράκη, Αθήνα, ISBN: 6185201100.

Καρύδης, Χ., (2019). *Τεχνικές και Υλικά Ζωγραφικών Έργων Τέχνης*, εκδότης Ίων, ISBN: 13 9789605083014.

Λαμπρόπουλος, Ν. Β. (2003). *Περιβάλλον Μνημείων, Μουσείων και Αρχαιολογικών Χώρων*, έκδοση ιδιωτική, Αθήνα, ISBN:13 9789609008334.

Λαμπρόπουλος, Ν. Β. (2019). *Συσκευασία και μεταφορά έργων τέχνης και αρχαιοτήτων*, έκδοση ιδιωτική, Αθήνα, ISBN:13 9789609015967.

Λυρατζή, Μ., (2014). *Οδηγός Εκπόνησης Σχεδίου Αντιμετώπισης Καταστροφών Σε Μουσεία Και Βιβλιοθήκες Στην Ελλάδα*, έκδοση ιδιωτική, Αθήνα, ISBN: 9789609357876.

Μαντζανάρης, Κ., (2015). *Συντήρηση Ξύλινων Τεχνουργημάτων*, εκδόσεις Αρμός, Αθήνα, ISBN: 9789605278700.

Mavromati, E., & Karatzani, A. (2022). Sustainable management of cultural heritage. The science of conservation in the transition towards a global sustainable model.

Trandisciplinary Multispectral Modelling and Cooperation for the Preservation of Cultural Heritage, 231-241. https://doi.org/10.1007/978-3-031-20253-7_19.

Μαυρομάτη, Ε. (2021). Απαντήσεις στα θέματα πιστοποίησης αποφοίτων μεταλυκειακού έτους, Ειδικότητα Συντήρησης Έργων Τέχνης – Αποκατάσταση, Τάξη μαθητείας των ΕΠΑΛ, Θεωρητικό και πρακτικό μέρος, εκδόσεις 24 Γράμματα, Αθήνα, ISBN13: 9786182012611.

Μαυρομάτη, Ε.Μαρίνης, Ν., Μαυρίτση, Ξ., Ψαρρά, Μ., (2020). Απαντήσεις Στα Θέματα Εξετάσεων Πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ, Τεχνικός Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης, νέα τράπεζα θεμάτων, εκδόσεις 24 Γράμματα, Αθήνα, ISBN: 13 9786182010914.

Μαυρομάτη, Ε., (2020). Μουσειακά Εκθέματα. Υλικά, ρυπαντές και προστασία. Το ζήτημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, εκδόσεις 24 Γράμματα, Αθήνα, ISBN: 13 9786185469894.

Mavromati, E., Stamatiou, E., Chrysaeidis, L., Lacroix, R., (2019). Improving the Geometric Documentation of Cultural Heritage: Combined Methods for the Creation of an Integrated Management Information System in Greece. *1st International Conference, TMM_CH 2018, Athens, Greece, October 10–13, 2018, Revised Selected Papers, Part II, «Communications in Computer and Information Science book series (CCIS, volume 962)», Springer, Cham*, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-12960-6_1.

Μπούνια, Α., (2016). *Στα παρασκήνια του μουσείου. Η διαχείριση των μουσειακών συλλογών*, εκδόσεις Πατάκη, ISBN: 9789601633077.

Πλάντζος Δ., (2018). *Η Τέχνη της Ζωγραφικής στον Αρχαιοελληνικό κόσμο*, Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, Αθήνα, ISBN: 9786185209193.

Πράσινες Πολιτιστικές Διαδρομές στα ελληνικά μνημεία της UNESCO (2020). Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Αθήνα, ISBN: 978-960-386-452-3.

Thomson, G. (1994). *Museum Environment*, Routledge, Taylor & Francis Group, ISBN: 9780750620413.

Τσίλαγα, Ε. Μ. (2019). Ζωγράφοι του 20ού αιώνα. Το πέρασμα από την Ευρωπαϊκή στην Αμερικάνικη τέχνη με τη ματιά του δημιουργού, εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα, ISBN: 9789604583100.

Τσίλαγα, Ε. Μ. (2011). Οι τεχνικές της ζωγραφικής μέσα από τα έργα μεγάλων ζωγράφων, εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα, ISBN: 9789604589210.

Ύφασμα, Ημερίδα Συντήρησης ΑΜΘ 2015 (2017). Επιμέλεια Αδάμ - Βελένη, Π., Καρολίδης, Δ., Αρβανιτάκη, Α., εκδότης Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, ISBN: 9789609621267.

Β. Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των Οδηγών Κατάρτισης

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. (2013). *Γλωσσάρι*, ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2020 από <http://www.gsae.edu.gr/el/glossari>.

Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί Σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*, ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου 2020 από <http://www.gsae.edu.gr/el/toppress/1427-odigoi-spoudon-eidikotiton-iek-tou-n-4186-2013>.

Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα δεδομένα, προτεραιότητες και προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ ΓΣΕΕ.

Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ*, ανακτήθηκε 11 Νοεμβρίου 2022 από <https://protypoekepedefitikonylikon.gr>.

Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ.

Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*, Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf.

Λευθεριώτου, Π. (χ.χ.). *Η εκπαιδευτική διεργασία στην εκπαίδευση ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων ανακτήθηκε 20 Φεβρουαρίου 2020 από <http://www.nath.gr/Photos/%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A3%CE%97%CE%95%CE%9D%CE%97%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%A9%CE%9D.pdf>.

Cedefop. (2014). *Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στη Ελλάδα: Συνοπτική περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms*, 2nd edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Κουτσούκος, Μ., (2022). Εκπαίδευση ενηλίκων, διδακτική και mentoring, εκδόσεις Ρώμη, Αθήνα, ISBN: 13 9789606550942.

Korpon, V. A., Shmurygina, O. V., Shchipanova, D. E., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). Functional analysis and functional maps of qualifications in ECVET context. *The Education and Science Journal*, 20 (6), 90-117. doi: 10.17853/1994-5639-2018-6-90-117.

Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking vocational education and training standards and employment requirements: An international manual*. European Training Foundation. Retrieved June 9, 2020 from https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf.
https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAEET.pdf.

Ορφανίδη Λ., Λυρατζής Ι. (2006). *Εισαγωγή στη Μουσειολογία και στην Προληπτική Συντήρηση*, εκδόσεις Ινστιτούτο του Βιβλίου-Ασημίνα Καρδαμίτσα, Αθήνα, ISBN: 960-354-190-7.

Psifidou, I. (2009). What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers, *7th International Conference on Comparative Education and Teacher Training*, June 29-July 3 2009, 183-188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ. Σχετική εθνική νομοθεσία

ΦΕΚ 220/Α'/19-11-2021. Ν. 4858/2021 *Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς.*

ΦΕΚ 4146/Β'/9-9-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3. *Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας.*

ΦΕΚ 3938/Β'/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. *Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.*

ΦΕΚ 254/Α'/21-12-2020. Νόμος υπ' αριθμ. 4763/2020. *Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις.*

ΦΕΚ 3520/Β'/19-9-2019. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 40331/Δ1.13521/2019. *Επανακαθορισμός Όρων Ηλεκτρονικής Υποβολής Εντύπων Αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).*

ΦΕΚ 114/Α'/04-08-2017. Ν. 4485/2017. *Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις.*

ΦΕΚ 2440/Β'/18-7-2017. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/118932/2017. *Ρύθμιση Θεμάτων Επιδότησης και Ασφάλισης της Μαθητείας των Σπουδαστών των Δημόσιων και Ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ).*

ΦΕΚ 1245/Β'/11-04-2017. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/54877/2017. *Τροποποίηση του Κανονισμού Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).*

ΦΕΚ 3573/Β'/31-12-2014. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/206968/2014 *Ειδικότητες ΙΕΚ.*

ΦΕΚ 1807/Β'/2-7-2014. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 5954/2014. *Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που Υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).*

ΦΕΚ 2262/Β'/20-08-2014. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Φ.Α.2.1./20464/2014. *Κατάργηση συστήματος αδειοδότησης για τα επαγγέλματα του Τεχνικού Συντήρησης Έργων Τέχνης και του Τεχνίτη Συντήρησης Έργων Τέχνης-Αποκατάστασης.*

Απόφαση Υφυπουργού υπ' αριθμ. 5955/23-06-2014, Αντιστοίχιση Παλαιών Ειδικοτήτων με Νέες Ειδικότητες των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Δ.Β.Μ.) ,[Τεχνικός εφαρμογών πληροφορικής - ΙΕΚ \(tep1iek.blogspot.com\)](http://tep1iek.blogspot.com).

ΦΕΚ 566/Β'/8-5-2006. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 110998/8-5-2006. *Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων.*

ΦΕΚ 382/Β'/24-03-2000. *Κώδικας Δεοντολογίας Συντηρητή Αρχαιοτήτων κλπ.*

ΦΕΚ 138/Α'/21-06-1988. ΠΡοεδρικό Διάταγμα 294/1988 *Ελάχιστος χρόνος απασχόλησης τεχνικού ασφάλειας και γιατρού εργασίας, επίπεδο γνώσεων και ειδικότητα τεχνικού ασφάλειας για τις επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 1568/1985 «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων.*

ΦΕΚ 177/Α'/18-10-1985. Νόμος 1568/1985 (κωδικοποιημένος) *Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων.*

Μεθοδολογία ανάπτυξης των Οδηγών Κατάρτισης

Συντακτική ομάδα:

Γούλας Χρήστος

Βαρβιτσιώτη Ρένα

Θεοδωρή Ελένη

Καρατράσογλου Μάκης

Μαρκίδης Κωνσταντίνος

Μπαμπανέλου Δέσποινα

Νάτσης Παναγιώτης

Επιμέλεια σύνταξης:

Μπαμπανέλου Δέσποινα

Το κείμενο συντάχθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» και ειδικότερα της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)» – ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5069281 που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΚΤ)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

